Esterházy Péter

Pápai vizeken ne kalózkodj!

Magvető

Esterházy Péter

Pápai vizeken ne kalózkodj!

MAGVETŐ
BUDAPEST

MAGVETŐ KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
BUDAPEST

ISBN 978-963-14-3324-1
Elektronikus verzió: eKönyv Magyarország Kft., 2015
www.ekonyv.hu
Kiadta a Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft.
www.magveto.hu
magveto@lira.hu
www.facebook.com/magveto
Felelős kiadó Nyáry Krisztián
Felelős szerkesztő Dávid Anna

A borítót Esterházy Gitta tervezte
Műszaki vezető Bezúr Györgyi

ISBN 978-963-14-3324-1

Tartalom

„Arra kérem az olvasót, ne gondolja, hogy öntelt vagyok. Én sem hiszem azt, hogy jogom van megállapítani: Ilyen a valóság! Vagy akár csak: Nézd, ilyen vagyok én!”

(H. E. Nossack: *Az elveszett fivér*)

I. LOCSI-FECSI PINCÉRHANGRA

Pápai vizeken ne kalózkodj!

„Általában véve vigyázz. Az első benyomás igen fontos, ha nem épp a legfontosabb. Figyelmes legyél, és érzékeny, de ne finnyás.

Már reggel légy résen, készülj. Anyád majd nagyot sóhajt, és még mielőtt föltenné melegedni azt az átkozott tejeskávét, valami olyasmit mond, hogy HÁT MEGÉRTÜK EZT IS FIAM. Te ne menj ebbe bele. Ne simogasd anyád selymes, elrongyolt kezét, ne csikarj ki könnyeket. Hányavetiséggel ne leplezd a magad meghatódottságát. Tarts távolságot, parádés *ollalá*val válaszolj. Hangod még csak véletlenül se mutáljon. Ez megbocsáthatatlan lenne annak idején. Ne röstelkedj, akár már bent a fürdőszobában, skálázni: *miamanómiamanó,* szépen végig, csengő hangodra még szükség lesz. Azután folytasd a fogmosást, gargalizálj és köpj. Majd a tejeskávéval sem ne gargalizálj, sem ne köpj. Erőteljesen dörzsöld fogaidat, remélhetőleg tisztában vagy a függélyes mozgatás hatékonyságával; vicsorogj, dolgozz, ébreszd magad: a reggelinél látod közvetlenül a hasznát. Amire lehet, figyelj, hibázol úgyis elégszer.

Anyád, mint a kivételesnek ítélt alkalmakkor mindig, téliszalámit tesz az asztalra, nyilván. Ismeretes, reggel alig bírsz enni, legföljebb ha puha szalonnát: az az ellentét, amely reggeli arcod tehetetlen élettelensége és ízlelésed fölfokozott érzékenysége közt fennáll, amely ellentét így mintegy benned ölt testet, tényleg szinte elviselhetetlen. A hányingerszerűség, ami ilyenkor környékez, nem dicsekedni való. Most ezt is előnyödre fordíthatod. Máskor talán elengedhetnéd és elengeded magad, hiszen anyád kése mentén

oly szépen nől a szalámiszelet, oly *gyönyörű vékony,* anélkül hogy meggyűrődnék, és helyenként zsír préselődnék ki frech kukacként, az ellipszis ép, hibátlan, közeledve a szalámihenger végéhez: kör, mindez oly lefegyverző, hogy érthető, elveszted a fejed. Sokszor vállaltad a veszélyt: a koppanó kés mellől fölemelted a konyhaasztalra hanyatló szeletet, és a fény felé tartottad. Újból és újból abban reménykedsz, átlátsz rajta. Nem látsz át rajta. Dicsérendő, már létező jótulajdonságod, hogy ezen nem fanyalogsz, s nem próbálod magad a rózsaszín fénnyel kárpótolni. Jóllehet a szalámi BUJA ÁRNYÉKa, ahogy végigfut a csuklódon, az ismétlődő kudarcok dacára folytonosan kárpótol.

Jelentsd ki: szalonnát eszel. Tudjuk, tanulságos lesz. Ne légy bátor: most könnyű a dolgod: ellenkezésed nem bátorság, biztosra mész: anyád majd korántsem sikoltozik, nem vágja a kést az elmosatlan edények közé, nem szalad hisztizve a fürdőszobába, következésképp nem hallhatod váltakozó hangerejű átkait (Szalonnát! Megáll az ember esze! Szalonnát! A kis paraszt!), leginkább ez utóbbit van okod sajnálni, de – tudod jól – nevetésed keserényés lesz, sokáig majd ezt éreznéd; anyád inkább elmosolyodik, ahogy az anyák büszkén mosolyogni szoktak, és nem vagy hibáztatható azért, amit ekkor gondolsz.

Sok dolog világosabb lesz előtted, ha a hüvelykujjaddal megtámasztod a szalonnát. (A hibátlan ujjlenyomat hamar eligazítja a főfelügyelőt, ez hátrány és vicc.) A tömb, hidd el, megremeg, ujjad besüpped, sűrűbb lesz az anyag, az oldalfelületen, mint veríték, zsír csillan. Késed nehézkesen halad lefelé, megugrik, megtorpan, akár egy hepciás ló, s ritmusára ring a szalonnahasáb, félhetsz: szétszakad.

A szalonnát találd vonzónak: benne az az elbűvölő, ami megkülönbözteti a zsírtól: a szikrázó forma. A formának ezt a rámenős, de tanulságos előrenyomulását ritkán érheted tetten. A víz

alakváltozásakor például (az utalás nem a jég mechanikus, bár szintén tiszteletre méltó trükkjére vonatkozik) a hópelyhek túlontúl meghatóak, a cirádák, a jégtűk hideg szépsége elvonja a valódi értéktől a figyelmet. A szalonna külön leckével is szolgál, hiszen ha a fokhagyma átható szagára, a paprika színére vagy az abárolás lehengerlő bonyolultságára is ügyelsz, akkor a különálló elemek anyagszerű és ekképp példás egybeillesztéséről kapsz követendő mintát. A szalonnának a kenyérhez mint szociális valósághoz való illeszkedése is megnyugtatóbb a hópehelyénél, mert az ott billegve a kenyér göcsörtjein első pillantásra szép és meghökkentő, ám a kenyér utóbb pépesre ázik, ki kell dobni a szemétre. Az ilyen szövegre mondja majd bizonyos Sandró bácsi, karján tányérok bámulatos tömegével, hogy ne *színezze,* Miklóskám, *bal 2* éhenhal. Nem lesz mérges, de jobban örült volna a csöndnek. Azért kerül mindez efféle modorban elő, hogy tudj nevetni. Tudj nevetni, ezen, azon.

A szalonna-négyzetekből és a szabálytalanabb (magabiztosabb) kenyérelemekből csinálj »katonákat«. Izmaid lazák lesznek, mint a lepkéké, ez kell. A PIROSARANY paprika pöttyeivel rangsort készíthetsz. Felelőtlenségednek örülj, de ne légy büszke rá. Ezredesem, súgd egy ezredes fülébe. Fáj a szűm, őrmester. Snájdig főhadnagy, irul-pirul Mancika. Ezredesem, hamm, világbéke. Fáj a szívem, őrmester, és Mancika, ne sírjon, jut is, marad is. Önnek fölviszi az Isten a dolgát, ízig-vérig. Őrmester: ön bennem végzi. Végeztem!! Mancika, ne sírjon, jut is. Ezek csak példák, igaz: jók. Anyád a »katonákat« »barikáknak« nevezi, így nyugodt lesz. Erre is fölfigyelhetsz.

Játszhatsz, de eszedbe ne jusson bohóckodni az asztalnál. Ki ne ejtsd a szádon: igen, *uram.* Anyádnak mondani ezt amúgy is gyönge tréfa. Ha még alsógatyában üldögélnél, a combodat döfölő kenyérmorzsák erről biztosan eligazítanak, akkor vegyél utcai nadrágot, cipőt, inget, zoknit; apró ügy, de talán ne feledkezz meg

róla.

Hagyd anyádat, hogy beléd karoljon. Nyugodt lehetsz, nem fog sírni. Lépj rugalmasan, mint egy fényes promenádon, s ha hallod a murva siralmas neszeit is, nem tévesztesz el semmit. A jelenet erőtlen erotikájából csak annyit észlelj, hogy asszony mellett mész; hasznos. Eszed másutt járhat. Integess, ez kikerülhetetlen. A zsebkendő idézőjele sem ér sokat, mert anyád is előrántja az övét, és ekkor majd *abban* a jelenetben rí.

A főnököt tüstént fel fogod ismerni. Tekintetétől ne ijedj meg, olyan – ahogy azután később tapasztalod –, mint minden főnöké: mintha szemüveget viselne. Ha eljön az ideje, a rosszpontoktól se félj. Mindig bízhatsz: hátha három rosszpont egy jópont. A bemutatáskor fölösleges mesterkedned, ehhez a technikai föltételek sem adottak. Meglátod, sehogy sem sikerül majd minden névhez arcot találnod, s lesz arc, amelyhez több nevet is csatolsz. IGAZÁN ÖRÜLÖK SANDRÓ BÁTYÁM – gondold meg, milyen kínos lehet ez! Szerencsésen kapcsolódik össze közepes memóriád az erkölccsel: a kicsiny dolgok igaziságát is meg kell teremteni, egyébként felette *piti* az életvitel. Az irodában terpeszkedő erős szivarfüst, a nevek összevisszasága megzavar, bizonytalanná tesz, térbeli kisebbségi érzés fog majd el: nem tudsz *különbséget* tenni. Mi mi? Kapaszkodj ekkor a tárgyakba, néhány szembetűnő anyagba, a skay fotel fekete, nyirkos felületébe és különösen az ajtókeret faeresztékeibe. Hogy behunyván a szemed, ugyanolyan jól eligazodsz, ismét megriadsz. Jogos. Bár az egész nem lényeges; lebetlizheted.

Katinka, akire mindig nehéz szívvel fogsz gondolni, s ezért fölényes leszel vele, és dadogós, váratlanul és indokolatlanul közel hajol hozzád, forró lehelete bejárja tiszta fülkagylóidat. Egyébként nem érdemli meg gátlásaidat. Természetesen rezzenj össze, nyugodt lélekkel ess pánikba. Már eddig sem álltál föladatod

magaslatán, de ekkor végképp zavarj össze mindent. Egy enyhén kubista képtörmeléket őrizhetsz meg innét, Katinka hosszú combjával mint *hauptmotivv*al, a fény letöri a hajlatokat, izgató hús-hasáb! Fujj, gondolod, pedig a hibás még te vagy. A többiek persze kiröhögnek, Lászlóka a legharsányabban, de Sandró bácsi is vigyorog, ne csodálkozz, igazuk van. Fecó, akitől kezdettől fogva tartasz, abbahagyja az orra túrását, ajka megrándul, tekintsd majd ezt nevetésnek, és azt mondja: nyuszifül.

Itt jusson eszedbe valami hosszú anekdota. Nehogy vihogj, és maradj csöndben. Ám a fejedben keringőzzenek, jó szagú selymek forogjanak, s legyen eszmei tanulság is. Semmi nosztalgia, a szívedre hallgass. Pirulva kövesd Katinkát, és mire a raktárhoz értek, egy hatalmas szekrényhez, szedd össze magad, nincs mese. Hosszan és kitartóan válogass. Most már nem zagyválhat össze a Katinka közelsége. Néhány rutinszerű mondata és mozdulata, amint például kiemel egy nadrágot, és – úgy, hogy rajtakapd – végigsimít a cipzáron, ne okozzon örömet. Örömet okoz. Mégis valamiképpen sikerül helyesen viselkedned, a nő kimegy. A nadrág lendületes, jól mutatsz benne, térden alul finoman szélesedik, kicsit divatosabb, mint szeretnéd. A zakók svejfolása okvetlenül nyerje el tetszésedet. Nyugodtan legyél körülményes. Például a csokornyakkendő kiválasztásában elmehetsz a végsőkig. Ha lenne közönség, tombolna. A gumisat kerüld, a gumi furtonfurt beakadna, siralmasan pengene az ádámcsutkádon. Később, egy jobb helyen, mert oda is eljutsz, *direkt* a te méretedre csináltatnak ruhát. Most nincs így, de ez semminemű kifogáshoz nem vezethet. Állj hát ott, fehéren, kifogástalanul, s ha szorít az ingnyak, rántsd félre a fejed, mint a lovak, ha erős a zabla; nem mintha ez segítene. Legyél karcsú.

Öntsön el a büszkeség, látván magadat egy ajtóüveg tükörré lett négyszögében. Katinka csettint majd, de folytatja az elkezdett pletykát, Sandró bácsi szótlanul bólintani fog, te ne túlozz, ne hidd,

hogy beszélhetsz. Vajon miben különbözünk a lószarban csipegető verebektől, kérdezed egyszer. Noha ez inkább már állítás, mint kérdés, nagy sikert aratsz. Ettől legyél (akkor) szomorú, s menj ki a vécébe vizelni, vagy csak álldogálni.

Ne fintorogj, ha kezdetben alja munkát végeztetnek veled. Ne légy primitív, mondván, nem erre szerződtél. Tégy meg minden tőled telhetőt; kevés. Hanem ne lepődj meg, s főleg kerüld a duzzogás valamely kezdetleges formáját, ha a vendég, mindezek dacára, ordít majd, a panaszkönyvet kéri, s úgy érzed, személy szerint rád is mérges, ebben igazad lesz, pedig te, amit lehet, »mindent« megtettél, ebben is igazad legyen. Bátran szedd össze a piszkos tányérokat. Készülj fel arra, hogy az ujjadat eléri a mocskos, paprikás maradék támadása. Ne bosszankodj, pattanj. Rohanj a fizetőpincérért. Lihegés szóba sem jöhet, ne próbálkozz: az igyekezettel ne tévessz meg senki kis nyüzgét sem; teremtsd elő Sandró bácsit. Szerezz cigarettát, ekkor majd liheghetsz, mert lihegni fogsz. Görnyedj meg az üvegekkel megrakott kerek fémtálca súlyától. Gondterhelten torpanj meg, ha az egyik sarokból utánad szólnak, még egy pacalt, főnököm, ne mondd, hogy küldöd a kollégád, ágaskodj, álladat támaszd egy sörösüveg szájára, kuss, mondd: igen, uram. Fecótól ugyan kapsz ezért, ne törődj evvel, benne van a buliban. (Fecó majd egyszer el fog tűnni, és újból már mint minden pincérek átkozott főnöke kerül elő. Ezen is elmorfondírozhatsz, de te inkább azt vésd az eszedbe, ahogy Fecót egy zűrös nap után a kocsimosóban félholtra spriccelik a beosztottjai. Alkatodnál fogva maradj ki ebből.) Hajtsd le a fejed, ha a szemedbe vágják: A LEVES HIDEG. Érezd magad ezért felelősnek. A LEVES HŰS: ezen mosolyogj. Légy azzal tisztában, hogy ezen a szinten kiszolgáltatott vagy, előfordulhat, hogy bármit lépsz: rossz. Ilyen a szakács. (Szelaví.) Ebből nem következik hiábavalóságod, bár nem árt, ha kissé rosszkedvű leszel. Hajolj le a kenyérdarabokért, de még ne simogasd a nők bokáját, igaz, az

orrod se piszkáld, legyen bármennyire biztonságos a sötét.

Térülj-fordulj, jöjj-menj, lóss-fuss, vergődj zöldágra. De a mosogatást soha ne vállald. Nem a te munkád. Nem. Pincér vagy. A sörrel ne tétovázz: vidd. A *négy* függőleges rovátkát egy vízszintessel húzd át, egyszerűbb, ha nem csalsz. Ha valaki a kenyerek számát így határozza meg: *néhány,* örülj, s ne ekképp add tovább: *tíz*. Söpörd le az asztalról a morzsákat, a szalvéta lendületes legyen, de nem igazán jó, ha a morzsák szanaszét fölrepülnek, s megülnek a vendég haján, mint a korpa.

Az ebéd, amit ti kaptok, rossz. Ezen ne dühöngj, hanem morgolódj. Szidjátok együtt a főnökséget, mondhatsz rossz viccet, amely így kezdődik: SZÓVAL BEHÍVATJA A CSINIBABA GYORSÍRÓT, de egyrészt valójában az érdekeljen, hogy vajon a füstölt oldalas imént föltárult hájrétege mögött van-e még hús, és kövecses-e a lencse, pontosabban, hogy ráharapsz-e egy újabb, nem túl nagy és éles kavicskára, egyrészt, másrészt pedig – mert azért el-elkap a lendület, és tiszta szívből nevetsz egy ócska poénon, melyben a főnök áll, mint bálám szamara, és esetleg a nadrágja is lecsúszott már, vagy le fog csúszni – nevess, de jó, ha megjegyzed: a folytonos, pihenő nélküli ellenzékiség önmagában hordozza az ellentmondást. Azért ebben a dologban – ha kedved van hozzá – lehetsz primitív: szidd a főnököt, míg leváltják, azután az újat.

A nagy orrú kollégákat ne zsidózd le, a KISZ-tagokat ne tekintsd elvtelen karrieristáknak, és ne köpj a konyhaajtó melletti szemétkosárba, ha pap ül hozzád tartozó asztalhoz. Legyen véleményed, és ne tégy elhamarkodott *kijelentést,* se pro, se kontra. Csínján bánj a jelzős szerkezetekkel. Tán óvakodj is tőlük. Egy doktor Temesiről hamar azt mondod: PÖKHENDI TÖK. És nevetsz: OLYAN MINT AZ ŐSZI SOM. Tobzódhatsz az efélékben, ha tudod, hogy ezek csupán egymáshoz méretnek, igazságuk

jelzős-szerkezeti-igazság, értékük ott van a KÁVÉBARNA SZERETŐ, a TÖKÉLETES KELEPCE, a GYAÚR SPICCVAS, a DIPLOMÁCIAI GUBANC, a KILENCLYUKÚ HÍD, a MÍVES PRÓZA, a TARKABARKA SZARKA és a SELYMES RÁGÓGUMI között, és még az sem mondható szerény mosollyal, hogy egyik jobb, mint a másik, mert adódhatik, hogy sem nem jobb az amannál, sem nem nem jobb az amannál, hanem csak állnak egymás mellett, mint KÁVÉBARNA BÉRHÁZak SÓVÁR LIFTjében a DOLGOS SZOMSZÉDok, és ha mégis egyik jobb, mint a másik, sőt másik jobb, mint a harmadik, akkor ne örülj, ha örülsz, ÖRÖMed KORAI, mert nem biztos, hogy egyik valamilyenebb, mint a harmadik; viszont ez a rokonszenves, óvatos szemléletmód teszi éppen lehetségessé a használatukat.

Nem elképzelhetetlen, hogy egyszer – már hazafelé indulva – kárörömmel nyugtázod, hogy doktor Temesi elűzetett a törzshelyéről, s ott ül a WC-ajtó hónaljában, előtte egy kis Bikavér. Nagyra tartod majd »hideg« és »átnézős« pillantásodat, nem tudván, hogy más választásod nem volt: ekkor még nem jössz rá, hogy a »szakma« töredékesség; két vendég közt csak az idő múlik – nélküled, lehetőségeid két végső határa az aperitif és a feketekávé. *Ne lógasd az orrod.*

Kora délután, amikor alábbhagy a forgalom, moss fogat, de semmiképpen sem azért, mert azt reméled, hogy az esti forgatagban eléd pörög egy maca. Ha az esti forgatagban eléd pörög egy maca, vedd szemügyre, és dönts belátásod szerint, viszont lehetséges, hogy nem kell döntened. Fogmosásodat ne lássák a többiek, nem vagy farizeus, pincér vagy. Legyél majd akárhol, jellegtelen étteremben, elsőosztályú hotelben, rossz csehóban, délutánfelé egy-két lehetetlen fickó kerül elő, akinek bámész tekintetéből azonnal kiolvasható, hogy ízlelőbimbóját a talpán hordja, de te szelíden kérdezd meg: rizzsel vagy krumplival (ha már fáradt leszel, vagy más okból szétszórt, így mondod:

kolompérral?; nem baj, nem jó), és hozz ketchupot. A kiejtésre azért már ne fordíts gondot (kecsap, kecsöp). Lászlóka, akit nem fogsz szeretni igazán, alig képes visszafogni a nevetését, úgy kérdi majd minden bélszín*kor:* Egy csöpp kecsap csepp? Ennyire sose legyél fáradt. Ám ha nagy a sürgés-forgás, és meglöksz valakit, kérj bocsánatot, hogy *efféle affér* a jövőben *minimális* lesz. Ez megnyugtat. Tartsd a markod: profi vagy.

Ha pályafutásod egy csúcsnak látszó pontján megjelenik a régi Sandró bácsi, és visszahív, menj vele. Ahogy züllik a csehó, úgy érzed egyre jobban magadat; érthető. A feladat, lényegét tekintve, nem más, mint a fényes helyeken. Fizikailag megerőltetőbb, bírd. Hosszan nézz egy aranyzsinórral fölfüggesztett táblát, betűit ujjheggyel simítsd végig, és érezd úgy, a betűk kiemelkednek a felületből. A ZONGORÁNÁL MINDEN ESTE MARGÓ.

Áhítatosan vizsgáld az öreg zongoristanőt: Margitka csodás öregasszony, arca, amely selymes és ráncos, akár egy elpukkant rágógumigömb, zajos mosolyba rendeződik, ha a zongora szélén, mint kósza gaz, egy-egy konyakospohár nő ki. A rúzs íve az ajaknál tökéletes, csak kissé félrehúzódó. Gondold azt: szellemkép. Mindenképpen örömmel hallgasd a naponként ismétlődő SILÁNY MÓKÁT. Fejlessz ki érzéket magadban arra, hogy fölismerd, ki lesz az, akire Margitka oly csábosan tekint majd, hogy az – fejét vesztve és röhögve – belecsíp a Margitka töppedt farába. Ekkor majd lehullik a nő arcáról minden kifejezés (izmok bizonyos rendezettségéből izmok bizonyos rendezettsége lesz), ettől mintha megfiatalodnék, pontosabban abba az időbe kerül, amelyben fiatal volt, magabiztos lesz, előtte az élet!, a válla fölött hátrafordul, mintegy kihajol a dallamból, rekedten és nagyon határozottan fogja mondani: Uram, az én ajakam még férfit nem illetett. – Most legyen halálos a csönd + zongoraszó. – Sem itt, sem szobám négy fala közt. Margitka kacagjon a legharsányabban, természetesen. Így lesz. Neked legjobban az tessék, hogy *négy* fala közt. Mulass. Lesz

mulass.

Nyárra majd elűzi őt egy unott beatzenekar. Kezdetben élvezed kisded fortélyaikat, amiket egymás ellen űznek, ki-ki azért, hogy a saját hangszere szóljon mindenekelőtt, a sarkok láthatatlan mozdulatát, amely után az erősítő megfelelő csatlakozója mint ÉRETT GYÜMÖLCS koppan a kövön, a mikrofonhoz közelítő csosszanásokat, de mikor rájössz, hogy mennyire komolyan veszik a trükkjeiket, következésképp mennyire kicsinyes az egész, hányingert kapsz, s addig mesterkedsz, amíg feledésbe merül egy-egy, a zenekarnak küldött fél cseresznye. Egy alkalommal majd magas, vékony srác ugrik a hangszerek közé. Ekkor figyelj, less ki a púpozott korsók közül, az egyetlen esemény velük kapcsolatban, mely okulásodra szolgál. A srác kese haja, akár egy régi, vacak függöny lebeg majd ide-oda. A függöny selyemszálai fölfeslettek, a réseken majdnem a színpadra lehet látni, de a hullámzó anyag mindent elbizonytalanít, például néhány selyemszál újból összeragad, így csak mondani lehet: a réseken belátni a halott színpadra. De a szólógitáros vonakodás nélkül ad helyet a fiúnak, aki fölvesz egy furulyát a zongoráról, és belekapcsolódik a játékba, vagy csak cigarettás, rekedt hangja száll. Időnként ránéz egyik-másik tagra, a keze megvonaglik. Mondhatni: a hangszereknek megjön az önbizalmuk, beszédbe elegyednek, s a kis paccerek nem avatkoznak közbe (rontólag). Tátott szájjal hallgasd. Egy közösség létrejöttének pillanata lesz ez, kár, hogy olyannyira pocsék zenészek, hogy önfeledtséged hamar odavan. Legyen botfüled, van.

Ekkoron már azon sem akadsz fönn, hogy olyik kuncsaft úgy eszi a tortát, mint a zsíros kenyeret (éhes), minden kravátli tenor iránt megértést tanúsítasz. S ugyan fásultság nincs benned, mégis már állj meg néha révedezve, és eközben feledkezz meg gyönyörű korsóidról. Borosták, kavargó csípők, lapos, megemelt mellek, kátrányozott falú WC, eldugult lefolyó fölé emelkedő zavaros, sárga

tó, elmázolt szemöldökök, fölrepedt ajkak, vérerek által körbejárt szemgolyó, savanykás száj-és áporodott hónaljszag, elgurult sliccgombok, soha nem záruló cipek és a sok női far – mint megannyi humanista rekvizítum – között jól eligazodsz.

És akkor vedd észre magadon, hogy mindjobban vágyol arra – benn a munkahelyeden és a szabad ég alatt egyaránt –, hogy a kezed üres legyen, csuklódon ne érezz szivárgó folyadékot, és ezáltal céltalanul hadonászhass, azt szeretnéd, hogyha odaléphetnél ezekhez a kétes vagy elegáns pofákhoz, és folytathatnád megkezdett mondataikat, ilyesmire gondolsz például: JA IGEN AZ ERZSI AZ MÁR CSAK ILYEN, vagy hogy ekképp szellemeskedhetnél: BÍZVÁST KIFÉLE-MIFÉLE, mindenesetre egyre nehezebben uralkodsz magadon, olyannyira, hogy Sandró bácsi szomorúan megjegyzi majd: Mit haverkodik annyit, Miklóska, fáradt? Ekkor jössz rá, hogy a »szakma« töredékesség. Sóvárogj, kicsit.

Ha az este elkülöníthető a délutántól, légy ünnepélyes, lehet, hogy az este ezért különíthető el a délutántól. Kezdetben még akár azon az áron is, hogy merevnek látszol, mert merev leszel. Egy pohár pezsgővel segítsd ki magadat, sportszerűtlenül. A fehér ing ropogjon, a cipő orrán tükröződjenek a csillárok, a zakó és a nadrág parányit szűk legyen, érezd, rajtad van, a nyakkendő szárnyaljon, szárnyaljon. Az asztalokra keríts gyertyát, legyen gondod a kanóc hosszára is. Örülj a sárga terítőknek, töltsön el büszkeség, de ne ámítsd magad: az eszcájg alpakka. Ha egy őszülő, öreg belámi a fiatal barátnője felé fordulva azt kérdi tőled: ezüst?, válaszold azt: alpakka, és maradj komoly. Csakis akkor mosolyogj csak – pályád csúcsán –, ha az nem mentegetőzés lesz, hanem annak kicsit mulatságos kifejeződése, hogy ILYEN A VILÁG, de ez ne újólagos mentegetőzés legyen a világ nevében. Tölts nekik a vörösborból. Az egészet tartsd szem előtt. Tehát ne orrolj meg arra, aki, miután te kostolónyit töltöttél, türelmetlenül és mellékesen int a kezével,

tele, tele, A KARPASZOMÁNYOSOK TIZENKILENCES VITÁJA, halljad meg eközben, s a partner, akinek gondolkodás nélkül színültig töltöd a poharát, bólogat, érezd úgy, meggyőződés nélkül; azt ne mondd: bocsánat. Vigyázz a hangodra, ez morális és fizikai készenlétet jelent: mit sem ér az, hogy nem akarod mindenáron a *tetszéseket* elnyerni, és nem sündörögsz, hanem szolgálsz, ha egy finom, törékeny pillanatban, amint épp azt mondanád: À LA, megbicsaklik a hangod, brummogni kezd, vagy sivítani kezd, mint egy adáshiba a rádióban; és viszont. Hegyezd a füled.

Az első nap végén fáradtabb leszel, mint majd később, összetörtebb. A pénztár zárásakor sem segíthetsz még, de ez ne tévesszen meg, ne toporzékolj harmadfű csikó módjára: várj. Másrészt fölösleges erőszakoskodnod, hogy te lépj ki utoljára az épületből: noha tisztelettudó légy, és lovagias, ne feledd, nincs nálad a kulcs. Barátságosan törekedj.

Édesanyád virrasztani fog, számolj evvel. Szereld le valahogy, de ne légy tapintatlan, mint ahogy tapintatos sem. Mondd azt egyszerűen, hogy kivagy, és csókold homlokon, és mondd azt: JOJCAKÁT. A homlokcsók után ne nyelj: a púder keserű.

Az ablaknál állva, miközben bávatagon gumírozott pizsamagatyádat ráncigálod, engedd magadhoz a háztetőket. A rálátás jó. Mivel a világítás – ostorlámpák kalandozó és ablakok rest fénye – meglehetősen sajátos, láss mindent síkba préselve. Ez csak utólag tűnjék föl, akkor például, amikor a tetőterasz és a srég műhelytető szerencsés hajlásszöge (a definíciót ismerd!) egy nyitott térrész lehetőségét adja. Most sokkoljon a rengeteg kitartó metszésvonal, lekonyuló tetőszél, egy-egy kémény, amint beront valami ártatlan téglalapba, a félkörös ballusztrádos terasz, az egymásnak támaszkodó négyzetek, amiket rombuszoknak látsz. Nyűgözzön le a dimenziók efféle pedáns játéka. Ha egy ablak nyitva van, az különösen kapóra jön, és bár reggelfelé már

riasztóan nyirkos a levegő, egy ideig remélj.”

Fű, sár

Katinka elindult a kiskölyök felé. Fecó hátul, a bokszoknál vett föl ételrendelést, de látszott, tudja, mi készül. Okos vigyorgás csúfította. Volt időm, láthattam mindent: a sörös korsók lassan teltek. Újra, ki tudja, hanyadszor!, elámított a Katinka mellének mozgása, ez a kétirányú, egymással nem pontosan derékszöget bezáró rugózás, amely tökéletes összhangban volt a fenék önmagában is értékes ringásával. A kerek fémtálcára toltam a korsókat, elhúztam a pult szélétől, jobb kezemmel, terpesztett ujjakkal, fogást kerestem. Katinka vonulását, jelzett ámulatom dacára, hideg szenvtelenséggel észleltem, s szerencsémet is – hogy ugyanis mosolyának bal felét láthattam, következésképp megkíméltettem az amalgám visszataszító csillanásától – csupán valamilyen személytelen, távoli örömmel vettem tudomásul. De ez így volt rendjén (mint látni fogjuk).

(Aggasztó, hogy ezt a történetet nemigen tudom másképpen elképzelni, csak mint szöszi, molett negyvenest, ahogy épp fésülködik nagy, tojás alakú, forgatható tükre előtt, fejét hátravetve kacarászik, játszik a búzahajával, mosdik a fényben; egy hasonlat termőföldjéből sarjadt liliomasszonyról van szó tehát, akit bánatomban és félelmemben hoztam életre, mert az elkövetkezendők túlontúl formásan és magabiztosan kopogtattak. S noha tudom, a fent rajzolt képet nem kizárólag kamaszok tapogatnák élvezettel, hanem rajtacsíphetnénk tekintélyesebb pillantásokat is, amint megkísérlik kiválasztani azt a legelőnyösebb pozíciót, ahonnét a dekoltázs a legvédtelenebb – mindezen megfontolások csöppet sem szegik lelkiismeret-furdalásom nyugtató lendületét, hiszen ha engednék a „szöszke csábításának”, azáltal előzékenyen és udvariasan [amiket már a rutin szintjén

ismerek, más okból] érthetővé simogatnék mozdulatokat, s ez olyan kellemes [ismervén a valót: fölháborító] egyszerűsítéshez vezetne, mintha Leonardo a Mona Lisa helyett apró, fekete röggel ezt írta volna a vászonra: RÖHÖG A SPINÉ.)

Amikor ebbe az étterembe kerültem, egyenest az Iskoláról, már ősz volt, már meg-megingott az égetett avar fanyar füsttömbje, s némely faág – mint sápadt halántékon az erek – már fáradtan behálózta az égboltozatot, jóllehet szeptember közepén jártunk. Az első napokban megilletődötten sündörögtem, minden vendéget „uram”-nak szólítottam, azokat is, akiket Fecó, ez a hideg, szép arcú fiú gondolkodás nélkül visszalökött az ócska, kinti sötétbe; kimérten udvarias voltam: magamon viseltem a kezdők minden merevségét, lassan tűnő dölyfét. Később Lászlóka, aki nagy ficsúr, és finom, hosszú kézfeje időnként váratlan villanással jelezte a rendet (tüstént gyakorlati útmutatást adván), ezt így fogalmazta.

– Az elején valamennyi mulya és óvatos.

(Pedig nem tarthattam magamat egészen ostobának: fölkészültem ezen veszélyekre, tudtam, hogy mértékkel és szeretetteljesen kell udvariasnak lenni, de képzeletben végrehajtott esettanulmányaimban mindig gentlemanek szerepeltek, s nem emberek.)

Az éttermünk bosszantó átmenet volt egy kiskocsma s egy étkezde között; árnyalt jellemzéséül azt lehetne elmondani, hogy pacallal ugyan még nem szolgáltunk, de az előételek csak étlapon léteztek, illetve – hogy utaljak a vendégeinkhez fűződő kapcsolatainkra – az árlapon. A kezdő lépéseim tehát bizonytalanul csosszantak, de (s ezt utóbb már egészen világosan láttam) szükségszerűen botlottam el, mert ide, valójában, nem pincérek kellettek, hanem *kiszolgáló személyzet.* Ha lett volna lehetőségem elvonni tekintetemet a korsók hagyta, egymást metsző, esetenként hiányos rajzolatú körökről, az igen szomorú pillanat lett volna,

hiszen azt eldönteni, hogy egy adott kívánalom-rendszer a hülye, avagy magunk vagyunk tehetségtelenek – csak utólag lehet. Nehéz és elbukott próbatételek köveit cipeltem sokáig, de most ne erről legyen szó.

A második este, csütörtökön, furcsa dolog történt. Az öreg Sandró volt a fizető, éppen lehajtott fejjel birizgált hatalmas, fekete bukszájában, amikor a Fecó futtában (kezén s karján, mint cicoma, a tányérok gyöngysora) rávert a vállára, és azt mondta.

– Akkor holnap?!

Korsóim tetején, fülsiketítő robajjal, beomlott a hab. Az öreg arca, mint valami kígyó, megvonaglott; tekintete egyszerre volt megtiport s veszedelmesen élénk. Ezeket mint értéktelen jeleket fölfogtam, megállapítani csak azt tudtam, hogy a Fecó mondata egyfajta fura (kemény s élettelen) akusztikai rendszerben hangzott föl. A mondat nem mutatkozott másnak, mint ami (nem a képes beszéd egyszerű ravaszsága lehetett ez), de érthetetlen indulatok voltak hozzámadzagolva. Valami sötét tapadt a megszólaló mondathoz, ahogy a hirtelen kirángatott virág gyökeréhez a fekete, nyirkos földgolyó.

Másnap hiába vártam, hogy a reggeli roham után összeverődjünk a söntéspult mellett levő durva felületű asztalnál (amelyben – hm: hozzátartozik az igazsághoz – két görcs feszült, úgy nézvén az emberre, mint egy megriadt mókus), hogy összetorlódjunk a maradék délelőttre, hogy én pironkodva, de azért alapos ismereteket sejtetve végigpásztázzam a Katinka… a Katinkát, jó hatásfokkal és hasznosan múlatván így az időt, s viszolyogva lessem ezek s a tegnap délelőtti tapasztalatok után a Fecó egy görbe mondatát: „Tudod, gyermekem, engem az zavart piszkosul, hogy a nyelvem időnként beleakadt egy lyukas fogba”, és arra gondoljak, hogy ekkor majd megint megveregeti a Katinka combját.

Nem: Lászlóka egy labdát tartott a kezében, amelyet azután keserű, lágy dünnyögéssel Fecó felé löttyintett.

– Főokos, akkor mehet!?

Az épülettel szemben, túl az úton, fű nőtt rétté. Ide vonultunk ki: elöl Fecó a labdával, Lászlóka, Katinka, Sandró bácsi meg én. (Bent maradt valaki, akinek a nevére sem emlékszem.) A rét száraz volt, levélpermet szitált, de a földön levők még nem tapadtak össze az ősz lucsokjától.

Az föl sem merült, hogy én nem játszanék, de hát páratlanná lettünk (általam), így megtorpantunk egy pillanatra, s bizonytalanul körbenéztünk. A kiskölyök gesztenyét rugdosva jött elő a fák közül, és a rézsútosan betűző fénykötegeket, akár egy kényes paripa, óvatoskodva lépdelte át. Rövidnadrágja zsebébe mélyesztette a két kezét, ettől mozgása imbolygó lett, fejét nem hajtotta le, a gesztenyét finoman, a szandálja elülső, külső részével pörgetgette előre. Ránéztem, bólintott. Egyszerű dolog ez.

A meccsek minden pénteken fél tíz tájban kezdődtek (hatos, háromnál kapucsere); a vesztes fizette a nyertes következő heti italszámláját. De valahogy a tét nem ez volt. Lassan nyílt föl előttem egy iszonyatos struktúra, és fölismervén (illetve már picivel előbb), nem lehettem ártatlan. A két-két tégla – a kapuk – egyre mélyebben nyomódott a földbe…

A kezdet kezdetén italos lettem. (Itt eltekintek néhány link élctől.) Csak rövid ideig tartott izgalomban a korsók látványa, a sör aranya, ahogy, a fénytől függően, sötétebb, világosabb szeletekre hasad, követhetetlen átmenetekkel. Ez várható és érthető volt, hisz a pincérség nem az efféle önmagáért való dolgoktól szépül meg – a vendégekkel pedig, amiként már jeleztem, nagyon hűvös és szatócs jellegű kapcsolat alakult ki. Én még friss fiú voltam, de a többiek tekintetét, amint végigmérték egymást, valami kedvtelen düh tompította már. Hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ez nem a nekik

(nekünk) való munkahely: Fecó akkortájt is profinak számított, s nagyon okosnak (bár hiányzott belőle az azonosulni tudás, az alázat); öreg Sandró kicsit ugyan kopott volt, már meghorzsolta az idő, de szakértelméhez nem férhetett kétség; Lászlóka eleganciájából ha hiányzott is a kellő keménység, de azért *pincér* volt; Katinka meg úgy tudott előbukkanni egy homályos zugból, hogy a férfiak elcsöndesüljenek, s azt mondják: ez csoda (igaz: higgadt ember hozzáteszi: vagy kurva). Magamról most ne essék szó: minősítsenek vágyaim.

(Lehetséges, hogy a rossz munkahely kedvez a misztikusoknak?)

A körülmények iránti gyűlöletük egymásra vetődött, ennek ellenére az egész hét a beletörődés és érdektelenség léceire feszíttetett, lazán, s csak csütörtökönként vadultak el a hangok.

A kiskölyök minden pénteken ott várt a fák és fények között, s míg volt gesztenye, azt rugdosva jött, együtt érve velünk a pályára. Nagyon tudott focizni, hamar elneveztük Tostaónak. Ha gólt rúgott, mindkét karját az égnek emelte, (pattanásos) arca szép lett az örömtől, és már-már odafutott öreg Sandróhoz vagy Lászlókához, de aztán egy zavart nevetéssel megtorpant ilyenkor: idegen, juthatott az eszébe. Meccs után intett egyet felénk (ezt többnyire csak én vettem észre), kezét zsebre dugta, és tovább-billegett.

Mondom, fiatal hús lévén, nem volt időm (ez azért szerénység!) úgy gyűlölködni, mint a többieknek, de mivel a fociban teljes erőmmel ott voltam, ezért elvesztettem azt a jogomat és lehetőségemet, hogy azt mondjam: én, és azt mondjam: ti. Nem követtem el (még) semmit, mégis ugyanúgy benne voltam a buliban (Ádám óta ismerjük ezt). Most ne erről legyen szó.

Ezeknek a péntek délelőtti játékoknak kialakult a maguk külön nyelvezete. A tett volt a szó: minden csel, a gól – s a jelentésük, lehetőleg, a csontig hatoló megalázás. Csöndes meccsek voltak,

fölös lett a beszéd: Tostao nevetgetése keveredett csak a levelek hersegésével. És ebben a szelíd alapzatban, mint iszonyú rianások, időnként egy-egy mondat. Fecó (aki nem értett a labdához), ha elfutott Sandró bácsi mellett, visszaszólt a válla fölött (de csupán lényegtelen ráadásként).

– Na, vén hülye?

Én nyerni akartam, tehát azt hörögtem.

– Azannyát.

És a Lászlóka, Sandró meg Katinka odavetett, reménytelen szava.

Tostao önfeledten játszott, tekintetét még akkor sem vonta el a labdáról, amikor Katinka fekete szoknyája egy óvatlan (s obszcénnak tetsző) mozdulattól hosszan fölszakadt, fölnyílt, mint egy koporsó: láthattuk a meztelen halottat. A kissrác gyanútlanul siklott közöttünk (indulatok csorba kőtömbjei közt), komor passzokat fogadott természetes vihogással, táncára, ott, nem messze a gesztenyefáktól, a tömérdek gondunk mellett is fölfigyeltünk. Úgy gondoltam, hogy Tostao ártatlansága tartotta egybe ott a világot, és tette lehetővé – anélkül hogy az ég leszakadjon – ezt a kíméletlen pantomimet. (Természetesen ez nem igaz: ez nem arány és egyensúly dolga: bármi megtörténhetik.)

Mikor Katinka levált a kávéfőzőről, s elindult Tostao felé, láthattam a Fecó vigyorgás firkálta arcát, s azt is, amint Sandró bácsi Lászlókát keresi tekintetével, sikerrel. Én tehát kimaradtam valamiből: körülményesen lavíroztam akkoriban, ostoba voltam még (meglehet, nem nagyon). Mennem kellett: jaj, az a pillanat, amikor egy kéz fölemelkedik az asztalok fölé, fel a cigaretták füstjének kétségei közé, ahol azután összeér a gyűrűsujj meg a hüvelyk, és gyorsan elpattannak egymáson!

A kerek alumíniumtálcán engedelmesen sorakoztak a sörös

korsók. Egyikőjüket Tostao elé tettem, aki a göcsörtös asztal mellett ült, jelezvén, hogy hozzánk tartozik (illetve, hogy délelőtt Lászlókáék tönkrevertek minket, tehát nem akármilyen az a sör, ami a fiú előtt áll: ünnepi). Katinka arcán már ott volt az a szép és fals maszk, amit a nők felöltenek a férfiak tiszteletére és megtévesztésére.

Tostao a győztesek bocsánatkérő udvariasságával emelte súlyos korsóját, a nő célszerűen fészkelődött. Füst és részeg szó között préselődtem: legalább nem voltam szemtanú. (Már azt sem láttam, hogy Katinka a fiú keze után nyúl, ráérősen, akár a ragadozó madarak, azt meg aztán végképp nem, ahogy Tostao az asztalra borulva szemét a mókus szemeire illeszti, és vállát két kézzel rázza a zokogás.)

Másnap kora reggel tudtam, hogy itt a tél: csak télen érezni ezt az iszonyatot a mosdótálak fölé hajolván: mintha egy tábla üvegbe kellene ököllel belecsapni. Kint köd szitált (mint megannyi káromkodás), az útról már csak sejteni lehetett a fákat. Megint páratlanná lettünk, a gesztenyéket nem háborgatta senki.

Lefutottam a rövid, meredek lejtőn, le a pályára. De megcsúsztam a pépes leveleken, s megpördültek köröttem a világ elemei. Ajkamon fű, sár.

A pillanat rése

Magamról annyit, hogy a leglényegemig pincér vagyok, ezen nem változtathat semmi sem, egy más foglalkozás sem.

De nem erről kívánok szólni, hanem Tardi úrról, aki szememben a magány modellje volt, mindaddig, míg egyik éjszaka a hatos villamos hűvös vaskerekei végig nem gördültek rajta.

Ó, milyen sokszor megtörtént, hogy egy-egy nő, mondjuk, széles karimájú, elegáns kalapban megfordult. (A kalap szép, fájdalmas mozdulat.) Aztán, megigazítván egy rakoncátlannak ítélt hajfürtöt, figyelmesen Tardi úr arcába néztek, s már-már azt mondták, nevetve.

– Hát látja, milyen bolondos vagyok!

Amit így lehet érteni.

– Te édes.

De amint meglátták önmagukat a férfi szemében, ebben a poros tükörben, csak vállat vontak, és mentek tovább.

Pedig a pincérek és a nők között létezik egyfajta rejtett, titkos kapcsolat, melynek meghittségét a férjek s barátok jelenléte semmiképpen sem veszélyeztetheti, s melyet nem jelez más, csak időnként egy rosszalló tekintet, ha langyos a leves, az ajkak csillanása, amelyre az ember azt feleli, nem, sajnos, asszonyom, az nincs, egy suhanó kézfej, amire mindenki pattan; és téved az, aki úgy véli, hogy személytelen érintkezések ezek, hiszen ki tagadhatná például a következő kérdés bensőséges és finoman erotikus voltát.

– No *de* hasábburgonyát csak tud csináltatni?!

És itt, ha nem is *egészen* nem arról van szó, amiről szó van,

azért jól jön a férjek figyelmetlen tunyasága.

Tardi urat valami titokzatos fáradtság és unottság lengte körül; mintha valahol másutt léteznék igazán, legalábbis ilyesmire utalt az a gyors, célszerű mozdulat, ahogy késő este, az étterem előtt fejébe csapta a kalapját, hogy aztán hosszú, hullámzó lépteivel, semerre sem figyelve elsiessen.

Én Tardi úrral semmiféle valóságos viszonyulatban nem álltam, mindazonáltal szívből szerettem. Csodáltam is persze, de csak úgy félvállról: magam is kitűnő pincér voltam. Gondolom, formaérzékem és -tiszteletem miatt. Ezért lehettem én valóságosabb pincér, mint Tardi úr, akiből ez az érzékenység teljességgel hiányzott (s aki emiatt *természetesen* szemernyit sem vált kevésbé jó fahmanná). A nyakkendője, például, mint a lepke két szárnya, s így ugyan akarva-akaratlan elegánsnak tetszett, de azért a lepkén látszott, mi volt annakelőtte (hernyó).

Unalmát részint korszak-sajátságként kell értelmezni, részint pedig elemi szükségletként: Tardi úr ugyanis nem lévén igazi pincér (csak jó), szerepét higgadt distanciával játszván, időnként kiásított a szerepéből.

Gondtalanul járt s kelt az asztalok között, mindenkihez volt egy jó szava, ami nem gesztus volt és udvariasság csupán (amelynek értékét nem szabad lebecsülnünk), hanem egyben biztosíték a vendégek számára, hogy a dolgok jól állnak, sőt jól mennek. Mivel ezen reményeket objektíve magában hordozta (nem pusztán létezésével, de léte nem túl rafinált módjával), így minden veszély nélkül díszíthette őt az unalom, amely (tehát) tökéletes egységet alkotott szolgálatkészségével, udvariasságával, egyszóval szakmai kvalitásaival, azaz figyelmes szemlélő ugyan tetten érhette egy lazán kanyarodó mozdulatában az unottságot, de még mielőtt ez elkedvetleníthette vagy fölháboríthatta volna, tapasztalni volt kénytelen, hogy a Tardi úrba vetett bizalma még inkább nőtt

(ahelyett, ugye, hogy csökkent volna).

Átitatta őt az unalom, akár – és itt hadd éljek egy némiképpen körülményes, de hozzám érthetően közel álló hasonlattal –, akár a BEEFSTEAK À LA CHATEAUBRIAND esetében a barna mártás az ujjnyi vastag, kissé véres bélszínt és a köretet, ez utóbbi borsó, krumpli, esetleg rizs, karfiol, sárgarépa szép ötvözete, abroncsolván kettejüket lágy, de határozott közösségbe. Aki ilyet evett, nyilván nem gondolhatja, hogy az a szósz nem lényegi.

Ott állt a konyhába nyíló ajtó mellett úgy, hogy minket ne (nagyon) zavarjon, és szemmel tarthassa a gondjaira bízott asztalokat is. Kezét bágyadtan lógatta, de mivel mindkét kézfejét befelé forgatta, karomszerűen meghajlította, és ezzel hasonlóvá vált az éppen szőnyegre lépő birkózókhoz – így ez a bágyadtság párosult valami erővel, valami céltalan, de nem lényegtelen erővel, amely azonban nélkülözte azokat a tulajdonságokat, amiket birkózókra való emlékeztetés asszociáltat.

Nagyobb társaság omlott be az ajtón, Tardi úr hozzájuk siklott, készségesen körbedongta őket.

– Hopp.

– Úgy.

Ezt mondta időnként, és valóban, anélkül hogy a vendégek fölhagytak volna viháncoló táncukkal, amely jellemez minden enyhén becsípett társaságot ott az éttermek ajtajában – a kabátok egyszerre csak a helyükön lóbálództak, együtt a ruhatárosnő mosolyával. Ők meg továbbgörögtek a rezervált asztalok felé.

Ekkor, ó, milyen sokszor megtörtént ez, egy nő visszafordult. A kezét kislány fogta, és a mellette lépő férfiról is látszott, kihez tartozik. Az asszony, amint megpillantotta Tardi urat, azt mondta.

– Jaj.

Tulajdonképpen kicsiny sikoltás volt ez, egy sikkantás, nem mélyebb és kétségbeesettebb, mint amit érezhetünk, ha a száguldó autó elkap egy verebet (jóllehet a rosszérzés természetesen nem [csak] azért van, mert a hűtőt véres tollforgács csúfítja).

Tardi úr arcára iszonyatos mosoly (a rossz tenger!) hullámzása került. Figyelemre méltó és érthetetlen volt a mimika, hisz mosolya mindig mint szakmai hozzáértésének eleme jelent meg, azaz sosem tartalmazott semminemű személyes kockázatot. Ám nemhiába álltam Lujzi, a pénztárosnő mellett. (Aki 28 éves kora ellenére úgy festett, mint egy római matróna. A Gracchusok anyja, minimum. Vajon milyen kis nőci lenne húsz kilóval könnyebben s megszabadítva a himlő kain-jeleitől?) Hangja, mint a kígyók szelíd szisze.

– A feleséééége.

– Meg a láááanya.

– Meg az új pofffa.

Tardi úr rezzenéstelen arccal terelte a vendégeket az asztalokhoz, és miközben meghajolt, szépen, sorjában, étlapokat varázsolt eléjük. Amikor pontosan az asszony elé szórt egyet, vacak, de nem csúnya mozdulattal, amellyel kivívta a kislány elismerését, így szólt.

– Szervusztok.

– Szervusz – felelte az asszony, a férfi is dörmögött valamit, de ő akár egy finnyás mondat: hogyan lehet valaki ilyen tapintatlan! A lányka arcán kelletlen fintor húzódott, nem értette ezt a fordulatot.

– A lánya már meg sem ismeri – csípett belém Lujzi, arcán a hadiözvegyek bonyolult (azaz rámenős) keménységével. Hogy minden szót pontosan halljak, legszívesebben szalvéta lettem volna. Egy villa – egy gábli. Teríték, csak úgy. (Így is tettem, a változás fölszínes: eddig is, ezentúl is arra várok csupán, hogy egy

rúzsos ajak belém dörgölőddzék.)

A kislány fontoskodón hunyorgott, úgy olvasta az étlapot. Egyébként már észrevette, hogy édesanya és apu bácsi meglehetősen mogorvák voltak a pincérhez, s ezt helytelenítette, sőt elhatározta, valamiképpen megkísérli helyrehozni a nagyok modortalanságát. Kedveskedő mozdulattal magához intette hát Tardi urat, kezét amaz karjára tette, és bizalmasan azt kérdezte.

– Hogy hínak?

Tardi úr lesütötte a szemét. Az asszony két ujjával finoman megérintette a kislányt, aki azonban elhúzódott.

– Na, mindegy is. – Ezt fűzte hozzá. Majd mikor körülnézett, és mozdulatok, vonalak, izomcsomók, szándékok hihetetlen merevségével találkozott – méltányosan és tapintatosan lezárta az ügyet.

– Egy kis húslevest. Ha finom a finommetélt.

És mosolyog, mosolyog (mint egy aprócska színésznő).

De a pillanat rése – amelyen át megpillanthattunk egy férfit, aki végérvényesen magára maradt, s aki már soha nem meri vállalni a létezést egy az egyben, csak bizonyos kényszermozgások unott pályáját – gyorsan behegedt.

John Lennon emlékére

Ez a történet akkor lökte le magáról a durva vászonleplet, amely minden történetet (gyöngéden) beborít, míg el nem jő az ő ideje, amikor már úgy véltem, mindent tudok, amit tudni kell, de fölismervén, hogy a következő állítás a cinizmus pépjére épül, azonnal megtagadtam őt: nem tudom, mitől döglik a légy. Okos voltam tehát, de csak annyira, hogy ez foglalkoztasson, ám nem voltam dörzsölt, azaz még hittem, hogy a világ megnyugtató dolgai közé tartozik az a tény, hogy John Lennon is drótkeretes lennon-szemüveget visel, elérzékenyült túlzással szólva, olyan tisztességgel fölruházott ügynek gondolván ezt, amelynek fényével megtisztíthatók a rossz tündérekkel teli éjszakák, s elsimíthatók a hitetlenkedők fintorai.

(A történetnek két oldala lesz, mint a lovaknak: nem nagy ötlet ez, célirányos. Legyen szabad fölhívnom a figyelmet a vicsorgó lópofára, a sárgás lapátfogakra, amelyek harapásra készen sorjáznak a vörös és puha ínyben.)

Az innenső.

Egy bizonyos délutánon – melyet pontosabban rendelkezésükre bocsátani nem áll módomban – mindenféle ruhát magamra öltöttem, hogy ne keltsek föltűnést. A délutánt s mindazokat, akik ott (vagy *akkor*) voltak, ugyanaz a szédület ringatta, amely a hajóhintát, ha már áttért (a tótágast álló hajóssal) a leszálló ágba. Elmúlt *tehát* a dél, és megjelentek lassú, sompolygó kúszással az árnyak; védelmüket hosszan és hiábavalóan kértem.

Nem tudtam elkerülni a szemekben, de főleg a szemüvegek domború meg homorú hasán fölcsillanó kíváncsi megvetést: hófehér paripám kényesen emelgette patáit. (Látszott rajtam a

történésem. Kösz. Kérem.) Nem vagyok (kiköpött) jó lovas, de mondhatom, délcegen ültem a nyeregtelen háton. Lépésben tapostam meg a délutánnal megöntözött várost; az árnyékokon is végig. Szívem szerint a víz felé igyekeztem, vézna eredménnyel, mert egyrészt a zablát úgy kezeltem, ahogy az evezőt szokás – ha bal felé akartam, jobboldalt huzigáltam –, másrészt meg fényes szőrű paripám csakis saját ötletei nyomán kanyargott, függetlenül az én (fals) utasításaimtól.

Házak, combok, ablakok és kesztyűk mellett mentünk el, aztán a ló megállt egy halászkert előtt; mintha a kiszüremlő zene pányváiban akadt volna föl. A főpincér elém sietett, s nekem volt annyi időm, hogy szenvtelen elismerést kerítsek az ajkam környékére, honorálandó azt a tapintatot, amelyet tanúsított, míg megigazítottam magamon a gönceim, lesegített, és ártatlanul mosolyogva mutatta az utat. Megéheztem. A vörösbor és a halászlé lehetősége engedelmessé tett. Engedelmesen követtem a főpincért.

Egy villanásra a túlsó oldal.

Magdi (KÉSŐBB FERL GUSZTÁVNÉ) a Guszti füléhez hajolt, s mielőtt még bárki beavatkozhatott volna, halkan azt mondta, hogy nézd, ki van itt.

Az innenső.

Mindenféle ruha volt rajtam, de az emberek kíváncsisága, az embereké, akik ettek (most ne ezen az úton fussunk tovább), nem kímélt. Amikor a főpincér megfordult, azzal a keménységet és kérlelhetetlenséget bújtató tétovasággal, amelyet én mint szakmabéli helyeslő örömmel nyugtáztam, akkor a mosolyát, mely az egyetlen – eddig hibátlan – közvetítő volt köztünk, egy rövid kiáltás (csúnya) fintorrá szabdalta.

– Hé, hé, Miklóóós!

Magdi volt ott, meg egy srác, akit ekkortájt a legjobb

barátomnak neveztem, nem ok nélkül, intettek, hogy menjek hozzájuk. (A srác olyan srác volt, akinek hosszú a haja, de rendszeresen igazíttatja a borbélyánál, a Magdi olyan Magdi, akinek szép és nagy a melle, de a szeme homályos, mint a tejüveg. A jellemzés korrekt és tárgyilagos.) A lányon, ahogy a karját fölemelte, megfeszült a fehér trikó, és a hóna alja magasságában előrébb csúszott egy leheletnyit, annyit csupán, amennyit a szövet feszültsége megkívánt, következésképp látszott a bordák fölötti, alig észrevehető domborulat és a hús finom puhasága, amely jelzi, hogy lassan már a mellet látjuk.

– Köszönöm, nagymester – hioláltam meg gyorsan a főpincér eddig való gondoskodását. (A sértődés, amint fölszáll a mennyezet vagy inkább plafon felé, amit aztán – mint a füst, a korom – megfest.)

Az asztalon a legyek Magdit hallhatták – hacsak egy igézetes morzsa vagy bonyolult hulladék nem tette őket, a legyeket, annyira izgatottá, hogy már csak első lábacskáik összedörzsölésére maradt erejük –, Magdit hallhatták, aki azt mondta, anélkül hogy Gusztihoz fordult volna, *ez a Miklóska olyan sovány,* mire Guszti hirtelen feléje fordult, mire Magdi azt mondta, hogy fölvidítaná ezt a Miklóst egy kicsit, mire Guszti azt mondta: jó hecc.

(Minden elrejtve az idő és érzékelés megbízhatatlan süppedékébe.)

A fehér abroszon a mocsok egyszerű topológiája (sör, bor, menü, készétel, frissensült, a konyhafőnök ajánlata). Meghatódva vizsgáltam az alakzatokat, s csak másodsorban zavaromban. A boroskancsó alatt ovális folt lapult, szinte szabályos ellipszis; a lavinaszerűen terjeszkedő paprikás-zsíros sötétedés – amely az én poharamtól indult – még nem érte el, és ha hihetek az elszíneződött vászonrostoknak (amelyek jelzik, hogy a szaft – mert szaftról volt szó – minden tőle telhetőt elkövetett), akkor már nem is fogja.

Legföljebb, ha újból kidől valami: de az más tészta – hogy egy képzavarral jussunk előrébb. E két főalakot számtalan pötty vette körül, olyan mértéktelen tülekedéssel, hogy már nem is számíthattak piszkolódásnak, csak díszítésnek. Nosztalgiával szemrevételeztem egy körökből álló, összetett látványt (amikhez egyébként is nagy érzékem van), pohártalpak silány lenyomatát: mostani munkahelyemen (aznap szabadnapos voltam) az abrosz sima, hófehér, a vasalás mentén támadt él jelzi a következő dimenziót. Nem panaszkodásképp jegyzem ezt meg: nyilván más, új szépségek nyílnak ezen egyenletes fehér felületek által. A körvonal időnként beroskadt, itt új ív türemkedhetik a körlemez belsejébe. De láttam azt is, hogy korántsem ilyen logikus a helyzet: a körök ott metszik egymást, ahol a hajdan letett pohár nyoma megköveteli. Persze ez is nevezhető egyfajta logikának.

Amikor (éppen) a foltok időrendiségét próbáltam számba venni (főként a színek élénkségének mértéke szerint, s nem álltam messze attól sem, hogy ujjheggyel megérintve az abroszt, a nyirkosság fokozataiban reménykedjem), akkor Magdi közömbös arccal rám nézett, és cipőtlen lábát, az asztal alatt, az enyémre tette. (Nagylábujját föl-le mozgatta.)

A pecsétes kendőn rianások roppantak. Nem voltam abban a helyzetben, hogy bármit is képes legyek visszautasítani. A körök rajza (az átfedéssel, a metszéspontok körüli bizonytalanság, maszat, egy-egy jól sikerült, lendületes ívdarab vagy ellenkezőleg egy önmagába visszakonyuló, lehetséges kapcsolódásaik a mostani poháraljakhoz) mindennél erősebben maradt meg bennem.

Nem sokkal később asztalunkhoz poroszkált a lovam, orrával megbökdöste a könyököm.

– Uram – termett ott tüstént a főpincér, s dobálta felém mosoly-galacsinjait.

– Köszönöm, nagymester. – A vállába fogódzkodva paripámra

kászálódtam. Végigcaplattunk a termen, korántsem olyan föltűnést keltve, mint érkezéskor, szégyenben, sudáran.

A lópofa.

Én a kezdetektől fogva a vízhez vágytam, de most – úgy tűnt, szerencsémre – lovam is megszomjúhozott: a zablát habos izzadság fehérítette, és éreztem a combom belső felén a meleg nyirkosságot, amint megszorítottam a ló oldalát. Megkoppantva a parti kavicsokat, a víz széléhez értünk.

Kényes lépésű paripám ivott. Szemben a vízben egy másik a levegőből kortyolt. Lendületes nyakukhoz görbültem, s míg egyik kezemmel tartottam magam, a másikkal, nur so, megpaskoltam őket, fölnyihogtak.

Ekkor automatikusan beleláttam a levegőt habzsoló ló pofájába. Az alsó fogsoron, lábujjhegyen, a srác állt, erőlködéstől megremegő ajkakkal, kezével kitartva a felső fogsort. Magdi mellette ült, és zokogott. Guszti – amennyire tehette – üvöltött, hogy micsoda szemét a Magdi, egy cafka, aki nem átallta az ő barátjával összeszűrni a levet, és hogy ki van rúgva. Mindenki ki van rúgva – volt a Guszti utolsó mondata, azután zárult az állkapocs, én már csak az élettelen, elkékült diribdarabokat figyeltem: egy póklábként ficánkoló kezet, egy könyörgő tekintet egy részletét, a meg-nem-bocsátás üvegéles szilánkjait.

Közben (természetesen) fél szemmel beleláttam selymes szőrű lovam pofájába is. Éppen elindult a nagy, sárga lapátfogakkal kigyöngyözött felső fogsor, amikor itt azt mondta Magdi, hogy hiszen együtt beszéltük meg ezt a viccet, és mindenki tudja, hogy csak a tréfa… A srác feszülő karja beomlott, s a történet lópofája *ugyanúgy* csapódott össze, mint előbb.

Kétségbeesett magabiztossággal csüngtem a lovon, mint csimbókos, sáros szőrcsomó.

A fürdőszoba fortélyai

Ódon kifejezéssel élve, elég *vészterhes* dolgot kívánok előadni ahhoz, hogy azzal a lanyha kéztartással és figyelemmel kezdhessem ezt az írást, mintha étlapot gépelnék, kezem unott és nyugodt lehessen, kizárt dolog, hogy a worch worcester szószt ch-val írjam, éberségem a Bevert Tojás Hadik Módrától a Feketekávéig ível, a 19,50-től a 4 Ft-ig, csak az indigó ragadós, gyanús kékje legyen emlékeztető.

– Ma beviszlek a fénybe – mondta nekem egyik délután Fecó, a bárpincér, akit nem kedveltem. Kissé tartottam tőle, jóllehet itt az egyetlen régi ismerősöm volt, együtt jöttünk abból az *étkezdéből,* de egy szemernyit sem ismertem jobban, mint a kezdetkor, pontosan azt a félelemmel súlyosított viszolygást éreztem föltűnően szép arcát látván, amelyet legelső alkalommal, amikor beléptem az irodába, s ő odavetette: „Nyuszifül?” Arca szép volt és ideges: valamelyik vonal mindig mozgásban, különösen az orrcimpák remegése hatott rám: teljesen készületlenül ért, lerohant, és mivel eltorzította a száját is, érthetetlen (fizikailag az imént okadatolt) erőszakosságot mutatott. Az, hogy Fecó ezen az új, elegáns helyen is lényegében ugyanazt az ordenáréságot el tudta játszani, mint ott, a csehóban, formaérzékét bizonyítja, elismerésre méltó. – Beviszlek a fénybe, a pompába.

Aztán csak berúgtunk, Fecó eltűnt egy akárkivel, s magamra maradván, lassan – egy, a kávéfőzőnőt érintő, bonyolult kitérővel – hazafelé sodródtam.

Éppen hogy nem fájt a fejem, és ennek tudása vagy képzelése alig valamivel jobb a már létező fájdalomnál. Osontam.

Ha van nálam kulcs, csörren a zsebemben, bököd vagy pörög

a karikán az ujjam körül, akkor egyszerű a helyzetem, mert a zár cincog, matatásomra fokozatosan figyel föl a kutya, így módja van fölismerni és kussolni, s ezen alapföltételek mellett, lehajolva (az ablak párkánya a mérték) és fürgén futva elkerülhetem édesanyám véletlenszerű és gyakori pillantásait, vigyázva természetesen, hogy a silány, most jótékony füvön fussak, ne a csikorgó murván – sosincs nálam kulcs; ezért bal kezemmel magam felé rántom a kétszárnyú kertkaput, jobbal meg kilököm a támasztórudat, s rögvest utána – mint egy nyakat – elkapom. Mozdulataim erőszakossága, lendülete bosszantja a kutyát, és egészséges ösztöneire hagyatkozva el nem kötelezetten vicsorogni kezd, azaz fogai sárgán fölfénylenek, figyelmeztető kurrogás hallatszik, indulat nélkül – egyelőre. Tudatni kell vele, hogy kik vagyunk, és ez, persze, nem egyszerű.

Anyám elkerülésére közvetlen mód is kínálkozik: halottfehéren, fájdalmasan(!) átröpülni a szobán, A FEJEM, hallatni szenvtelenül – hogy ne tűnjék ki a csináltság, és be az ágyba; nagy figyelmet kívánó attrakció, számolatlan elbukás lehetőségével (édesanyám eredendő bizalmatlansága, a röpülés esetleges hatása az amúgy is megbolygatott gyomorra, a szőnyeg egy álnok redője satöbbi satöbbi).

Nincs balhé, de valamiképpen nagyon visszataszító az egész. Édesanyám ugyanis, amikor még csak a küszöbön állok, és a legkevésbé sem imbolygok – mert csak egy korsót hörpöltem le, vagy ugyan be vagyok szipózva, de összpontosítok –, akkor fölemeli a fejét, kissé magasabbra, mint azt a belépő arcának szeretetteljes szemrevételezése indokolná, de ez az alibi amúgy is hamar fölfedné mivoltát, mert édesanyám kihívóan a levegőbe szippant. Orrlyukából néha szőrszál bújt elő.

– Miért nem vágod le? – mondom vadul, halkan.

– Sör. – A fejét forgatja, áhítatos. – Sör és parányi konyak. –

Mintha csak a produkció érdekelné, az, hogy elkápráztasson. – Sör, konyak és valami *csaj.* – Ezt nagyon furcsa hallani az ő szájából. – Igen olcsó, ha nem is pont Krasznaja Moszkva. – Ekkor néz először rám. – Pacsuli. – Akárha azt mondaná: vérnősző barom. Illetve azért ez túlzás már talán így, azt hiszem. Nincs balhé.

A kertkaput a szokott agresszivitással, csendben hatástalanítottam, s már futni kezdtem volna (nyakamat – mintha csak árnyék volna – megnyújtottam), amikor észrevettem az anyám mellett egy másik alakot.

Hogyan került ide az apám (annyi év után, persze)?

Gyakran találkoztam vele; elvitt ebédelni, szerdánként – mert akkor volt a szabadnapom –, irtózatos helyekre, és én finnyás voltam. Érdeklődve nézte, hogyan turkálok a pacalban, abban a csodás gomolygásban, mondanám most, s miként fintorgok a kiszolgálás elemi pontatlanságain. Talán kicsit lenéztem őt, mint ez már szokás… Bár ahogy a „torzó korsó sört visszaküldi, anélkül hogy megsértene valakit, és anélkül hogy kunyorálna! „Köszönöm, hallja utána a pincér, s örül, hogy tele a korsó.

A sunyi lopakodás aktuálisabb volt, mint valaha.

A fürdőszobáig jutottam el, onnét kiáltottam ki, hű gyermek, én. Apám benézett, még ismerte a járást, rám vigyorgott, ment vissza.

Már kikászálódtam a kádból, amikor anyám éles hangja hallatszott. A habfürdő fehér pamacsai összetöppedtek, gyanús szappanfoltok forogtak a lefolyó diktálta kavargásban; a hajszálak, mint sovány, agyonéheztetett kígyók, fölkúsztak a kád falára, vagy a szappanfoltokat vágták kettébe, vagy élettelenül lebegtek, egyszóval – fölvázolva a struktúrát – megnevezhető helyzetekben körülményesen leírható módon undorítóak voltak.

– Nem – mondta szigorúan. Kilestem a félig nyitva hagyott ajtón. Anyám konokul ingatta a fejét. Apám szemben vele a széken,

várakozón, kezét – mintha papírból, rongyból lenne – a széttárt két térde közt lógatta le. Anyám elmosolyodott, és megenyhülve *hozzáfűzte:* – Nem.

A párbeszédek esetében számolni kell azzal a veszéllyel, hogy csupán egyetlenegy hang színe változásáról van szó, hogy esetleg valaki egymaga próbálja a szerepeit, mondjuk hangosan beszél egy tükör előtt, amelyet benőtt, mint gaz, a pára, de azért az *illető,* ha közel megy (közel ment), láthatja magát, az arcát, amely ugyan vöröslik a forró víztől, s a szín egyúttal azt a látszatot kelti, hogy valamiképpen fölpuhult az archús, de mindezekkel együtt világos, a bőr fiatal, selymes. Ennek örülök, amivel nem akarom rokonszenvemet a szemek alatti táskák iránt kisebbíteni, amelyek hiányát – egyébként – a szemek sínylik meg: a párolgó, piroslóan sima bőrbe ágyazva túlontúl apróknak látszanak; akár egy malacéi. A homlokomhoz (mert odaért az üveghez) páradarab ragadt. A keletkezett ovális nyíláson át jól belátni a tükörbe.

A nagy fürdőlepedőt rendezgettem magamon átlósra, úgy, hogy a bal mellem (a lényeget tekintve a mellizmom, amely kidolgozatlan bár, de nyilvánvaló: óriási lehetőségek rejlenek benne) kilátszódjék, s ez nem kizárólag önmagában véve fontos momentum, azaz nem csupán *Caesar* termett előttem, arcában a kevélység szomorúságával, amely még meztelenebbé teszi az imperátor tekintetét (nem valószínű, hogy bárki ellenállhat), hanem azonmód lehetőség nyílt, hogy egy kósza, ám jó előre kitervelt mozdulattal eltűnjék a császár, a tóga nagyestélyivé váljék, az arcizmok elengedhetik magukat, s közülük némelyek léhán csoportosulhatnak a száj körül, nem restellvén csücsörítésre és cuppogásra ösztökélni az ajkakat.

Caius Julius az apám felé bök, csóválja a fejét.

– A kis dolgok igaziságát kell megteremteni. – Kezét, melynek intésére népek szűkölnek félve, az állára helyezi. Akaratomra

sistereg a borosta. Bólint. – Egyébként nagyon piti az életvitelünk. – Meglódul a lepedő, a tükörből a nő néz vissza. – Maga hólyag – mondja kacéran. Caesar megsértődik. – Barbár asszony, vigyázz a nyelvedre – sziszegi. Az asszony bugyborékolva fölnevet. – Maga is csak egy férfi. – Hogyhogy *egy* férfi? – Caesar összezavarodik. Elpirultam. – Dologra – keményedik meg a világtipró tekintet. Meghökkentő módon így folytatja: – Édesem. – A nő összeráncolja a homlokát. Nincs meghatva. – A fenébe – mondja indulatosan, és eltűnik a párában, a háttérben kavargó táncosok között. Caesar meglehetősen, elnézést a szóért, ostobán bámul maga elé. Nem lehet tudni, kire érti a következőt.

– Így nem szabad kérni – szól okosan. – Vagy hányavetibben, vagy ragaszkodóbban.

Apám még előbbre hajolt, tenyerét anyám nyaka köré hajlította, hüvelykujjával végigsimított anyám arcán. Mintha lepkeszárnyat érintett volna: a bőr rovátkáiban (idegen) púder. Anyám belefeledkezett a mozdulatba, későn hőkölt vissza.

– Nem.

Apám fölállt.

Caesar ellép a tükör síkjától, hátrálását, helytelenül, nem értékeli vereségként. Eggyel többet lép, mint az ajánlatos volna, sarka a szennyesládának ütközik, a fölszisszenés jelezte szétszórtság és – fizikai oldalról – a lendület szinte a ládára *rogyasztja,* bár ebben a megfogalmazásban van némi fellengzős túlzás, ami, a túlzás, azonban nem jelenti okvetlenül a kiküszöbölhetőségét is egyben; igaz, ezt nem is állítottam. Egyúttal a lepedő kikerült ellenőrzésem alól, és úgy bolyongott a testemen, hogy egyszerre lehetett ott Caesar, úgy március közepe táján, meg a nagyestélyis nő, a bál után, a majd be nem következő sírás előtt, de már megszabadítva a festékek csodás abroncsaitól.

A tükör nagy csábász (ugyan), de az izmok előbb-utóbb belefáradnak az illegetésbe, visszacsúsznak helyükre.

Kicsit sokat ittam, így a lábaimat foglalkoztattam. A ládán ülve kalimpálódzni készültem, de még idejében eszembe jutott, hogy beverném a sarkamat, ezért csupán meglódítottam a lábam, a lábszáram, ügyelve arra, hogy a visszaúton a lendület fokozatosan hagyjon alább, ne az ütközés, az akarat vessen véget a sarok rajzolta (képzeletbeli!) körívnek. A sípcsonton határozottan fut a víz lefelé, látszólag a lábszár szőrzete képezi a folyó (a „folyó”)

medrét, pedig fordítva van: a víz csorog, mert ez a dolga, és hajlítja, sodorja magával a szőrszálakat; a lábfej kezdeténél elbizonytalanodik, a rüsztön többféle választási lehetőség áll előtte: itt a láb (fentebb leírt, kissé) gátlásos mozgása segít: felpörgeti a vízcsöppeket, majd a lábfej visszasiklik a szennyesláda elrontott fehérjéhez, mintegy kilép a vízpermet alól, így az önkéntelenül vízesés lesz, leérve a keramitkockára pedig tócsa, amely azután a lefolyó felé settenkedik.

Reggel fejfájásaim egyik bonyolult változatát birtokoltam. Az egyértelműség hiánya itt a kínzó. Nem érzem, hogy a halántékom papírból lenne, és azt sem, hogy ez a papír bármilyen gyöngéd érintésre, sőt arra tán leginkább, beomlanék – hanem hátul, a kisagy tájékán gyűlik össze a nem túl rámenős fájdalom (mintha minden apró kaviccsá lenne törve ott), ami kedvező ajánlatnak látszik, ha nem állíttatnának föl a reménykedés csapdái. Az képzelhető ugyanis, hogy létezik egy kitüntetett irány vagy helyzet, ami elérhető, ahol a fájás elveszti borzasztó lüktetését (józanul a megszűnésről nem álmodozhatunk), és a permanens fájdalommal kecsegtet; *nincs így.*

Anyámat hallottam a konyhából. Restelkedés nélkül osontam utána, óvatosan. Ott állt a rezsó előtt. Rossz kedvemet nem csökkentette, hogy nekem melegíti a tejeskávét. A nyúlós föl így is,

úgy is lehangol majd. Pongyolája alatt nem volt semmi, csak ő. Az ajtónyílás terjedelmét pofacsontjaim távolsága szabta meg, szerencsésnek bizonyultam: fejem hosszúkás, vékony.

Édesanyám most elfordult a tűzhelytől, türelmetlenül marcangolta a pongyola övének bogát. (A föladat primitíven egyszerű, mégsem sikerül elsőre: elsőre szorosra vonja az övet. Kirajzolódik a derék, de nem ez volt a cél.) A pongyola szétnyílt: nem: bugyi mégis van rajta: fakórózsaszín: komikusan hosszú szárakkal. Nekem oldalvást állt, láthatnám a mellét, nem láttam az alácsüngő és jócskán húsos kartól, és láthatnám a domborodó hasat, láttam. Végigtekintett magán (orrhegye szabályos körívet rajzolt), szemében riadalom. És még mekkora lenne, ha látná, mi minden van az álla alá gyűrve! Jó fia nem szólok. Ekkor alsó ajka megfeszült, visszahajlott a fogsorra, hirtelen, szinte sikoltásszerűen levegőt vett: behúzta a hasát. A bordák korántsem a kívánt élességgel merednek előre. Egyébként is: a has riasztó fehérségén úgysem változtathat. (A barna has azt a benyomást kelti, mintha kedvtelésből növesztették volna. Nem igaz.)

Valamit beláthatott, mert kezdte szuszogva visszaengedni a hasát: a felület nem egységesen terjedt, tartományokra szakadt: sávok megteltek, szeletek elapadtak. Félúton megállt a vonulás, édesanyám egyre kevésbé sírt. A has így is csúnya, de már vállalható. Az állapot fárasztó, és nem is elegendő. Ám ott az aranytartalék: a mellei. Hátralépett, halántékomon az ajtófélfa lüktetése, vállait fölvonta, és egyúttal előre és összébb: az én helyemről is látszott, ahogy felpúposodott a mell (bár tudhatni, akkor lényegtelen volt, a két domborulat közös völgyének mélyén rusnya ráncok), feszes, majd kibuggyant.

Anyám fölrántotta a fejét, homlokát hagyta érvényesülni, haját sörénynek gondolhatta, és rázta; a szeme kezdett először nevetni, amiből kitűnik, hogy nagyon átélte ezt a pillanatot, hiszen ez a

reflex, ahogy régi fényképekből (például ahol kalapban áll egy templom lépcsőjén, egy láthatóan véletlenül odakeveredett macskával) meg tudom ítélni, még fiatal korából maradt rá, az önfeledtséget meg – mutatva a logika (és az idő) útját – a szem összeszűkülését követő előnytelen szarkaláb-csokrok árulják el (hát ennyi lenne a nevetés?! ennyi); helyzete nem könnyű: ha lemond erről a nyitásról, rosszul teszi: amit nyer a „sima-ságon, elveszti a „merev-ségen.

Tekintete rövid ideig céltalanul fénylett, aztán próbaképp rásiklott a mosogató fakeretére, végül a csapon állapodott meg. A mosoly terjedt lefelé az arcon, a biztonság okából a száj fölényesen indult, csak később lett érzelmesebb és a hagyományos értelemben mosolygós. A csap, elfogadva a borzongató játékot, meghódolt: ejt egy vízcsöppet. Időközben a tej kifutott: gyönyörű, habos fehérség bukott át a lábos peremén: a szag már kevesebb örömöt szerzett. Édesanyám elégedett és kíméletlen: elfordul a csaptól: csak cicázott.

Apámnak nyert ügye volt. Tudtam sírni, és tudtam nem sírni, és nem tudtam sírni *és* nem sírni. Hiba.

A papírlapok hátrahanyatlanak: enervált tornásztrükk; az étlap végén járok, ananász *crème,* sárgadinnye, üzletvezető h. Ha lehajolok, és fejemet enyhén oldalra döntöm, láthatom a henger alól kisurranó papírt, az *indigók* idegesen leffegő szélét.

Az események itt úgy állnak az időben

Teret hagytam kelet-európai ösztönösségemnek: belelógattam az ujjam Temesi doktor Erőleves Tojássaljába. Az aranyló zsírkarikák, mint játékos cápák (cápácskák) nyaldosták körül a zsákmányt. A tojás képlékeny, sárga gömbje gyöngéden csiklandozott.

Tardi úr hozzám lépett, és avval a lehetetlen mozdulatával, amely maga a szomorúság, kezét a vállamra tette. De rögtön új mozdulatba is kezdett, mint aki tökéletesen elfeledkezett emerről, és előkapott egy pénztárcát a zsebéből.

– Igazi disznóbőr – suttogta. Úgy viselkedett, mint akit nagy öröm ért, pedig akkor őt már az égvilágon semmi nem érdekelte. Azt gondolom, udvariasságból játszott előttünk, azért, hogy gátat vessen a *nincs* áradásának. – Én nem vagyok – mondhatta volna percről percre, kedvesen, mint egy papagáj, és mi egyre kifosztottabbnak gondolhattuk volna magunkat.

– Igazi – bólintottam.

Semmi érzékem sincs a pénztárcák iránt. Bezzeg a naplementék! A naplementék iránt nagy érzékem van. És a színes, amerikai filmek *iránt* is nagy érzékem van. Tardi úr továbbimbolygott, bizonytalanul, egyedül.

Az események itt úgy állnak az időben, *mint* mazsolás kuglóf valami kakaós-csokoládés csodában (az étlapon ritkán szerepel), a tészta ide-oda kujtorog, kibújik a krém alól, és eltűnik, nincs „előbb, és nincs „később, csak előbb és később van, tombol a kuglóf; figyelmeztetőül hangsúlyozom, hogy csakis a kuglófsziget helyzetére gondoljunk, ne az édességre, és különösen ne a mazsolákra, amik éktelenül finomak bár, de most rossz felé

vinnének – legokosabb, ha úgy gondoljuk: mazsolák pedig nincsenek, és az egész Nachspeisét valami konyhaművész kismanó ecettel lepisilte. (A fenti annyiban hasonlat, amennyiben sántít: hisz a kuglóf, megvonva tőle íz, mazsolák, épp kuglófságától fosztatik meg, s megfosztatván már nem más, mint halovány fikció. Hol marad tehát a *tárgyak* rámenőssége, amit végül is segítségül hívtunk!)

– Látja – toltam a kezem a kávéfőzőnő elé, még akkor, amikor azt hittem: Marika a neve, és – ez okból – sokat döngicséltem körülötte. Megtévesztett a vonalak és felületek egyértelműnek látszó kanyargása, a bőség: arra tippeltem, hogy a mennyiség minőségbe csap át. Arcának zártsága vagy még inkább Fecó (szépfiú és bárpincér) iránta mutatott következetes passzivitása eligazíthatott volna, a szoknyája hossza igazított el.

– Látom, Miklóska – válaszolta Mária, és én vártam egy kicsikét, hogy majd mond még valamit, vagy gyöngéden kezébe veszi a kezemet, a fejét csóválva végigsimít indigótól sötét köröm*ágyamon,* súlyos és nem éppen finom tapintású tenyerét reáborítja, hogy aztán egy vaskos tréfával ideig-óráig kedvemet szegje; ám a masinából gőz csapódott föl, ő fintorogva hátrahőkölt (tehát valamelyest figyelt rám), fél szemmel izzadságtól fényes homlokát néztem, a színültig tömött pórusokat, fél szemmel körmöm megkékült peremét.

Mert fiatal vagyok, de már tanonc nem lévén, a Házhoz tartozó – megbízhatóság és zöldfülűség kellő arányúnak állapíttatott meg –, rám tukmálták az étlapok gépelését. Elestem így a délelőtt legszórakoztatóbb részétől, amelynek fordulatai ugyan jószerével nélkülem történtek (mivel szeretek dolgozni, a lógás, nagyképűen szólva, untat), de hogy – hivatalosan – kimaradtam belőle, rögvest sajnálni kezdtem – magam; egy ideig.

A délelőtt a kezdeti gyors, ideges csörgedezés után lassúbb

áramlású lett (az említett viszolygásom levezethető ebből a képből is:), értelemszerűen megnőtt a hordalék, anélkül azonban, hogy a folyók nagyvonalúsága, a méretekkel járó felelősség kárpótolt volna: tohonya patak.

Üldögélhetünk hát a konyhaajtó előtt, a szervizasztal körül, és jártathatjuk a szánkat, vagy bent a konyhában, a maître d'hoˆtel pocakjának árnyékában fájerozunk. (Én soha: a kártyajátékok közül a PIROSVISZ-t ismerem. Semmi mást.) Esetleg – előbb-utóbb mindig – az egyik ablakhoz keveredünk, Fecó zsebéből, lapos szotyolahéjak permetezése kíséretében előkerül a tükör, azonnal szép fényfolt kúszik a szemben levő falra, fürgén villódzva a lányosztály ablakában, és a napfény olyan tiszta, szikrázó, hogy a lányok boldogan nevetnek, integetnek.

Pedig ha látnák a Náci bácsi nikotintól elsötétült, aggályosan ép (talán mű) fogait, miután kényelmesen fölnyíltak az ajkak, melyeken végigsöpört már a nyelv, a Fecó kiáltóan fehér *fogazatát,* és hallanák a szót, akkor talán rögtön összeöregednének, mellüket leapasztanák, arcukat lottyadt bőrrel fednék, ráncokkal ékesítenék.

Fájlaltam, hogy ilyenek vagyunk.

Én magam, személyesen nem… – illetve nem: hazudjam egyszer a káromra is.

Azután fentről csöngő zaja hallatszik, egy magas, barna lány még mosolytalanul visszafordul, „szakadna a víz róla”, mondja Fecó, olyan mély hangon, hogy az már önmagában erotikus produkció, röhögésünk becsukja az ablakot, amely mögött egy tanárnő száraz kontya tűnik fel, vagy az előző lányok közül egy, érettebben, diplomával, a fényfolt továbbmászik, fölbosszant még ezt, azt – múlik az idő. (Piff.)

Nem voltam én paccer, láttam a rám bízottak mélységesen bürokratikus voltát, láttam a többiek nyugodt (és nekem szóló)

mosolyát, de elég kezdő voltam ahhoz, hogy örömet találjak a papírlapok tiszta rezgésében, a másolatok keménységében; kezdőségemet a legfényesebben az jelzi, hogy el-eljátszottam mint valódi eshetőséggel azzal, hogy majd – egyszer – valamit egyszerűen nem gépelek le az előttem fekvő, sokszorosítandó ételnévsorból, s ezáltal tevőlegesen veszek részt a világ formálásában, mert „nem lévén” *kürtőskalács,* egy édesszájú nő rosszkedvű lesz, arra is ráeszmél, hogy hízik, sőt már kövér, és öregszik, hazaérve patáliát csap valami koholt ürüggyel, mire a férj – aki rabiátus természet; van ilyen – kitaszítja a nőt az erkélyre, a rozsdás vas nem bírja el a kilókat és az emberi fájdalom ilyen mértékű lendületét, összeroppan, a nő lezuhan, *igen ám,* de éppen arra halad egy kormánydelegáció, lomha, osonós Mercedesben az amerikai elnök (de lehet – evvel a fáradsággal – a szovjet is), akit a nő mintegy laposra passzíroz. Nagy diplomáciai *gubanc.*

Az ötlet gyermekded voltát fölismertem, ami természetesen mit sem csökkentette az amatőrség jelenlétét: csak a dolgoknak nagyon a kezdetén álló ember gondolhatja azt, hogy a külső ellenőrzés hiánya növeli lehetőségeinket.

Különösen a Szűzérmék Kassai Módrát fenyegette veszély, doktor Temesi kedvenc csemegéjét.

Engem meghat, ha sürgünk-forgunk egy fehér szmoking körül, a hatalom ilyetén megnyilatkozása rokonszenves számomra. De a hatalomhoz érzék kell (ahogy a naplementéhez): a „kell” – ez a fogalom sajátosságából következik – az alkalmazkodni kényszerülő helyzetéből fogalmazódik meg, mert ugyan a hatalom maga válik nevetségessé, de az észlelő lába alól *elhúzódik a talaj,* nincs tér, ahol kibontakozhatnék a nyilvánvaló, fölfuvalkodott ostobaság; összepréselt száj van, váratlanul szétszakított szalvéta van, az izmok fölösleges készenléte van. A forma torzulása ez, a szivar pökhendi ágaskodása vagy a kishitű hebegés ugyanannak az

összetörtségnek a megjelenése; csupán vérmérséklet dolga, ki fél, és ki, aki félelmet kelt: egyenek másutt!

Doktor Temesiben dúlt a tahóság, és ennek bármilyen fokára igen érzékenynek mutatkoztam; nemrég kerültem el egy csehószerűségből, s azt gondoltam, itt, ahol az abroszok fehérek, a vendégek (felületesen szólva) gazdagok, a *körülmények kulturáltak* – itt már kevesebb figyelemmel is elboldogulok. Ma már a csehókról is másképpen gondolkodom.

Temesivel rögtön egymásra találtunk. Én azt mondtam, ahogy megláttam barna arcbőrét (elbazilikázott, híg béarni mártás), természetes fehér haját (festék), a fehér szmokingot és a piros(!) nyakkendőt:

– Hi-hi.

Mária, akinek elvileg ekkor még űzött vadként kellett volna menekülnie férfiú magam elől, ugyancsak ezt mondta. Temesi *graciőz* mozdulattal intett felé, afféle „Pá, kicsikém”-et. Valamivel később így szólt hozzám:

– Fiam, ne szerencsétlenkedjen itt, vigye vissza, és hozzon frisset. Hiszen – fölemelte a mutatóujját, és örült. – Figyeljen csak. Na, ne féljen, hajoljon *bátran* az étlap fölé. Na? Mit olvashat itt? Nem ott, te ütődött! Úgy bizony: frissen-sül-tek. Na, látja.

– Igen.

– Igen, *uram,* kófic!

Az ilyenfajta jelenetet – van bőven – megalázónak gondoltam akkoriban. Meglehetősen mereven, pusztán a hallott szöveget tettem mérlegre, sok mindenről megfeledkezvén így. A vendég olyan, amilyen. A pálya göröngyös, a labda tök, a bírók csalnak. Az érettség jele, ha ezt a fölismerést nem megalkuvásként értékeli az értékelő, ez nemcsak (egy) fáradt megjegyzés, amit az mutat, hogy még poénként sem juthat az az észbe, hogy miután az egyik

szakács felé fordulva, haverkodva az mondatnék: „A stiglinc. Pedig megeszi, a köret, majd a parizerdarabkák külön, a mutatóujj által föltúratnék, és visszavitetnék a vendéghez, aki nyilván bólintana, s azt mondaná: „Mindjárt más. „Igen, uram.”

– Falatozik – mondtam Máriának. Temesi akkurátusan dolgozott, bejárta fogainak legrejtettebb zugait, és – valóban – a nyáltól elpépesedett fogpiszkálóvéget leharapván, nyelvével, ahogy az arc kavargásából gondolni lehetett, rostokra szedte az elpuhult fát, és nem látszott, sem szertelen köpdösődés, sem tenyérrel álcázott, fával dúsított, diszkrét (azaz nem folytonos) köpés nem igazított el, nem látszott, hogy az ily módon földolgozott fogpiszkáló elhagyta volna a szájüreget.

– Jó az étvágya – mosolygott Mária, amit (és akármit) módomban volt félreérteni. A pultra könyököltem, elmaszatolva kávéscsészék szabályos nyomait. (Körök, körök.) A kávéfőzőgép fénylő fémrésze tükör lett: mozgó szám minduntalan magával ragadta az egész képet, utálatosan hullámzottam és rámenősen. Gerinctelen kedvemben voltam. Mária lehajtott egy kart, gőz sistergett.

– Nem fél attól, Miklóska – tekintetét fölemelte a párás poharaktól –, nem fél attól, hogy egy ilyen szőke kontyos nő, nagy mellekkel, egyszer majd azt mondja magának: „Mit akarsz? Ekkora a fiam, mint te, vérfertőzést?! Négy abortuszom volt, két férjem.” Mit akarsz.

Elfordítottam a fejem, a tükörkép oválisan elnyúlt, a szám helyén sötét árny, szemem rövid, ezüst kígyó. Ahogy szemügyre vettem a gép csillogó falán széjjelszaladó foltot, pillantásom visszacsúszott Máriára. Hirtelen tétje lett a jelenetnek. Önszántamból lemondtam a hódító és a felsült hódító szerepekről: az asszony nem volt „hódított és nem volt „meghódíthatatlan. Bántó lelkesedéssel azt ismertem föl, hogy nincs mire játszani magamat,

olyan valakivel állok szemben (italtól kissé kuszán, bennem előző mozgásaim következményeivel), aki előtt érdemes, hogy legyek, hogy én én legyek, már amennyire telik tőlem, és függetlenül attól, jól járok-e evvel, avagy sem. Azt láttam meg, hogy ez valóságos jelenet, olyan, amelyre emlékezni lehet, olyan, amelyben lépni lehet, mindenféle zavaros és hátrányos következményekkel.

Meghúzódtam a kávéfőzőgép tövében.

Később sokat könyököltem itt, a beszélgetések közben szabad kezemmel kockacukrot rakosgattam: tornyot építettem, ledőlt tornyot építettem, vagy csupán(?) egy gondosan kiválasztott kocka éleit simogattam, nem öncélúan: a cukorpor havazása és látványa a fekete pulton és a keletkezett kockánál barátságosabb test kárpótlás, magyarázat.

Egy alkalommal Mária szemére vetettem, miért illegeti annyit magát. Jó passzban voltunk.

– Nekem foglalkozásbéli kötelességem, hogy domborodják a… – és megrázta kicsit (ezt is, azt is). Nevetett. – Ez nem egyszerű dolog, Miklóska. Az embernek nagyon kell tudnia ezt a kettősséget. Hogy mi ő, és mi a jelmez. Mert könnyen azonosulhat a domborulataival.

– Elzüllik? – kérdeztem figyelmetlenül és konkrétabban. Elvörösödtem.

– Hát van azért átmenet – mondta kedvetlenül.

Hamar megengesztelődött (jól tette: részemről csak grammatikai baklövés történt; nem ítéltem), mert mikor Temesi doktorhoz loholtam – arcátlan időmeghatározás –, intett felém, hogy nem haragszik, vagy haragszik, de már nem sokáig, vagy nem nagyon haragszik, de még másnap is óvakodjam a potya kávé kísértésétől, ennyi jár; komplex kézmozdulat volt, és egyértelmű. Temesi akkor nagyon furcsán viselkedett, amint letettem eléje a

tányért, megmarkolta a karomat (fájt), és – viszonyunkat tekintve teljesen indokolatlan – bensőségesességgel a cipőjére mutatott:

– Valódi disznóbór. – Majdnem sírt, karomat szinte egybegyűrte a kabáttal. Temesi összezsugorodott, nem különböztette meg semmi a sótartótól. Ostoba képet vágtam, nem esett nehezemre.

– Igen, uram.

– Klimaxos – mondta nekem erről később Mária.

– Ó, a maga öniróniája – válaszoltam én, mire arcul legyintettek. – Hozzám ért! Hozzám ért! – bohóckodtam előtte. – Elteszem az arcom emlékbe. – Szép, fölületes barátság alakult ki közöttünk, néhány rítusszerű műsorral. Ha egy nap sokan szemtelenkedtek (beleszámítva saját otrombaságaimat is), akkor elhaladván előtte – első fázisban – így vigasztaltam:

– Bízzék, Mária. – És amikor jöttem visszafelé, megpakolva, mint egy málhásló, folytattam: – Bízzék! A nő is ember. – Ennek örült. Kislányosan összecsapta a kezét, de amint elült a csattanás, a mosolyka (mert ez az volt) irdatlan csücsörítésbe fordult. Szépen csinálta. Reggelente ellenőriztem sorsának alakulását.

– Férjecske?

– Még mindig: élettársacska.

– Aki tegnap.

– Az.

– És még mindig öreg?

– Öregszik.

– De maga csak nem?

– Én nem – mondta kelletlenül. Aztán, mint akinek valami apróság még az eszébe jut, vagy mint aki legyőzi önmagát, mindig

hozzátette: – Én is. – Közös kötelező nevetés következett; mintegy evvel ébredtem. Szakmailag sokat fejlődtem ettől a kapcsolattól.

– Okos enged – mondta, látván, hogy nehezen tűröm a doktort. (Nem vagyok elfogult Mária iránt: mennyivel finomabban és pontosabban figyelmeztetett szegény Tardi úr, amikor észrevette, hogy szinte félig bent ülök a Temesi Erőleves Tojássaljában.)

Azt terveztem (ugyanis), hogy miután fölvettem az italrendelést, fölöslegesen megigazítom a sótartót, elforgatom, hátralépek, és a fejemet mereven fölemelem, föltehetően a „távlatokat” ellenőrizem, megnyerő mosoly fodrozza szám. Ha megengedi, susogom, és villámgyorsan a földre vetem magam, mint valami állatka (evet?), bekúszom az asztal alá, leszegett fejem tereli az abroszt. Mak, mak, biztatom magam. Mit művel, őrült!, sziszegi a doktor. Ekkorra én már visszahajtottam nadrágjának egyik szárát, miközben kézfejem undorító módon és szándékosan súrolta jó ívű bokáját. Mindjárt, doktor úr, mondom a törzsvendégnek kijáró – ritkán zavaró – bizalmaskodással, a letakart asztal, akár egy nagy harang kerekül körém, hangomat öblössé teszi, kicsit hivatalossá is (templomi harang!). Elkerülhetetlen, hogy néhány arc felénk ne forduljon (a hatást nem erre építem), az oszlopnál ülő súlyos nőé bizonyosan, ekkor tarthat a süteménynél, ráérősen szabdal, csokis nyál gyűlik, slendrián szalvéta után morzsa nő a púderből, álszakáll; a doki rugdos. Csiba te!, de nem harapok belé. Karomat visszahúzom a pincérkabát ujjában, s a fehér szövet végét a tenyeremhez szorítom, ügyelve, hogy gomb ne zavarjon munkámban: dörzsölni kezdem a cipőjét, lehelek, dörzsölök, lehelek. Mit művel, őrült! Azonnal, doktor úr. Megpaskolom még a rüsztjét, búcsúzom, és négykézláb kihátrálok. Legelőször tehát a fenekem tűnik föl, kecsesen, majd a föltartott hát a meggyűrt és a törzsem körül elforgott kabátkával. Van, aki nem tudja visszafogni a nevetését, van, aki tudja. Fölállok; csapzottan, hűségesen ránézek. Szemem inkább piszkosszürke, mint kék, de azért megjárja. Boldog

vagyok, akár egy puli. Köszönöm, és fülig elvörösödik. Csirkefogó, *agglomerátum!,* üvölt félig elvörösödve. A kellő bátorság megszerzése és annak fölismerése, hogy mekkora ostobaságra leltem, szükségképpen esett egyugyanazon pillanatra. („Így megy ez.”)

Meghúzódtam a kávéfőzőgép tövében.

Az erősen rövidülő – és egy „idegen” lámpa miatt elhalványult – árnyékcsíkok végigfutottak a fekete lapon, a pult szélén lecsordultak, hogy Mária combjára, cipőjére eshessenek. Az az érzésem támadt, hogy Mária a sávok által kijelölt végtelenben áll. Ezt megmondtam neki. Hevesen megrázta a fejét, a hajtincsek élesen vágódtak az arcába. Később azt mondta:

– Nagyon fölbosszantott avval a gyerekes végtelenesdivel.

Nincsen címe; ez sem az

Egész napos hotelszolgálatra osztottak be. Ez azt jelenti, hogy az étkezések alatt pincérkedem, egyébként meg a hotel alagsorában levő szobámban vagyok, ugrásra készen.

A reggeli órákat jótékony unalom permetezte: zsibbadtan, érdektelenül (és rendben) zajlottak mozdulataink a külföldi csoport körül. Nagy karattyolás folyt: még az út elején lehettek. A kissé debella, de jóravaló idegenvezetőnő nem vonhatta ki magát hatásom alól, és szinte azt mondta:

– Legyen a szeretőm.

Egy izom megcikkant a járomcsontom alatt, s ettől parányit határozottabb arckifejezéshez jutottam (szinte ingyen). Olyan kiszolgáltatott lehettem volna, mint az öregedő és egyre jelentékenyebb pocakok ama női tekintetek előtt.

– Rendben. Mától fogva a szeretőd vagyok.

Többé rá sem néztem a nőre: komoran, okosan végeztem a dolgom.

Látszik, azokkal a lágy, látszólag céltalan s némely csevegéssel rokon, bizonytalan sodrású szavakkal kell kezdenem (és, ha van bennem alázat, folytatnom), amelyek alkalmasak arra, hogy eltereljék gyanakvásainkat, s teremthetnek ezáltal oly (léha) közeget, ahol már fölhangozhat egy-egy történet. Természetesen tudom, amit tudok, így ugyanolyan unott mozdulattal paskolhatunk végig a *kalandok* feje búbján, aminő unottság jellemez, hogy mást ne mondjak: engem, amikor meghajolván a vendég előtt, leolvashatom arcáról: az olcsóbbik menüt kéri, megadjuk hát a történeteknek – miután ravaszul és együgyűn fölcicomáztuk a saját lényegtelenségükkel – a létezés sanszát. Kissé fontoskodva a tatár

beefsteak mellé fölszolgált fűszerek garmadájára utalhatok, mint olyan *lehetőségekre,* amelyek szerephez juthatnak, de azért nyilvánvaló (és ehhez nem kell ínyencnek lenni), hogy a tatár beefsteak értéke nem a borsban, sóban, mustárban, worcester szószban, a különféle erősségű és állagú paprikákban rejtezik, sőt nem is az első pillanatra kissé meghökkentő, durva bélszínben, hanem abban a módozatban (sorrendben, izgalomban, módszerben, kockázatban), amiként az elemeket összekeverjük. (A teljesség igényére mint hamis alibire hivatkozva, idetűzök egy megjegyzést: azért disznóhúsból nem lehet!…)

Tardi úr, akinek arcát igazi fájdalmak súrolták ilyen horpadtra, amikor az idegenvezetőnő ránézett, szelíden és figyelmetlenül azt mondta.

– Mint egy kentaur.

Aztán megelégedetten hozzátette.

– Aminek a felső része is ló.

A csoport (nem ezért) a kora délelőtti órákban távozott, jelentős borravalót hagyván hátra, amivel korántsem fizették meg az okozott kárt, azt tudniillik, hogy dolgoznunk kellett. Ez nem afféle nyegle megjegyzés: huszonöt egyforma tál, például huszonöt húsleves és huszonöt víner snicli, huszonöt uborkasalátával (ez az észvesztő!) lehetetlenné teszi, hogy játsszuk és éljük a szakmánkat, semmiféle személyesség nem jön létre; a léleknek, a szónak és a testnek ez a varázsos tánca: annyi érzelem fűz minket egymáshoz, amennyi a járókelőt fűzi a szabad utat jelző rendőrhöz. Mint pincér, Kosztolányit tartom mesteremnek. Nem akarom ezt a fölfedezésemet túlfeszíteni, elegendő, ha csak arra az arányérzéket, finomságot és megértést sugalló mozdulatomra hivatkozom, amellyel az asztalra lebbentek egy étlapot, és – ha eltekintünk a mindenféle rosszindulat hamisító erejétől – talán még pontosabbá is válik a párhuzam, amint egyszer-egyszer csupán a

színes, cifra feliratú ÉTLAP-borító kerül a vendégek elé.

A délelőtt maradványai eseménytelenül tűntek el. Talán Lujzi, a bő pénztárosnő próbálkozásai említhetők, aki már régóta feni rám a fogát. Ügyetlenül és minden ízlés nélkül támad: ez az igazi rámenősség.

– Tudja, Lujzika – suhogtam felé aztán, amire a himlő örök jelei finoman elszíneződtek az arcán –, tudja, az ember egy idő után eljuthat odáig, hogy a minden cafrang nélküli állításokat mondja csak. Menjen a fenébe. – De nem haragudott rám, csak kacarászott.

– Ó, maga, maga!…

Beosontam szűk és számomra indokolatlanul kedves alagsori szobámba, ahol most már jó ideje magam laktam, miután Fecó (aki bárpincérként komoly maffiák részese volt) egyik napról a másikra eltűnt. Hiánya csak akként érintett, miként vihar előtt a fecske szárnya a vizet. Fecót valami barbár okosság jellemezte, ami engem nem vonzott különösen. Eszével fölfogta a pincér-lét alapvető koreográfiáját, de hiányzott belőle az együttérzés esetlensége, amit talán az estéli nőkkel való bánásmódja tükrözött a legföltűnőbben. Minden holmiját itthagyta, úgy ment el.

– Belefőzték a húslevesbe.

– Leszúrta magát egy kardvirággal.

– Beleszeretett egy *olyanba!*

A cég nőalkalmazottai lassan fogytak ki leleményeikből, sokáig susogtak, mint a falevelek alkonyatkor.

Úgy néztem körül a szobában, hogy ne változzék annak alapvető struktúrája, amin azt kell érteni, hogy mindenik zokni (amelyek döglött, de rokonszenves állatokként hevertek erre-arra) ott maradt, hol volt. Tekintetem, mint a gombostű bizonyos

potrohokhoz, könyörtelenül siklott. A rendetlenség nem volt ordító, de szembeötlő: a tárgyak már megkezdték önálló életüket, azt a *ferdeségre* törekvő, valóságos hajlongást, amelyet mindig tehetetlen félelemmel állapítottam meg. Az ablakhoz léptem, fölemeltem a kezem…

– Állj! Ki vagy!

… és az ablakkerethez nyomtam. Mintha föl lennék feszítve fordítva, arccal a keresztfának, borzalmasan, hisz még a kínok sem futhatnak szabadon föl-le az arcomon, nem láthatom a megvető és gúnyos, mocskos mozdulatokat, melyek adnak enyhítést, ha mást nem, annyit mindenesetre, mint minden más esemény: mérik, és így gyorsítják az időt; csak a fa erezete, korhadása, az INRI.

Nem az a nagy és igazi rendetlenség, amikor minden egészen másutt van, mint ahol lennie kéne, hanem mikor minden *éppen hogy* nincs a helyén. Hiányzott belőlem a Fecó átlátszó célszerűsége, hogy csak úgy, egy tiszta legyintéssel elűzzem a félelem és tehetetlenség madarait. A portás csöngetésére lemásztam a keresztről, kezem átpattant a szögön; a keresztfa hónaljában üveg nőtt: üvegpók szőtte már réges-rég unalmas szálait.

Milyen sokszor érkeztem erre a fintorra! Lajos úr, a portás, akár egy hüllőt, fogta a jövevény igazolványát, szemében a leplezetlen viszolygás. Lajos úr ócska, pökhendi alak volt, az egyetlen, aki megkövetelte, hogy magázzuk. De hát ő is csak itt úr, ahol szolga – végül is. Hátulról az öreg (mert a haját már elérte a fehér egy-egy hulláma) elég siralmas látványt nyújtott roggyant nadrágjával, fekete, megtiport cipősarkával és avval a rövid, merev zakóval! Megértettem hát Lajos úr finnyásságát, ha szakmailag mélyen elítéltem is. Én magam sem tudtam elrejteni ekkor még iróniának gondolt hülyeségemet.

– Uram, a kufferját.

Bár kétségkívül precíz is voltam (de csak másodsorban), hisz azt a töredezett szélű, meghatározhatatlan színű, már-már madzaggal átkötött vackot bőröndként tisztelni!… Sőt: poggyászként!

Megfordult, és tüstént föltűnt (s ez bizonyosan utólagos belemagyarázás) az az ellentmondás, ami arca egyes elemeinek durvasága, elrajzoltsága és az egész arc finom határozottsága közt fennállt.

– Jó napot. Tocska Ferenc vagyok.

Nem jöttem zavarba, sokféle nép megfordul nálunk; Tocska úr a tébláboló, vidéki bácsika minőségében érdektelen volt, rutinosan tereltem a szobájába. Az egyetlen megjegyzésre érdemes és egyszersmind zavarba ejtő momentumnak az a pillanat bizonyult, amelyben az öreg a zsebembe gyűrt egy tízest.

– A jó pincér nemcsak táncolni tud, de tányérozni is – mondogatta a Náci bácsi, aki már ötven éve él eszerint. (Az igazán exkluzív vendégeket még mostanság is ő szolgálta ki. Engem nagyon szeretett.) Birtokában voltam tehát annak a fejbólintással kísért, enyhén alamuszi mosolynak, amellyel kinyújtott és megtermékenyített tenyeremet visszahúztam a zsebembe. Mégis most mintha egy hamis jelenet szereplői lettünk volna.

– Tessék, fiam.

Az ebéd barátságos, családi légkörben telt: az új olasz csoport estére ígérkezett.

– Dzsuzeppe, dzsuzeppe – gyakorolták a konyhalányok, és szelíden vihogtak.

Mártika megkért, hogy sózzak valakire egy paprikás csirkét (mert mellyehúsát akar enni, csitt!). A föladat szépnek tetszett, de mikor enyhén meghajoltam egy magas, szőke nő asztalánál, s ő a negyvenen túliak színpadi mosolyával felelt, akkor már látszott, a

föladat nem szép: olcsó. Úgy mondtam a mondatokat, akárha egy ló nyakát paskolnám.

– Nem ajánlom, asszonyom… De igen, kitűnő. Mindazonáltal úgy tudom, inkább hátszín, mint bélszín… Bélszínnek van írva, de tetszik tudni… Az átmenet… Természetesen. Noha az végül is mégsem vesepecsenye… Nos, mondjuk, egy rácpontyot… Igen, az eltart… Akkor talán valami friss, fűszeres… Ajánlhatom talán a paprikás csirkét?… Nem. Nem tetszik szeretni… Esetleg…

Miután kivittem a hölgynek a csirkét, nem volt dolgom: embereim ettek, s ez amolyan kotlós-érzéssel töltött el: béke és ételszag suhant az asztalok között.

Tocska bácsira akkor figyeltem föl igazán, amikor dobálni kezdte a kenyérdarabokat a szaftba. Ez önmagában még nem tiszteletre méltó fordulat, de az a nyugodtság (érthetően és pontatlanul szólván: magabiztosság) és lezser szomorúság, amellyel szemrevételezte a piros-barna pöttyöket az abroszon – az több mint véletlen volt. Hisz milyen jól ismerem a szavaknak s tekinteteknek azt a sündörgését, a kezek bocsánatkérő és cinikus kapkodását, amire tapintatosan félrehúzódom!

– Fiam!

– Igenis.

– Összemaszatoltam ezt itt, ni.

– Nem baj, Tocska bácsi. – Még nem ismertem eléggé, (csak) szerettem.

– No. Nem is azért, fiam. Ha kicserélnéd a terítőt a palacsinta előtt.

Ebéd után Tocska bácsi hamarosan eltűnt, barátságosan integetett, és láthatóan gondot okozott neki a forgóajtó. Én az időt húztam (primitíven, akár egy rágógumit). Egy ideig szegény

szőkémet figyeltem, ahogy küszködött a csontokkal. Jóságos voltam.

– Na, na. Fog ez menni!

Lajos úrtól megtudtam, hogy Tocska bácsi számláját egy téesz fizeti. Lajos úr ismét figyelmeztetett az igeragozásokban rejlő lehetőségekre. Azután a konyhában tettem link kísérletet Mártikánál, a csirkére való hivatkozással.

Előbb-utóbb elkerülhetetlenül a szobám ajtajában álltam. Ám amint benéztem, már menekültem volna: rám vetült a tárgyak bizonytalansága: éreztem, hogy addig nem kezdhetek semmibe (nem is akartam valamibe belekezdeni, de ez nyilván véletlen; vagy ha nem: akkor is szükségem és jogom van egy elvi szabadsághoz), amíg el nem helyezem a dolgokat a szobában úgy, hogy azoknak egy érdektelen rend szúrós tekintete előtt sem kell pirulniok. Most hová? Átvágtam a szobán, egyenest az ablakhoz, s fölkapaszkodtam a keresztfára. Két tenyeremet és egymásra fektetett két lábfejemet ügyesen bújtattam át a szögeken. A belső udvaron, mint vacak, színpadi hattyúk, párnákkal, lepedőkkel megrakott asszonyok úsztak át…

Vacsoráig nem érkezett meg Tocska bácsi. Nem így az olaszok: a nők zsongtak, mint a méhek. Időnként egy-egy közülük abbahagyta a mosogatást, vagy megállt, karján a friss vánkosokkal, két emelet között, s révetegen azt mondta.

– Óh.

Az olaszok villogtatták a fogukat: kedvesek voltak. Már a feketekávét szórtuk (akár a vetőmagot) a fiúk elé, amikor a forgóajtó kipörgette magából Tocska bácsit. Kicsit megtántorodott, de inkább csak hunyorgott; én mindenesetre odaugrottam.

– Hát végre, hogy megjött. – Barátságosan végigmért.

– Vajon?

Nagy kedvvel végeztem a dolgom. A külföldieken megtettem az utolsó simításokat (magamra rántva sok kis édes lány irigy sóhaját), s aztán azzal a ráérősséget mímelő forgással keringtem az asztalok között, amelyből mindenki a személyes odaadás jeleit olvashatta ki. Szép káprázat ez, amelyhez a technikai tudás biztonsága és arányérzék szükségeltetik, az utóbbi, hogy gyeplőzze a sietséget, megóvja a kapkodás veszélyeitől.

Amint Tocska bácsi egy hosszú mozdulattal a sótartó után nyúlt, tömpe zakójának ujja fölcsúszott, s húzta magával az inget is, így az alkar belső felétől induló, kifelé kanyarodó sebhely vált láthatóvá.

– A háború.

Igazítottam az egyik terítéken.

– És fáj?

Ravaszul megcseréltem a kést meg a villát.

– Nem fáj, csak hasogat. Megérzi az időt.

– Akkor mondja meg, Tocska bácsi, hány óra?

– Hülye vagy te, fiam.

Ezt mondta az öreg, és ez igen bölcs állítás volt. (Azt kell mondjam, a bölcsesség egy kulacs víz, amelyet a bölcs emberek kínálgatnak. A víz – az adott esetben – nem kristálytiszta: szeretet homályosítja.)

– Hozzál, fiam, egy üveg bort.

Az olaszok pöntyögése egyre távolabbról hallatszott: elrepültek az éjszakába. A konyhába vezető ajtó mellett Tardi úr támasztotta tétován a falat; mintha csak véletlenül lett volna itt.

– Fehér, száraz.

Az étterem kezdett egy, a bárhoz vezető folyosóvá átvedleni.

Tocska bácsi a tortával bíbelődött, a villa nagyokat csattant a tányéron. Összenéztünk a bor sárgás háta fölött; nekiveselkedtem.

– Micsoda nagy kupleráj van nálam!

Válaszul a villa csattogott. (De már a kérdés előtt is: előbb lenne meg a válasz, mint a kérdés? Ejnye.)

– A szobámban. Ott.

– Ha zavar, csinálj rendet.

Az öreg kifejezetten majszolt.

– Nem tudom előre megtervezni. Nem látom át az egészet.

– Nem kell átlátni. Meg kell csinálni.

Akkor gyöngéden rám nézett, amire szükségünk is volt, mert egy nyomorult pillanatig azt hittem, ezt így érti:

– Minek az a sok duma.

– Ne legyen olyan értetlen! Egyszerűen nem tudom, hogyan kezdjem el.

Az utolsó falat előtt letette a villát, és a már megcsodált természetességgel kézbe fogta a tortacsonkot.

– Azt tudd meg, mi az, amit ki akarsz dobni. – Harapott egyet. – Ott rontod el, hogy a dolgok határait nézegeted. Meddig lóg be az asztal, meddig lehet… meddig… – Majd szertartásosan, mintha fölolvasna, azt mondta. – A súlypontnak szenteld a figyelmedet!… Mit vigyorogsz?! – És ő is vigyorogni kezdett.

Könnyű pille-lányok mászkáltak ide-oda. Mállott arcukat kerülte a fény. De mi halkan azt mondtuk.

– A macák.

Szép, léha hátteréül szolgáltak a Tocska bácsi ekkor fölhangzott mondatainak, amelyek egy nyugatnémet félautomata

tehénistállóról szóltak, és őróla, Tocska bácsiról, aki tárgyalásokat folytat ez ügyben.

– Maga tud németül?

– A feleségem német.

Látszott, a legnagyobb gondom az, miképpen forgassam a poharamat, hogy az (a fény visszaverődését tekintve optimális helyzetűvé váljék, azaz) csillogjon. Manővereztem. Hogyan lehet német nőt feleségül venni, s az egyszerűség kedvéért csak a főtt krumpli sárga, *formátlan* kupacaira gondoltam. Nyugtázta bocsánatkérő hunyorgásomat.

– Nem egyszerű ez. – Már csak ketten üldögéltünk a teremben. Tardi úrral titkos jeleket váltottunk, melyekben ő rosszallását juttatta kifejezésre, de miután megértette, hogy nyugodtan elmehet, elment. – Mondom.

Mesélni kezdett, dünnyögve, mintha csupán levegőt venne. Berlinről, a széles utcáiról, melyek, mondta, nem azért szélesek, mint más városokban, hanem hogy egy hadsereg komfortosan elférhessen rajtuk (a szavakat: állé meg promenád, bizonyos kevélységgel mondta), a nőkről, a szőke pihékről a nyakon.

– Őt nagyon szerettem. Módjával értettük egymást, de igen jól megvoltunk. Sokat nevetgélt, olyan volt, mint egy kiscsikó.

– Muraközi – mert közben elszemtelenedtem.

– Azon a napon, amelyiken az a szörnyű dolog történt, óráról órára változott az idő – itt Tocska bácsi finoman elmosolyodott, s én értékeltem ezt –, így ragyogó napsütésben sétáltunk, fejünk fölött esernyővel. Időnként megpörgettem az ernyőt. Valamelyik minisztériumi épület előtt őrségváltás zajlott: mi is odasodródtunk. Két katona állt a hatalmas lépcsősor tetején. Hárman jöttek csattogó léptekkel jobbról, a középső alkalmasan üvöltözött, mire ráfordultak a lépcső egyenesére, majd a lépcső tövében megálltak;

további üvöltözésre a fenti kettő lejött, és elindultak feszes vigyázzlépésekkel felénk. A katonák fiatalok voltak, rózsaszínes arcbőrüket borotva nem sarabolta sokszor. Ekkor iszonyatos dolog történt. Ahogy lépték a díszlépést, s a talpukat nagy erővel lecsapták, kissé megrebbent a szempillájuk, és ilyenkor *letört* a tekintetük… ami gyakorlatilag úgy történt, hogy a szemgolyók kifordultak, a fehérje billent előre. A lány azt mondta: Nézd, milyen fessek! Akkor végérvényesen tudtam, hogy német nőt feleségül nem veszek. Természetesen fölemeltem a válláról a haját, és a nyakába csókoltam. Többé nem láttam.

A bárból fény, kuncogás és zene törmeléke sodródott. Nagyon tetszett a történet. Tiszta esztétika: és ezt manapság már csak mi, pincérek őrizzük. De a folytatás bonyolultabb lett (bár továbbra is tetszett).

– Érdekel ez téged egyáltalán?!

Nem válaszoltam, ami biztosabb kijelentés egy „igen-nél (hiszen az csak egy tagadott „nem).

Szavai nyomán egy férfi kezdett futni az erdőn át, valahol a Szudéta-földön. A háború a végét járta, de akár egy klimaxos lotyó, vadul ölelte, akit ért. A férfi hamar azok ellen harcolhatott, akik ellen eredendően akart is: miután hadifogságba került, egy vegyes partizáncsapatba jelentkezhetett. Az oroszok nem egészen bíztak bennük, így a veszélyes helyekre kerültek többnyire. Bár hol nem volt veszélyes?

A férfinak a zsugorodó Birodalom egy félszigetszerű nyúlványán kellett átvergődnie, hogy valamit valakihez eljuttasson. (Egy hírt, egy parancsot, üzenetet, a szót, hitet, egy mozdulatot: a feladat mindig is ez.) Nem tudni biztosan, miért kopogott az erdei ház ajtaján, sutba vágva a legelemibb óvatossági szempontokat. Később úgy mondta, a házacskának a két ablaka által olyan barátságos tekintete volt, hogy ezt figyelmen kívül hagyni, azt a

hányaveti, érdektelen durvaságot jelezte volna, amely nem más, mint a háború ócska és valóságos győzelme – mert a háború mindig győz, ha őt magát némelyek megnyerik is.

– Rossz katona voltam.

– Bujkálok – hazudta a férfi az ajtót nyitó öregembernek –, szétvertek a ruszkik, és most keresem a hadtestemet. Alhatnék itt?

Az öreg rémülten hőkölt vissza. A férfi gyorsan kapcsolt, és iskolai németségének romjaiból újraépítette a mondatot. A házigazda mögül riadt (hát persze!) asszonyszem pillantott rá.

– A lányom – mondta sután (de németül) az öreg. Ott ültek a durva faasztalnál, a férfi mohón szaggatta az elébe tett szalonnát (három napja nem evett), a nő pedig némiképpen közönyösen rakosgatott, mikor az öreg ránézett a férfi géppisztolyára, s furcsa, nyers mozdulattal azt mondta.

– Meghalt a férje Sztálingrádnál. – És még hozzátette: – Megölték az oroszok.

A jövevényt elálmosította a telítettség érzése, s ledőlt az egyik ágyra.

– Apám kiment fűrészelni – mondta később a nő. Időnként egy aknavető hangja sípolt át a szobán, és a hang végén díszítésül, mint a süketnémák hörgése: BUFFF. A férfi a nő arcát nézte, a szép, tiszta konstrukciót és a kemény, egyenes vonalakat föloldó barna, hullámos hajfürtöket. Egy mérhetetlen pillanat múltán az asszony így szólt.

– Menekülj.

Remény nélküli szó volt ez, mintha azt mondta volna.

– Imádkozz. (Érettem, az árulóért is.)

Futás zaja hallatszott. A férfi fölállt, odalépett a nőhöz.

– Ih verde…

A németek nem lőtték agyon rögtön, elébb a parancsnokságon ki akarták verni belőle, amit emberből ki lehet. Az út egy kisebb folyón át vezetett, éppen a hídon jártak, amikor a közvetlen közelben a vízbe esett egy gránát. A németek a földre vetették magukat, a férfi pedig a szimmetrikus mozdulattal a folyóba. Még sokáig hallatszott a géppisztolyok raccsolása.

Tocska bácsi hátradőlt a széken.

– Megúsztam egy viszonylag jelentéktelen karsérüléssel. – A borosüveg szerencsétlenül üres volt.

– És hogyan találta meg?

– Nehezen.

Már meg-megrepedt az éjszaka tömbje, és a sötétség réseiben lányok villantak fáradtan. Lajos úr hidegen, szakszerűen terelte a párokat. A Fecó idejében hangosabban, vidámabban, ocsmányabban zajlott ez a hajnali piruett. Az arcokat csókok szabdalták.

A mi együttlétünk lassan foszlott széjjel. Amikor becsuktam magam mögött a szobám ajtaját, körbenéztem, aztán gondolkodás nélkül, de méltósággal körözni kezdtem, s mint a vércse, lecsaptam egy-egy papírlapra, és a csőrömbe véve, a kosárhoz cipeltem. Talán elég az érdektelen papírokat összegyűrni, és a fontos tárgyak, anélkül hogy a kisujjunkat mozdítanánk, a helyükre kerülnek. A dolgok helye a dolgok alá csúszik, reménykedtem.

II. PAJKOS SZÖVEG

Rövid, de antul alpáribb ujjgyakorlat, a legkevésbé sem Esmének, szeretettel

1. Ez egy virtigli ujjgyakorlat, azaz nem kritizálható.

2. Akár egy fütty a lányok után.

3. Egy majdnem-anekdota: mintha egy igazi anekdotára lenne fektetve, de az élek nem pontosan fednék egymást. Mint a szellemkép a tv-ben.

4. Arra való, hogy szomorú barátaitok arcára nevetést hímezzen, ennyi, és nem több; ez a szerzőt nem a legjobb színekben állítja elétek, de ez az írás nem is arra való, hogy a szerző szimpátia-glóriáján egy fénycsík legyen, hanem arra, hogy szomorú barátaitok arcára nevetést hímezzen.

A gondolat, mely Rozálka fejéből pattant ki, mindenféle formákat (térbelieket s esetenként disznókat) vett föl, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a lány nyakát (főleg hátul a pihéket, fonákjáról) cirógassa. Rozálka fölkacarászott (a csilingelő hang fölrebbent a csillárra, s ott trillázott – míg meg nem halt), a fejét két ökle közé fogva kísérelte meg elősegíteni egy újabb dévaj gondolatfoszlány születését. A lány az ágyban feküdt, látszólag egyedül, mert valójában csőstül feküdtek mellette azok a hímek, akiket maga mellett szeretett volna látni. Rozálka ugyanazon fajta pedáns dühökkel vigyázott a tisztaságra és a tisztaságára, mint a házukra a komondor, amely, ha tehette, elkószált, s birkákat kergetett (meg lepkéket).

Ezeket a lepkéket (vagy majdnem ezeket) kergette Miha Gyuri is, föltűrt ingujjal, bajusszal, lelkében oly vidámsággal, mely talán

csak a pisztrángokra jellemző, és azoknak sem akármelyikére. Egynémely pisztráng ugyanis főzve, sós krumplival mulatságosabb jelenség, mint ugrálva a szép szemű hegyipatak sodrásában; ezeket sem kell sajnálni (jogunk sincs hozzá), csak éppenséggel elmondható, hogy a Miha Gyurit elöntő kékes fényű (Blauforelle!) öröm nem hordozhatja hátán jelzőként ezeket a pisztrángokat. Hm.

A lepkéket kergette Miha Gyuri, s ha sikerült egyet elkapnia, gyengéden két marokra fogta, aztán megcsókolta, akár Rozálka két orcáját, majd hagyta, hadd repüljön tovább (hadd ráncigálja valami nagy-bábos napfény-kötelekkel a magasba), s a lepke hálásan bukfencezett a porond légterében. Az egyik pille eztán igen okosan (mely bölcsességéért nem győzünk köszönetet mondani) és megfontoltan a Rozálka ágya felé vette az útját, s mögötte, mint vitorlázó gép a vontató mögött, imbolygott bizonytalan szárnycsapásokkal Miha Gyuri (meg a bajsza).

A nyitott ablak, ej, a nyitott ablak és az a sompolyi mosoly a lány szája körül…

Szinte ugyanabban a minutumban szálltak be az ablakon, és koppantak a padló faarcán. A pille a koppanást jelnek és figyelmeztetésnek érezvén, Rozálka hálóingére szállt, s ott lett színes és gyönyörűséges minta.

Nos, hogy a dolgok így rendeződtek, és valami izgi ügy felé álltak be arccal és ágyékkal, az írói lelemény foga fehérjét kimutatandó, Miha Gyuri tüsszentett egy hatalmasat, s a légáramlat tövestül csavart ki néhány jófarú reményünket, s egyszersmind a szerző eszébe véste a realista írásmód ezernyi előnyét, mely közül egy éppen madzagokkal nehezéket kötözött volna a főhős bajuszára, megakadályozván így idétlen repdesését, valamint – ami evvel járt – a hideg levegő szippantását, s így végső soron születése pillanatában döfte volna szíven a tüsszentést, ami barbár jelenet ugyan, de ha arra a birkózásra gondolunk, melyet

elmulasztunk, és arra az alpári jelenetsorra, mely most következni fog, hát akkor igazán nincs okunk finnyáskodni.

A tüsszentés fellebbentette a pillangós hálóing szélét, fölfedve tekintet nem járta jó-kis helyeket, ám Miha Gyuri nem hagyta magát félrevezetni, határozott arckifejezéssel a barna szekrényhez lépett, ahol Rozálka a szüzességét tartotta szépen összehajtogatva. (SIKKANTÁS A HECC ÉS AZ OLVASÓ KEDVÉÉRT.) Aztán energikus szekrényajtó-csikordulás után a vasalás mentén kezébe fogta a Rozálkáét, és kifújta az orrát.

A pille dühösen leröppent a hálóingről, megbilincselte a fiút, s kihúzta, mint szakadt szárnyú vitorlást, maga mögött az ablakon. (Szomorú, szomorú: a ponttá zsugorodott repülő, a szüzességek egymásutánja meg egy csodálkozó szempár.)

A virágbogarak haláláról

A virágkelyhen egy bogár mászik, szárnya zöld, mintha mohos volna, mintha a hátán követ viselne, ékszerként. A bogár így szól, nem a virágnak, ahogy hihetné bárki, hanem – szinte – csak úgy bele a világba. Hangja, a hajlékony cirpegés, súrolja a kék kelyhet. A kehely bársony szőrszálai félénken megrezegnek. A bogár így szól. Matild, te utolsó cafat. A bogár körkörösen mászik fölfelé, a kehely alsó harmadánál járhat. Most a virág hangja, a szelíd neszezés, kanyarodik fel, korántsem válaszként, ahogy többen könnyen gondolnák, hanem – szinte – csak úgy bele a világba. A bogár csápjai összeverődnek. A virág így szól. Te részeges disznó.

(Egy megveszekedett pillanatig se higgyük, hogy a bogár és a virág TUDATÁBAN VAN szavaik [pontos] értelmének. SZAJKÓZZÁK a szavakat, anélkül hogy ez létezésükben bárminemű lényegesnek látszó változást okozna.)

A bogár a kehely középső harmadában karistolja lábával a kéket. A nap sírástól karikás szemmel készül aludni, fél hét körül jár. A születő széltől falevelek szemerkélő esője. De a bogár azt mondja. Hangja egy falevél-cseppnek ütközik: esőpermet. Azt mondja. Már megint kolbász nélkül a paprikás krumpli, te riherongy. Az esőpermet falevél-zúzaléka eltalálja a virágot, és egy szilánk (anélkül hogy bármelyikükben lényegesnek látszó változást okozna) jut a kitinpáncélra is. A barna levél-cserép a zöld háton: rozsda és grünspan *együtt.* A virág ikermondata így szól. Mert eliszol előlünk mindent, rohadt tróger. Hangja tűvékony neszezés, ha ez bármibe ütközném, csak átszaladna azon, parányi lyukat szúrva, ahol esetleg átsüthet a nap. Nem ütközik semminek: röpül – szinte – csak úgy bele a világba. A bogár most a kehely azon felén van, ahová csak

délelőtt süt a nap. A kehely túlsó oldala. A hűvös bársony érintése ösztökéli a bogarat. A nap elaludt. A szél befogja a (saját) pofáját. A bogár hangja most kapkodó. Kiáltássá kunkorodik. A virágkehely pihéi beleremegnek. Elég volt belőled, te lafaty. A hang elszáll, bele a világba. Mintha a virág is ugyanezt a mondatot mondaná. Mintha mindig ugyanazt mondanák. A mocsok teszi.

A virág ezt mondja. Takarodj a házamból, undorodom tőled. A hang megpattan a bogár zöld hátán, felpördül a kehely fölé. A kehely és egyszersmind a bogár fölé. A hangok burává forradnak. Öreg, dagadt lotyó. Undorodom tőled. És a bura tökéletes, áthatolhatatlan félgömbbé lesz. A bogár most először áll meg: első két lábát, mint a legyek, összedörzsöli. Továbblép. Háromnegyed nyolc körül a virág lehajtja fejét, a kék kehelyből kihull az élet: szürke lesz. A bogár – a felső harmad felénél – elválik a hűs bársonytól. Háta – az ékszerkő – a virág tövénél, lábai a levegőben, mint kiszáradt fa fekete ágai. Lábai egyáltalán nem kapálódznak.

Nyugi. Az ember happy endre van szerkesztve. Mert mi történik. Fél nyolckor a kertész azt mondja. Hangja a nyitott ablakon át. Ezt mondja. Öreg, dagadt lotyó. Felesége, az öreg, dagadt lotyó, ezt mondja. Hangja a nyitott ablakon, átszúrva a függönyt. Ezt mondja. Undorodom tőled. Aztán kimegy a konyhába mosogatni. A kertész utánamegy, kivesz a jégszekrényből két üveg sört, kinyitja őket. Az egyiket leteszi a konyhaasztalra, és szótlanul visszamegy a szobába. Levetkőzik, bekászálódik az ágyba. Olvassa a Népsportot. Alig múlt nyolc óra, mikor a kertész felesége levetkőzik, és bekászálódik az ágyba. A férfi még megnézi az NB II tabelláját, majd azt mondja. Hangja halk, rekedt, a padlóra esik. Azt mondja. Na, Tildikém, na, mucus. A feleség választ dörmög. Hangja a parkett hasadékában. Te, te részeges disznó. És dereka alá egy párnát gyömöszöl. Aztán hortyogás pattog, mint örökmozgó pingponglabda, két üres sörösüveg között.

Egy mondat körmönfont megidézése

– Lapostetű van?

A férfi magas volt, majd két méter, szemöldöke összeért.

– Nincs, kérem – hangzott Sztrapicska úr udvarias válasza. A férfi szó nélkül megfordult, két lépéssel az ajtónál termett, a válla fölött visszanézett, kitartotta a tekintetét (mintha csak azért, hogy olvasni lehessen benne:), korántsem vádlólag vagy szemrehányóan, inkább valami megértő hitetlenséggel, azután hirtelen eltűnt.

Sztrapicska úr, kinek szakértelme, türelme és kisebbik leánya, Zizi közismert volt, baljósan húzogatta a szakállát. Agyában megfontolások, összehasonlítások, (sőt) ötletek kavarogtak kétes pompával; nem zavar volt ez, inkább az élmények értelmi földolgozásának az a kezdeti szakasza, melyet sok adófizető, aggálytalanul, az „Áll, mint Mózes az esőben" szólásmondással jellemez. Sztrapicska úr (eredendően Starfighter Ignác – még 1938-ban magyarosított, éles előrelátással, nyelvérzékkel) szatócs volt egy kisvárosban, most bajban. Azt tüstént átlátta, hogy valami *történt.*

Ezt az üzleti életben oly jelentős képességét már több ízben is kamatoztatta. *Történt* például, hogy Zizi – jócskán innen a húszon – hipp-hopp, máról holnapra rászokott (mint mondták) a HÍMZŐ szakkörre. Azért ez gyanús volt. Sztrapicska úr föl is vonta a szemöldökét. (A látvány, önmagában, roppant komikus: a szőrpamacs, mint morózus puli, a homlok közepére száguld, megáll, toporog, forog, vakkantgat, időnként – részleteiben – megrándul: ilyenkor bolhát fog: megbízható.) Az események később meggyorsultak: Zizi meghízott, majd mégsem, mindenesetre

estelente mély, basszus hangú kandúrok dicsérték a szatócslány lelkét.

– Eine kleine Nac*k*tmusik – hunyorított ártatlanul Sztrapicska úr, és (vagy: de) figyelmét azokra a dallamos, ám prózai mondatokra összpontosította, amelyek az énekbe ékelődtek, és amelyeket Ignác úr őszinte csodálkozására és mindjobban felparázsló érdeklődésére egy-egy szám követett. Ez az egész esti előadás fölöttébb ingatag jelenség volt, ezért Sztrapicska úr még inkább örömmel és bizalommal fordult a számok felé, amik már eddigi életében is nagy szerepet vittek: az esetlegesség tombolása itt, közöttük alábbhagyni látszott, s ezt Sztrapicska úr a gyakorlat szintjén nagyon intenzíven és (gazdaságilag) hatékonyan élte át.

Így hát mikor kint, a ház előtt megkezdődött a kórusművet bevezető összetett mocorgás, a színházi előcsarnokok zsongásának egy erőszakosabb, (erotikus értelemben) férfiasabb változata, ahol, például, a kissé fáradt, de még mindig gyöngyöző asszonyi kacagásnak akadozó harákolás felel meg, amelyet azért még mindig lendületes köpet hitelesít, akkor Sztrapicska úr karosszékét az ablakhoz húzta, és fülelt. Azt hamar följerítette, hogy a számok semelyike sem nagyobb 100-nál, kéthetes szorgosság eredményeként pedig rájött arra, hogy a számok, egy estét tekintve, növekvő sorrendben következnek. A nem lankadó lelkesedésnek és a rendszerező elmének volt a jutalma a (végső) felismerés:

– Hömm, ez árverés.

Ez jókora megállapításnak tetszett, így aztán a család által is tudomásul vett jó szokás lett, hogy Ignác úr a vacsora után (melyet felesége és nagyobbik leánya, Sára társaságában teljesített) fölment a szobájába, homlokát, amely egyre nőtt, az ablaküveghez nyomta, s nézte az előadást. Egyszer, midőn 80 forintnál tartott a társaság, Sztrapicska úr pénzügyi tehetsége utat tört kopott gégéje

közt, s hallatta magát.

– Nyolcvanegy!

A színészek a holdba bámultak, és röhögtek. A szatócs ebből megértette, hogy nyert. Boldogan aludt el.

A dolgok lassan az intellektuális birtoklás fényével ragyogtak. Bosszantó homállyal tompította az összhatást Zizi: a lányka neve lett ugyanis minden előadás zárószava. Miért. Zárójelenete pedig az – és Sztrapicska úrban ez is bonyolult ingerültséget keltett –, hogy felesége elzavarta az ünneplőket, hangja otrombán recsegett, de cinkosan is, mintha azt mondaná: „Takarodjatok, majd holnap."

Sztrapicska úr leleményes ember hírében állt, nem ok nélkül: nem kellett sok ez-az, hogy rájöjjön (amint arról már esett szó), hogy képességei kamatoztathatók, s hunyorogva, félálomban tudta: a kamatokat esténte Zizi hozza. De ez már régi ügy, mondhatnók, a múlté, a jelennel csakcsupán az a kis palló köti össze, melyen Ignác úr áll, s leányát nevelendő, hűvösebben, azaz a szokásos volt homlokcsókot mellőzve búcsúzik tőle…

Sztrapicska úr a kiscsengőt vizsgálta, amely az ajtó felett az utolsókat himbálózta. Ujjaival játékosan csavargatta a szakállát. Felesége, leányai anyja (A látszólag túlterhelt elnevezés magyarázata a szimmetria rugóin pihen, ugyanis Róza, Ignác úrról szólva, sosem mulasztotta el megjegyezni: „Férjem, leányaim apja. Sztrapicska úr filológiai érzékenységének bizonyítéka az a habos fölindulás, amely a „Hömm, mintha az nem lenne ugyanaz!

kurcundbündig, etikai színezetű felkiáltásban öltött testet.), a leányok anyja tehát a sarokban állt, tekintete nyugtalanul rebbent hol a férjére, hol a csengőcskére.

– Ignácka – suttogta mély hangján az asszony. – Ignácka. – Sztrapicska úr könnyed csuklómozdulattal jelezte, hogy kuss. Sztrapicska úr gondolkodott. Üzleti és morális jellegű

megfontolások követték egymást – kimászva a kisagyból, végigcsavarogva az egész kobakot, hogy végül az orrban kössenek ki. A véletlen igen ízléstelen tréfájának tekinthető Ignác úr feltűnően pisze orra, amely határt szabott a tárolható gondolatok számának. (Természetszerűleg a rövidebb gondolatokból több is elfért.) Aggodalommal töltötte el, hogy talántán ez egy jó vevő, s neki van lapostetve, így élete egyik legjelentősebb üzletét szalajtotta el, vagy ez egy jó ember, neki van lapostetve, de egy utolsó, snassz alak, és ezt letagadja, vagy ez *ugyan* egy rossz vevő, és neki van lapostetve és nincs lapostetve…

Sztrapicska úr türelmetlenül megvakarta az orrocskája hegyét, és éppen reménykedőn a zsebkendője után nyúlt, amikor ismét előtte állt a férfi.

– Lapostetv van? – Sztrapicska úr orcáján egy izom finomkodó táncba kezdett, az arc maga elvörösödött, az alulról fölfelé haladó vérhullám minden gondolatfoszlányt és -kezdeményt a koponya felső belső felületéhez préselt. Onnan, nemdebár, az orrba jutni kész képtelenség. A férfi valószerűtlenül mozdulatlanul állt, ajkát is alig mozgatta.

– Van?

Minden érzelemtől mentesen, higgadtan beszélt, majdnem unottan, de a szemén látni lehetett, hogy választ vár: neki sem tét nélküli dolog. Szavai társtalanul keringtek a pult fölött, megkerülték Sztrapicska urat, és lassan, mint a jó papírgöbzaj, a polcon landoltak, a gömbvasak és a patkányirtószer között.

Ignác úr tompa nyomást érzett a feje tetején, és egy pillanatra kívülről látta magát: vörösen, alázatoskodó mosollyal. Nem volt ínyére ez a kép: tehetetlennek bizonyult hát elvszerű fölháborodásával szemben: bántotta az a nyilvánvalóan hibás és rosszindulatú föltételezés, hogy itt lapostetvek lennének, noha tudván tudta, hogy az a várakozásteli meghajlás, amellyel vevővé

avatta a férfit, egyúttal azt is jelentette, hogy az érdeklődés homlokterében álló lapostetvek nem civil lapostetvek: provokációról nincs szó, üzletről van szó. De éppen ez a vevőség!…

A férfinak hosszú haja és búzakék szeme volt, tekintete tiszta. Csodálkozva Sztrapicska úrra nézett, s hátrálni kezdett. Róza fölsikoltott. (Józansága aranyat ért: „Talán felkarolja a Zizikét!”)

– Te-tetűt te-tetszik? – lépett elő. Sztrapicska úr képtelen volt összpontosítani: arra gondolt, és csak arra, hogy a felesége, leányai anyja, vajon miért tegezi az idegent. A férfi hátrált. Sztrapicska úr fel-felnyögött, azon munkálkodott, hogy gondolatait valamiképpen leszerelje a koponya felső belső felületéről; evvel egyidejűleg változatlanul foglalkoztatta az előbb említett nyelvtani probléma is. Megrázkódtatás nélkül vette tudomásul, hogy – mily érdekes! – egyre inkább a kisebb fajsúlyú grammatikai talány tolakszik előre, és szomorkásan belenyugodott, hogy életének talán legkülönlegesebb eseményét hagyja elperegni, de hát – ezzel nagyon is tisztában volt – a fizika törvényei ellen mit sem tehet.

A csengőcske diszkréten megrázta a farát, jelezve a férfi távozását. A szatócs és a felesége még jó ideig látni vélte az ajtó üvegén át lassan tűnő arcot, a szemöldök összenőtt bokrait.

Sztrapicska úr időközben visszanyerte megnyugtató halovány színét, a fejtetőn érzett nyomás is megszűnt: a gondolatok nagy része használhatatlan szavakra (életcél, Isten, jóság, kinyilatkoztatás, lehetőség, packázás stb.), majd betűkre (a, b, x, z, c) esett szét. Sztrapicska úr bölcsen hallgatott, majd szólt:

– Hömm.

Róza lelkesen bólintott. Kicsit, mint a nagyothallók, előbbre dőlt, izzadó tenyerét a szoknyájába törölgette. Nehéz percek. Ignác úr lábujjhegyre emelkedett, majd elengedte magát. Az ablaküvegek megremegtek.

– Róza, zárunk.

– Igen – felelte a nő sietve, és készségesen bezárta az ajtót, amire Sztrapicska úr úgy érezte, hogy benne világosság támadt, s pislogva kijelentette, hogy zárt ajtók mögött várni értelmetlenség, érted, Róza, értelmetlenség, és megfontolt léptekkel elhagyta a bolthelyiséget, s átrontván a raktáron, fölment a szobájába.

Miután a szekrényből friss zsebkendőt vett elő, kedvenc és egyetlen karosszékébe ült, amely nagydarab, puha jószág volt, mondhatni, mérföldkő a rekamié felé vezető úton, némi történelmi patinával, amennyiben Ignác úr, alig túl a csecsemőkoron, nem lévén tisztában a helyi szokásokkal, rá-, sőt belepisilt, és Ignác úr azóta némi kajánsággal lazított szeretettel viseltetik Mme Récamier iránt.

A zsebkendőt kibontotta önmagából (széthajtogatta), aztán egy gyakorlott mozdulattal fölhajította a levegőbe. Kezét várakozón megemelte: nem eredmény nélkül: a kendő, az elegáns, lusta sirály elborította a kézfej csontos felületét. (Sztrapicska úr manővere pontos volt és kiszámított. A mozgássorozatban föllelhető parányi lezserség, kedélyes nemtörődömség a rutin rovására írható; még számon kérhetik!) A másik kéz mutatóujja alulról – akár egy sátorrúd – fölemelte a kendőt, a fölmeredő mutatóujjról alácsüngő szövetet a többi ujj – a sátorcövekek – megfeszítette, szorítván így azt a mutatóujjhoz. Sztrapicska úr az ekképp előkészített ujjával óvatosan, nehogy fölsebesítse a nóziját, piszkálgatni kezdte a nóziját.

Hiába, hiába, hiába.

Mikor Róza felszólt, hogy menjen enni, már eldöntötte: rossz kedve van. (Megkönnyítette a helyzetét, hogy rossz kedve volt.) A vacsora zajlott: a nők aggódva lesték a Tigrist, minden rezzenését, lihegését, böffentését. De Sztrapicska úr türtőztette lelki indulatait; csámcsogott. Róza rendelkezvén a tapasztalatok

bőséges tárházával(?), látván férje szinte emberfölötti hangtani erőfeszítéseit, közbeavatkozni kívánt, így lányához fordult, s nyájasan hazudni kezdett.

– Tudod, drágaságom… – Sztrapicska úr fölemelte jeles fejét, majd sértődötten tovább ügyködött – …járt nálunk egy ember. Fess, magas, nem idevalósi. A szakkör szakmai-higiéniai megbízhatóságáról kívánt információkat szerezni. Határozottan nem volt érdektelen.

Sztrapicska úr a vajjal bíbelődött. Róza egy lélegzetet vett, s az Ignác úr belvilágában húzódó feszültséget feloldandó, kinyögte:

– És képzeld, drágaságom, lapostetű után érdekl…

– Teee!

Bizony Sztrapicska úr üvöltött. Fölugrott az asztaltól, rámeredt a két nőre. Egy pillanatra ijesztő csönd támadt. (Reprezentáns pillanat.)

– Tüü – fújta ki aztán halkan a magába szorult és fölöslegesnek bizonyult levegőt, s fölrohant a szobájába.

Másnap reggel sütött a nap Sztrapicska úr orrnyerge mögött, arannyal átszőtt jókedv csöpögött zsebkendőjébe. Kora hajnalban már az üzletben rendezkedett, serényen tett-vett, és igazán nem kellett nagyon mesterkednie azért az asszociációért, amely a tegnapi napot összekapcsolta valami örvendetesen túlélt és teljesített próbatétellel. Sztrapicska úrnak részletesebb értesülések nem álltak rendelkezésére, mindazonáltal fölöttébb megelégedett volt Sztrapicska úrral, amiért is az ilyen kiváló ember.

Ahogy a polcok között szorgoskodott, akarva-akaratlanul rábukkant az idegen szavaira, amint azok meglapultak a gömbvasak és a patkányirtószer között, félúton. Ignác úr rémülten megtorpant.

Szokványos szerelmes történet B. E.-nek, hogy gebedne belé

György kissé fanyalogva megemelte az orrát, ügyes fintort vágott, aminek a következtében bajuszának magányos szálai megrebbentek, fölborzolták a sekrestye hűvös levegőjét. A sekrestyés az ölébe tett papírtákolmányból eszegetett, komótosan, és az a hányavetiség, amellyel szemlélte a földre pergő kenyérmorzsákat, kolbászrészeket, paprikaelemeket, azt jelezte, hogy inkább csak az időt tölti (persze egy kicsit éhes is, de hát ki nem az!), s ez Györgyből általában izgalommal és örömmel elegy fölháborodást váltott ki.

[A szögletes zárójelek védelmében szerzőnek jár a szája. A szerző – aki természetesen nem azonos E. P.-vel (E, P: az ábécé két, már-már tetszőleges betűje), végül is nem más, mint egy absztrakt szakmai fogás, és csak arra való, hogy tükör legyen, melyről visszapattannak a sanda tekintetek, meg arra, hogy teret biztosítsunk *ön*iróniánknak, s noha tisztában vagyunk azzal, hogy most kimutatható az ellentmondás ócska vigyora, azzal is tisztában vagyunk, hogy ez csupán kicsinyes aggályoskodás lenne –, a szerző tehát e helyt ad méltányosságán érzett örömének hangot, hogy nem feszíti tovább a húrt, nem élezi poénra a szöveget, egyáltalán, hogy *némiképp* fölfedi kártyáit, s már látja, hogy sikerül, alább, kiravaszkodnia egy fess párhuzamot, amelyben a két vonal ide-oda tántorog majd, hol metszi egymást, hol meg elhajlik, nem baj.]

György, a dagadt fehér egér, melankolikusan maga elé bámult. Jobb ma egy túzok, mint holnap egy veréb, gondolta ki okosan, de nem mozdult, részint mert az öregember súlyos spiccvasa is mozdulatlan maradt (merev csókkal illetvén így a hideg kőlapot), és

akár valami végérvényes konstrukció, látszott a földön a fekete lábbeli s körülötte a sárgás morzsák, mint megannyi lelkes virágszirom – ezt megbontani nem tűnt célszerűnek, részint pedig, mert a sekrestyés szerencsétlenül lógó lába és a kitárt ajtó pereme engedte résen egy elbűvölő árnyékot pillantott meg.

[A szerzőnek itt eszébe jut valami. Tudom, a kétkedő mosoly most grübedlit ás arcotokra.

Volt idő – és tér –, amikor nagyon kiszolgáltatott voltam. Nagyon: önmagamnak. Végigjártam azokat a megalázó táncokat, melyeknek lépéseire oly kérlelhetetlenül rábukkan az ember. Sündörögtem a nők körül, s ha nem figyeltek, vagy ha volt valami megtámadhatatlan alibim, óvatosan megérintettem őket, akként (ezt most tekinthetjük példának is, sőt: csak annak), ahogy egy éles kanyar után kezünk, megcsúszván az autóbusz síkos alumínium fogóján, arrébb merészkedik, annyira, hogy a bőr pórusai már *egymás*ba nyílnak, mintegy. Az az észvesztően hosszú és nyomorúságos másodperc, amíg kiderül, hogy véletlenként értékelték a simogatást! Iszonyatos: a kudarcért szurkolni! De ez természetesen a kisebbik iszonyat. Sokféle káprázat villogott ekkortájt.]

Györgyben finom indulatok munkáltak. Egész testében rokonszenvet érzett a jövevény iránt, különös bizalommal észlelte a sárga csipafoltokat a szem körül, amelyek játékosan billegtek két halmazállapot között, egyúttal bizsergetően újszerű pillantást kölcsönözvén a szemeknek. György el volt ragadtatva.

Cin, cin, mondta.

A jövevény a sekrestyés lábához ért. Ó, ez az eleganciába gyökeredzett puha asszonyosság, tűnt föl azonmód Györgynek. Az érzékiségnek és hideg szenvtelenségnek ez a természetes kavarodása! A kis pohos fehér egér (aki lassan már-már ott tartott, hogy rongyolt farkincájú szürke egerekről szőtte álmait) érezte: itt az

igazi.

[– Beszélgessen velem. Mondjon valamit. Valami semmiséget, minden cél nélkül, ami jelezné, hogy megvagyunk. Szeressen.

Tekintete egyszerűen fölényes, még csak nem is bosszankodó.

– Rendben. Rosszul nyitottam. Kezdjük újra. Maga ne gyanítson semmit. Nem, kérem, ne nézzen ide. Úgy. Teljesen ártatlanul álldogáljon itt. Mondom, ne nézzen ide. Én meg várok az alkalmas pillanatra, arra a tiszta helyzetre, amelyben nem kérünk sunyin egymástól semmit, ki-ki megbízik a másikban…

A szerző, mihelyst talál egy kellően okos, intelligenciájának megfelelő öncsalási rendszert, tüstént szól magamagának. Ez történik.

– És maga *tehát* nem gondolja, hogy én magát most fölcsípni akarom. Ne higgye ezt. Ne ezt higgye… Akkor majd egy alkalmas pillanatban!

Ezt mondom, mintha búcsúznék, és félfordulatot téve (rozsdás szélkakas, én) bámulni kezdek egy plakátot, szinte természetes figyelemmel. (Ahogy egy póz hiteles magatartássá változik…) A nő elfeledkezik az eredeti szituációról, mozdulata reflexszerű, várakozón rám néz.

– De szép. Maga a legszebb a ma látott nők közül. Szép. Egyébként – veszem át a szót könnyedén magamtól – alapítottam erre egy díjat.

Ahogy megemeli a szemöldökét, amitől a homlokán a bőr kissé meggyűrődik, de csupán annyira, hogy a vékonyan fölkent kencefice felülete megtörjék – hát az nem nevezhető klasszikus sikerélménynek.

– A fenti mondatok az – válaszoltam a föl nem tett kérdésre.

Személytelenül elnevette magát. Azután keresztülvergődtünk a

poénok és „jelentős” mosolyok szemétdombján (fogsorunkon sárga nyálréteg csillant), s nemsokára, akár a ritka szemű őszi esők, valódi csönd szakadt a nyakunkba. (Megszenvedtünk érte.) Izmai erőszakosan meglódultak az arccsont körül, erre föl kellett volna figyelnem, s mint valami kíméletlen kiáltás, hallatszott suttogása.

– Nézd, nekem férjem van.

– Értem.

– Mit értesz? Az isten szerelmére, mit érthetsz te?!

– A nemet értem.

– Gyere föl hozzám szombaton… Erikának nevezz.

– Szeretlek.

– Édes.

– Nem vitázom.

Satöbbi, mondja most a szerző bájos cinizmusával, de akkor ezt nem lehetett überolni.]

Miau, mondta persze Györgynek a puha, szimpatikus állat.

Egy ötlet kidolgozásának egyik lehetősége

Különösen ügyelnie kell, hogy elkerülje a hevesvérűség buktatóit. HA példának okáért ugyanis kifeszít egy damilt, amely csak nagyon speciális fényviszonyok mellett mutatja fénylő élű magamagát, és kellőképpen (lelkiismeretesen és szakszerűen) gondoskodik a Károly úr mozgásának fölgyorsításáról (hirtelenjében egy lelkes kutya jut eszébe, vagy a reggeli tejeskávéba önthető ricinus – mert időnként *már* náluk reggelizik), akkor ugyan az esés íve – ez a rafinált, másodfokú görbedarab –, a még a levegőben eltorzuló arcrészlet, az arc színváltozása, a sokhangú zörej: a zsebből kiperdülő ezüst cigarettadoboz és az abból permetező, mulatságosan apró dohányszemcsék sok mindenért kárpótlást nyújtanának, *ám* az akció maga – amellett, hogy temérdek technikai nehézséget vet föl (elég a térből és az időből eredő gondokra utalni), valamint alkatától is idegen – sunyi PARTIZÁNKODÁS lenne, amire nyilván nem ellenvetés, hogy Károly úr az igazán sunyi, amint az ő feleségének ágyába lopakszik, még akkor sem, ha Károly úr az igazán sunyi.

Olyan döntésnek kell születnie, amely megfelel a reális erőviszonyoknak – félúton áll tehát az oktalan hepciáskodás és a nyúlszívűség közt –, mind erkölcsileg, mind gyakorlatilag életképesnek bizonyulhat, nem tagadva meg a résztvevőktől némi katarzist sem.

HA lenne komoly, azaz parányi esély arra, hogy Károly úr pofon vágja, majd visszakézből még egyszer, hogy a szemét könny fussa el, sőt szerencsés esetben az orra vére is eleredjen (a sűrű vér látványa *némelyeket* sikoltozásra késztetne, másokat szenvtelenebb, de érdeklődő pihegésre), amivel már a mártírságot is megcélozhatja, akkor azt mondaná neki:

– Edesapám – hangja itt ironikusan megbicsaklanék –, edesapám, ne rázd magad, mert szétesel. – Aztán, kissé túllőve a célon, a Károly úr kezébe adná a Károly úr fülét.

Ám Károly úr nyüzge, rokonszenves fickó, aki talán zavartan az ő feleségére pillantana, tenyerével kapkodva végigsimítaná kese, vékony szálú haját, úgy dünnyögné:

– Na, na öregem. – De legjobb esetben is, például ha Károly urat szokásos fejfájása gyötörné, álla a fájdalomtól lefelé feszülne, ami egészen el „elgreco-sítaná az arcát, és ideges lenne, akkor is csupán egy „Hé, takonypóc! kiáltással segíthetne neki, ami édeskevés. Akárhogy is: a HŐSIESSÉG itt ostobaság: a gyakorlat oldaláról kérdőjelezhető meg: nincs mód a vértanúságra.

HA benyargalna a szobába, ahol Károly úr teázik az ő feleségével (a csészék fala rémületesen vékony), s elszórna néhány cetlit evvel a fölírással: MENJ HAZA (GO HOME), és a lapok ide-oda lengenének a levegőben, egyikőjük tán még az asszony csészéjére is ráborulna, aztán uzsgyi: köd előttem, köd utánam, akkor e HUSZÁROS papírroham ideig-óráig eredményesnek tetszhet, visszanézve, a küszöbről láthatná az arcokon a meghökkenést, amelynek egyébként pontosan meghatározható irányulása ekkor még rejtve maradhatna, és katarzis is van dosztig (neki mindenképpen, Károly úrnak pedig megadatik a „bánatos” lelépés esélye, és búcsúzóul, gálánsan, nem csinálni semmit), de esetleg már a személyesség kiszámíthatatlanságaitól sem tudja a rohamot megóvni, hisz könnyen előfordulhatna, hogy Károly úr megsimogatja az ő buksiját, és könnyes szemmel így beszélne:

– Nézze, én becsületre, tisztességre törekvő ember vagyok. – S mivel ő ezt nem értvén, nem mozdulna, kissé türelmét vesztve provokatívan még azt mondaná: – És ha itt vagyok igazán *otthon?* – Talán még a zsebéhez kapna, mintha (bizony) a pisztolyát tartaná

ott.

De ha ezt elkerüli is – illabereknádakerek –, biztosra veheti, hogy még el sem ül az összegyűrt papírlapok mocorgós zaja, amikor Károly úr szája arcátlanul és célzatosan csücsörögni kezd. Ez a megoldás tehát az erkölcs felől támadható: az önámítás változataival áll szemben.

HA eldöntött tény volna, hogy a legjobb védekezés a TÁMADÁS, ez esetben kicsinosítaná magát (nincs könnyű dolga), megborotválkoznék, sokat bíbelődnék a himlő gödreivel, hasonlóképpen a nyakkendővel, elébb apró a bog, aztán meg laza, a borotvaszappan amolyan – hamisítatlan – férfiillatot kölcsönözne neki, a két számmal nagyobb pantalló zuhataga monumentálisnak, a kockás zakó vonaglása lezsernek tűnnék, a nyakkendő (most már) rendben, csöngetéskor még fütyörészésre is tellenék (bár attól tartana, hogy a csengő gombja zárlatos lehet esetleg, és esetleg megrázza), Károly úr asszonyának nagy, puha arca, álmosan lusta tekintete nem unott lenne vagy közömbös, hanem érzéki, várakozásteli.

– Károly nincs itthon.

– Oly kár – mondaná szellemesen és merészen. Ha ekkor a huzat meglökné a félig nyitott ajtót, az asszony utánakapna, a pongyola enyhén fölnyílna, a mellek domborulata látszódnék. Erre mondaná ő, persze áttételesebben mondaná, hogy: „Kisnaccsád, de megbögyörésznélek önt!”

De ez a pillanat – a mell völgyének szolid föltárulása és titokzatos törtetése arra lefelé, a pongyola alá – másról is nevezetes. Az ajtó üvegében meglátja szánalmasan sovány arcát, azután külön a bőrt, amely oly megbízhatatlanul kapcsolja csontos, vékony orrát az archoz, és a kisebbségi érzés, akár egy vérhullám önti el, visszasandítva a mell a legkevésbé sem hívogató, a méreteivel lesz félelmet keltő, mi van, ha ezt az arcára teszik,

csurogna a szemére, orrára, szájára, és már levegőt sem kapna, akkor mi van, ha már levegőt sem?

– Kicsi a bors, slussz.

Ha Károly úr felesége nagy lotyó, elvileg nem kizárható, akkor ezt már az ágyában mondja, de ekkor a támadás nem volt védekezés, ha nem, akkor ezt már az ajtónak mondja, de akkor nem volt támadás a támadás.

EZZEL szemben kihajolhat egy rozsdásodó rácson: köphet. A köpés, az ezüst nyíl, igyekszik lefelé. Szép. Kikezdhetetlen esemény. Köphet kettőt: üldözési verseny. (Bunda.) Az alant haladót kiáltás figyelmeztetheti.

– Én vagyok az – inthet ő.

Ha az áldozat sűrű, fekete haja kalapként sötétlik, önhittség nélkül nem gondolhatja, hegy majd egykönnyen eltalálja, hiszen úgy kell céloznia, hogy a köpés a homlokot éppen nem érintve vagy legföljebb permetezve (sőt még az esetleg előrehajló kemény hajtincset is kikerülve) a húsos orrtőn pleccsenjen.

Mennyivel megnyugtatóbb a dolga a fentről nézgelődőnek, ha maga alatt vékony szálú, kese hajat lát, és micsoda örömmel és biztonsággal tölti el az a bizonytalanság, amely elfogná, ha a homlok és a koponya határát kényszerülne kijelölni.

Céltudatosan készülhet a dolgára. Órákig állhat a hentes előtt, rájöhet, hogy – majd, az akció pillanatában – nem elegendő csak úgy mindenfélére gondolni, és nem elegendő csak emlékezni: a gondolatnak kell anyagszerűnek lennie. Eszébe véshet így mindent: a hatalmas húsok áradó rózsaszínjét, bennük az inak konok vonulását, de különösen a felvágottak zsírkarikáit, a zsírtól üres krátereket, az egymásba omló köröket.

Áttérve a technikai gyakorlatokra, veheti észre, hogy az általa immár szinte tetszés szerinti mennyiségben termelt nyál túlságosan

híg, és ezáltal ki van szolgáltatva a természet kénye-kedvének (a széljárásnak). Hogy tehát sűrűsödjék az anyag, megfázhat, födetlen fővel hosszú sétákat tehet a zuhogó esőben, vizes haját hideg széllel szárogathatja. Elérheti, hogy ajka kicserepesedjék, szörcsöghet. Szájpadlása mentén, akaratára fölhúzódzkodhatik az anyag, visszaeresztheti, nem tékozolja el.

Mily bizalomgerjesztő (részszempontjai alapján) a Károly úr csúcsos feje, ha ugyanis a koponya(?) elülső harmadát, mindenesetre ott, ahol már lejt a felület, ha ott éri a megfelelő állagú, azaz nem híg, nem is rögösen slejmos köpet, akkor az előkelő lassúsággal csúszni kezd, ezüstös szalagot hagyva maga után, és noha Károly úr homloka(?) dúsan redőzött, ez egyszersmind megnyugtató kijelentés az árkok mélységéről, a köpés átvergődik ezen akadályokon, hogy azután kibogozhatatlanul belebonyolódjék a szemöldökbe, ahonnét majd napokig nem lehet kivakarni, ez aztán lelkileg is eltávolítja *azokat* egymástól, vagy ha nem: napokig akkor sem lehet onnét kivakarni.

Egy ötlet kidolgozásának másik lehetősége

(Az elbeszélő persze könnyen röhög.)

EGY GERMANIZMUSSAL NYISSUNK RÖGVEST EURÓPAI TÁVLATOKAT.

Busz Béla nagy súlyt helyezett (Wert legen, 70 kg) a spiccvasaira. Cipőit alig pucolta (most, hogy a felesége, Ilike kevésbé aktív, föltárul az „alig” szociális tartalma: a cipő felső részén *por es hamu*), a talpak tisztaságára viszont aggályosan ügyelt, élvezte a spiccvasak csillogását, villogását. Feri, a házmester, aki alkalmi cipésze volt a háznak, körülményesen azt kérdezte annak idején:

– Mi a fenének csinálja ezt, Busz úr? – Busz frissen megvasalt cipője talpát a fénynek tartotta.

– Szép?

– Szép.

– Na.

– De bepiszkolódik. – Okosakat mondani, íme, ahhoz nem kell sok ész:

– És mi nem piszkolódik be? – válaszolt Busz eszesen.

NICHT VOR DEM PAS DEVANT!

Ilike tüchtig menyecske: fölszarvazta Busz Bélát. Busz Béla nem nagy fogás (ez messzemenően nem azt jelenti: „*csodálkozásra semmi ok:* Busz Béla nem nagy fogás), sem vonzó, sem szeretetre méltó. Erős szájszaga, a kopott fogak nyálkás sárgája, hízásnak indult termete, lompos öltözéke párosult hivatali élhetetlenségével, a visszafogott zsarnoki természetét kísérő, igen kellemetlen

sziszegő hangokkal („Fiatszkám. Vigyássz. Lessz nemulassz.), valamint balszerencséjére és főként avval a figyelmetlenséggel, amely ilyetén fokon már lehetne lenyűgöző vagy költői, de kusza és szeszélyes volt, s ez megfosztotta a kezdeményezőt, hogy Busz Bélát a hibáiért szerethesse, a legtöbb, amit érte tehetett, hogy kényeskedve beleszippantott a levegőbe, miután Béla zengő patáliát csapott, mert a nadrág éle a vasaláskor kibicsaklott, és ugyanakkor az üvöltéssel egy időben, *szó nélkül* fölvette harmadnapos ingét, amelynek leginkább kifogásolható részei nem csupán szürkén és zsíroskásan koszlottak, hanem fanyar, savanykás szagot árasztván, jókora próbatételt róttak a környező orrcimpákra.

KUKUCS: A VAK ASSZONY VISSZANÉZ:

BLIKKFANGOS ALCÍM!

Busz rövid és alapos mérlegelés után (mely alatt megállapíthatta: hízott) feleségét apró darabokra vágta, akkorákra, hogy könnyűszerrel megszabadulhatott tőlük – a műanyag szemétládák által.

Mártonka, akin – amint ezt a házmesternő tüstént észlelte – már mutatkoztak a másodlagos nemi jegyek, minden gyanakvás nélkül, inkább szomorúan kérdezte:

– Mi van a szomszéd nénivel? – Mártonka hetenként papírgyűjtő körútra indult a házban, s Buszné mindig volt olyan méltányos, hogy széles, lassú mozdulattal lehajoljon a sarokba összerakott újságért, és ez az esemény, tartalom és forma, már igen hiányzott a fiúnak. Szomorúsága így valódi volt, és hamis.

– Fáj a feje – mondotta Busz tapintatosan, és noha még hosszabban matatott a sarokban, mint felesége szokott volt, Mártonka – látván a comb belső felén a szövet fénylő kopását, a vasalás romjait, a két él bizonytalan összefutását a nadrág

fenékrészén – nem érezte a reménylett izgalmat.

– Fáj a feje? – érdeklődött később Müllerné.

– Az idő – válaszolt Busz Béla könnyedén –, az idő.

A szavakat széthordta a szél, a szél. Délfele doktor Tichy kopogott be Buszhoz.

– Ez a mi időnk is, nemcsak a szomszédasszonyé. – Csipetnyi rosszindulat keveredett a jogon pallérozott logikával. Doktor Tichy kedves piperkőc volt, egyszerre játszotta el az úriembert és annak karikatúráját; hátrányára legyen mondva, hogy minderről ő mit sem tudott. Busz nyelvével egy fog közé szorult húscafat után kutatott.

MÁR TÖRTÉNIK MÉG NEM VALAMI TÖRTÉNT MÁR

Payer bácsi a gangon napozott, feje ütemesen röcögött, beomlott ajkai között sípolt a levegő (mint a szél).

– Akkor eljön egyszer a mi időnk is.

Busz, talán a szórendből, kérdést sejtett.

– El. – Azután bizonyítékul hozzátette: – Payer bácsi.

SEHONNAI BITANG JELENET

Busz Béla kihajolt az udvar fölé. A szagok már elültek, a rántott húsé, a fokhagymával vadított uborkasalátáé, néhány magányos büfögés szálldogált cél nélkül, mint ünnepi léggömb. A férfiak akkorra nekiláttak a spriccereknek, de az első pofonok még nem döndültek. Az ezüstnagymamák mosogattak. Némelyik kézfejen megszáradt a száj sarkából letörült paprikás szaft: vörhenyes pikkelyek mozdultak a bőrrel együtt. Mi lesz, kérdezhette volna valaki kétségbeesetten.

– A Habsburgok tollfosztása – kiáltott tréfásan Busz úr.

A JELEN ILLÉKONYSÁGÁT LOVAGOLJUK MEG: HEGYIBE!

Mártonka térdeivel volt foglalatoskodó, amikor sötét árny borult

a konyhára: maga Busz Béla. A fiúban üstöllést felidéződött az Ilike gyöngéden rezgő, balassibálintos fara, és ennek okán enyhe lelkiismeret-furdalást érzett. De Buszt sem akármilyen fából faragták, a máriás huncutját, nem rontott ajtóstul a házba, nem használta ki a pillanat előnyeit, nem akarta magát erőszakkal megszerettetni, nem nyalt alá Mártonkának, aki ezt a maga hebrencs, de hebrencsségében is figyelemre méltó módján így fogalmazta:

– Nem nyal alám. – Mártonka a sebeiről szedte le a vart. Megfontoltságot, nyugalmat igénylő tevékenység ez, hisz az ember olyan könnyen elveszítheti a fejét, hallván a behegedt rétegek finom, rejtélyes roppanását; megigézheti a teljesítmény: a „még". Pedig mit sem ér semmi (minden), ha a réseken szivárog a vér, és ijesztő, rücskös felszín alól, mint valami tragikus gleccservíz, sárgás folyadék indul. Itt mutatkozott a körömrágás egyetlen hátránya, nem tudván mivel alányúlni a varnak, csak nyomorgatta szakszerűtlenül, bár valódi aggodalomra nincs ok: olyan még nem volt, hogy valamit ne szerezzen a térd fölszántott területeiről – amennyiben szerezni akart.

Az aktus minden ünnepélyesség nélkül történt meg, s ha a beszélt szöveg némi fásultságról ad is hírt, ne tévedjünk: örömöt takar (de legalábbis bánatot: érzelmet).

– Csak előre, édes fiam.

Mártonka lesütötte a szemét.

– Te hízelegsz – mondta erre Busz keményen. – És én ezt a hízelgést elfogadom. – Ceruzát vett elő, és egy noteszt.

MEGJELENIK A HATALOM, DE CSAK AMÚGY SZŐRMENTÉN

Egy macska termett Busz Béla előtt, és se szó, se beszéd a férfira nézett. Kopott szőre összevissza hajlott, nem lehetett valami

uralkodó irányt fölfedezni (jó szívvel kijelölni sem), aminek gyakorlati konzekvenciáját Busz pontosan látta:

– Ezt nem lehet a visszájáról simogatni.

Azután révedezve még azt mondta, magának:

– Igaz, nem is szereti. – Kivillantak a macska szép hegyes, fehér fogacskái.

– Nevet vagy vicsorog, uramisten, nevet vagy vicsorog?!

HEGYIBE!

Busz Béla nyugodtan nézett szerteszét, végigfuttatta kezét a notesz fémspirálján, és halkan, hogy csak az hallja, aki akarja, így szólt:

– Magyarok vagyunk: ennek korlátaival és végtelenségével kell számolnunk.

Az arcokon tombolt a vasárnap délután: az önmagukban is csúf gyűrődéseket dörzsöléssel felerősített vörösség tette visszataszítóbbá, az ajkak szögletében édeskés nyál ragadt; a WC-k nem bírták a terhelést, némelyek toporogtak, a hozzájuk tartozó hólyag feszült.

– Ébredj, magyar – suttogta Busz, és cinkosan a tetőre nevetett, egy futó macskára.

OCSMONDA MOSOLYA

Súlyos spiccvasa baljósan koppant a gangon, az emberek bizakodva, bár kissé feszülten figyeltek. Busz alaposan reájuk mosolygott.

– Hej, Bercsényi, Bezerédj!

Payer bácsi bólogatott. De Busz nem pályázott olcsó győzelmekre. Szertartásosan megcirógatta a bajuszát;

friss termés volt: kétfelé lógott: a ház bizalmát gondolta

megnyerni véle (mert Ilike azt terjesztvén róla, hogy mellkasának valóban silány szőrzete összefüggésben van bizonyos, mondhatni, képességekkel – tekintélye valamelyest megrendült: a férfiak vállon veregették, az asszonyok kedvesek voltak, a kölykök halk kórust szerveztek, „Gyurmatökű, gyurmatökű”, kántálták; ám Busz legény volt a talpán, elfogadta a kihívást, és igaznak a logikai kapcsot, s csüngő, de dús bajuszával új következtetések megvonására adott lehetőséget), *és* remélte, hogy a macskák is kegyesen fogadják az ötletet (a bajuszt).

– No, jóasszony, mi lészen az étek? – A házmesternő, girhes, ragadozó alak, pukedlit csinált. Mozdulatában nem volt semmi sértő.

– Cibereleves, paprikás krumpli. – Busz bólintott.

– Csak így tovább. És ne feledje: a külföldi vendégeknek a töltött káposzta, a bográcsgulyás és a túrós rétes ízlik a legjobban.

– Jó is az – vihogott a nő. Fonnyadt arcbőre simára feszült, amiként a hólyagok.

HEGYIBE!

– Busz úr! A jog és törvényesség nevében kérdem: hol az ön felesége? – Doktor Tichy izgatottan feljebb tolta orrnyergén a szemüvegét.

– Aha – mondta Busz megfontoltan. – Zúg a nép, lehúzták a klozettot. Nyugodjék meg, Tichy úr, nyugodjék meg. Elismerem: itt a baj és a veszély mutatkozik aggasztólag. De: *a Sándor* él.

…DE CSAK AMÚGY SZŐRMENTÉN

Busz négykézlábra ereszkedett. Térdét védte a megterheléstől, de – némileg ennek következményeként – egyik tenyerébe erőszakos kavicsok nyomódtak, s a másik, a notesz által védett sem járt jobban: a fémspirál! Busz Béla nehézkesen, gyakorlatlanul

kúszott.

– Sicc – mondta. De aztán bocsánatkérően motyogott: – Krrr. Brr. Ffff. Miau.

Imigyen vadászta egyik pompás tréfa a másikat a kora hajnali órákig.

SZELÍD, ISMERT, CÉLIRÁNYOS AVANTGARDE BEÜTÉS A DOLGOZAT „VÉGÉN”:

Hol az ördögbe van az írógépen?

Egy ötlet kidolgozásának másik – immáron 3. – lehetősége

A sintér kora hajnalban kelt.

Mint mindig, most is a felesége hátáról rugaszkodott el, erről a közömbös, zsíros és alkalmas felületről: a lendület kivetette az ágy mély árkából, néhány másodpercig a sodrony szélén ült, ahová a matrac már nem ért el, kifejezéstelen szemmel bámulva a padló deszkáit. Micsoda göcsörtök!

Az asszony azonmód becsúszott az árok aljára, itt még kövérebbnek tűnt, kitöltötte a mélyedést, megereszkedett. Szuszogását békés horkanások kísérték. Tehén, gondolta indulat nélkül a sintér, és kiment a konyhába.

Majd térdig érő gatyája sliccrésén benyúlt, és vakaródzott. Szabad kezével elérte a konyhaszekrényen fekvő almahéjat. Fölemelte a szabályosan csavarodó zöld szalagot, fejét kissé hátravetette, és lassan, a rágás és nyelés ütemének megfelelően, belevezette a héjat a szájába. A savanykás, erős íz éberebbé tette.

Levágott két nagy szelet kenyeret meg egy kisebbet, ezt megzsírozta, és enni kezdte. Nagyokat harapott. Vizet akart inni, de a polcon, ahol a poharak helye van, nem talált poharat. Ingerülten az elmosatlan edények közé nyúlt, oda sem nézve, a kezével kitapintott egy bögreszerűséget, kihúzta, a tányérok, lábosok, poharak, eszcájgok reccsenve estek új helyükre. A víz langyos volt, és rossz ízű. Áhh, mondta torokhangon.

A két teljes szelet egyikét, a nagyobbat, megzsírozta, gondosabban, mint a kicsit, mindenhová jutott zsír, vékonyan bár, de nemcsak annyi, hogy a kenyér gödröcskéi betemetődjenek. Kihúzott egy kis fiókot, rézsút lefelé billentette, a tört paprika láttán

visszatolta. A szomszédosban találta meg a sót, a fiókra rá volt írva: SÓ, az előzőre meg: PAPRIKA, a sórögöt ujjaival morzsolva körözött a kenyér fölött. 4 szelet zöldpaprikát vágott, kettőből kivágta az ereket, kettőből nem. A paprikákat arányosan elosztva ráhelyezte a kenyérre, erre illesztette a másik, üres szeletet, középen kettévágta az együttest. Kicsit ügyeskednie kellett a késsel, jobbra, majd balra hajlítania, hogy ne vágjon bele paprikába.

A hokedlin levő aktatáskából barna, megviselt papirost bányászott elő, zsírfoltoktól sötétet, síkosat, abba bugyolálta a kenyereket. A táskát madzaggal kötötte át. A fogantyú viszont ép volt; jócskán kopott. Kicsit még vakaródzott, felöltözött, fogta a táskáját, és elindult.

Vékony nadrágján átfújt a szél, ami önmagában nem kellemetlen, de jóllehet a szél sem erős nem volt, sem éles, hideg – a nadrág hamar elmerevedett, ami a sintérben a fázás érzetét keltette. A villamos nagy csörömpöléssel érkezett, ezek a régi konstrukciók már csak a külvárosokban futnak. Van bennük valami bizalmat keltő.

Mekkora *dög,* mondta hangosan. Amikor fölszállt, a villamosvezetőnő ránézett. Úgy ült le, hogy lássa a nőt. Az egyenruha kemény, otromba szövete nem adott semmi fölvilágosítást a testről, és ő nem vette a fáradságot, hogy a képzeletét mozgósítsa. Érezte az ülőke léceit; fészkelődött, közben kibomlott a cipőfűzője. Ültéből lehajolt, úgy kötötte meg. A fűző külső köpenye már elszakadt, s a belső fehér bélen csúszkált ide-oda, akár le is lehetett volna húzni onnan. Előbb-utóbb elszakad majd. A sintér örült, hogy most nem szakadt el.

A középső ajtónál szállt le, a nagy visszapillantó tükörben látszott a vezetőnő, amint ismét ránéz. Noha az útja éppen az ellenkező irányba vezetett, a tükör felé ment. De a villamos, ahogy az utolsó utas is fölszállt, kihúzott a megállóból, mint rendesen.

Még két villamossal utazott, a másodikon a nagy zsúfoltság miatt a hátsó peronon veszekedés támadt, amelyben ő is részt vett. Nagy volt a hangzavar, egy asszony fölsikoltott, mert elsodorták mellőle a gyerekét, valakinek leverték a fejéről a kalapját. A villamos megállt, a vezető hátrajött és fölszólt, hogy na, mi lesz, megyünk vagy nem megyünk. Fiatal volt, és jókedvűnek látszott, bár ordított. A rendőr is megjelent, ám még mielőtt intézkedhetett volna, a villamos elindult.

Minden reggel, anélkül hogy valamit is gondolt, érzett volna a dolog felől, alaposan szemügyre vette a telep kapuja fölött a nagy, állóbetűs föliratot: GYEPMESTER TELEP. Ránézett a portás ravasz ábrázatára, majd alaposan szemügyre vette a nagy, állóbetűs föliratot: GYEPMESTER TELEP.

Miután a főnöke közölte, hogy a kocsi megint elromlott, így szabadnapot kap, persze félfizetéssel, kifordult a kapun, és az első kocsmában megitta azt a felest, amit el kellett hagynia, mert a villamos kényszermegállója az erre tervezett időt fölemésztette. Megivott még egy felest. Fél hét volt.

A Duna-parton sétált, táskáját mindkét kezével fogva a háta mögött tartotta. Minden lépésnél kellemetlenül megütött egy inat a térd belső hajlatában, de nem változtatott fogást. Rávicsorított tréfából egy kutyára, az megijedt, elkotródott.

Beült a Híradó Moziba. A pénztárosnőt láthatóan ingerelte a sintér ügyefogyottsága. A nő a visszajáró aprót, hétötvenet, a forgatható fémtálcára dobta, és meglódította a tányért, s máris a jegytömb felé nyúlt. Fölnézett, de már a sorban következőre figyelt. A sintér elmulasztotta a kellő pillanatot, kicsit megbabonázva leste a forgó alumínium-tányért, amely így visszaszállította a pénzt a túloldalra.

Bocsánat, mondta a férfi érthetően. Az ismét eléje került fémdarabokat, a pénzt, tenyerével sietősen kisöpörte a tányérból,

de mivel nem tudta fölemelni a pultféle felületről, mutatóujjával mintegy rájuk bökve, kihúzta őket a pult peremére, s hüvelykujjával – meg a mutatóujjal – fölcsípve egyenként a zsebébe süllyesztette, és eközben nem vette észre, hogy föltartja a sort, mert ugyan félrehúzódott, ám nem eléggé.

Bent jó meleg volt. Meglepte, hogy odaülhet, ahová a kedve tartja. A sötétben elbotorkált egy jegyszedőig, és megkérdezte, hová szól a jegye.

Akárhová.

Õ ezt nem értette, és ugyanúgy tartotta a jegyet a zseblámpa fényébe. A jegyszedőnő továbbment, ő meg leült az első üres helyre. Azt hitte, rövidesen fölállítják, de nem nyugtalankodott.

Mikor egy ízben fölébredt, nem látott mást, csak egy irdatlan nagy, fölnyírt tarkót. Ezt még később is mulatságosnak találta, mikor már a Szigeten ült, egy padon, ölében a kenyerekkel, az ebéddel, elnevette magát, és ezt értette félre a szemben levő söröspavilonban dolgozó asszony.

Két előadást végigült, azután odajött a jegyszedőnő, és fölkérte, hogy távozzék, mert lejárt az idő. Kiment. A Margit hídról lenézett a folyóra. Köpött kettőt. Először arra gondolt, megvárja az uszályt, amely az Árpád hídhoz ért, és majd azt célozza be, de mivel nem érdekelte különösképpen az ötlet, és az uszály lassan közeledett, továbbállt. Visszagondolva a filmekre, szinte semmire sem emlékezett. Két mondatot és egy képet tudott fölidézni, meg a Rákóczi-indulót. MÁRKUS TAMÁS PAJTÁS A RONGYGYŰJTÉST VÁLLALTA. A másik mondattöredék, mikor fölébredt, akkor hallotta, és akkor amúgy is a tarkó kötötte le a figyelmét. ÁRTATLAN MAGYARSÁG INGERSZÓ. A képen pedig egy fekete öltönyös nagykutya fölavatott valamit, egy világos szalagot vágott el. Először a kép közepén, főhelyen lehetett látni az ollót és a kezet, azután a kamera a férfi arcát mutatta, illetve egyre inkább a mögötte

magasodó új épületeket. De az olló mindvégig a képen maradt, és ő nem tudta levenni róla a tekintetét.

A Szigeten a pad kiválasztása hamar ment. Ahogy elhagyta a szökőkutat, szembeötlött: árnyékban volt, közel a sörhöz. Lassan evett. A csaposnő hosszan rábámult, ő felmutatott egy kenyeret, kell-e, de a nő nevetve ingatta a fejét, igaz is, egyet már harapott. A hangokra nagy testes férfi jött elő a föltehetően raktárnak használt hátsó helyiségből, a nőre nézett, majd a sintérre, a helyzetet mérhette föl, és ismerősnek találhatta, mert szó nélkül lekevert egy pofont a nőnek, aki fölsikoltván, hátrapenderült a raktárba. A férfi töltötte a sört. A sintér eszegetett, az volt az érzése, hogy filmet lát megint. MÁRKUS PAJTÁS ÁRTATLAN INGERSZÓ. Összecsomagolt, átkötötte spárgával a táskát, átment az úton, és kért a férfitól egy korsó sört.

Mielőtt fölért volna az Árpád hídra, jobbról a romok felől egy nő tűnt föl egy macskával. A macska úgy viselkedett, mint a kutyák. Még nyakörve is volt. Mivel egyszerre értek volna a romokból előkanyaradó, gondozott ösvény, valamint a főút kereszteződésébe, lassított.

A macska lemaradt a nőtől, most nem tudta, melyikhez igazodjék. A nő hátrafordult.

Gazsika, nagy kópé, ne maradjon, kérem, el. Így mondta: gazsikanagykópé. A macska feje láttán lett először éber ezen a napon a sintér. A szemekből sárga váladék szivárgott, amitől a szem hályogos lett, a szőr csimbókos.

A nő a 33-as megállójában hirtelen kiáltozni kezdett. Visszahőkölt.

Gazsiii, jöjjön ide! Vékony bőrszíjat húzgált elő a retiküljéből, porázt.

Az Árpád hídon jobbra is mehetett, balra is, hisz az Északi

összekötő vasúti hídon korrigálhatta a döntést. Kétszeri átszállás után roskatag mellékutcába került. Az utcát egy üres telek törte ketté. A nő megállt. A férfi föltűnően megtorpant, most gondolt először arra, hogy a nő gyanút foghat.

Régi épület volt, ahová a nő bement, magas emeletekkel, tágas és tiszta lépcsőházzal. A férfi nem viselkedett izgatottan, de valami kiszámítottság érződött a cselekedetein, meglehet, mozgása csupán csak fölgyorsult.

A kiszűrődő lépészajokból megállapította, hogy a nő az első emeleti, jobb oldali lakásba ment föl. Visszasétált az üres telekre, a nő kinyitotta az ablakot, és kinézett. Nyilvánvalóvá vált a férfi gyanússága, de ő nem törődött evvel. A macska az ablakpárkányra gördült, napozott. Ott voltak együtt.

Fölfutott a lépcsőkön, megállt a hatalmas, fehér ajtó előtt.

Nagy, mondta.

A magasan fekvő kilincs fölött nem sokkal két réztábla fénylett, az egyik jobban, a másik, a fölső, kevésbé.

Ezen ezt olvashatta:

Sztrojitny Gáspár kultúrmérnök

Az alsón ugyanolyan típusú, cirkalmas betűkkel ez állt:

Özv. Sztrojitny Gáspárné

Leszaladt a kapualjba, úgy, hogy a lépcsőforduló takarja. Fölkiabált Nacsasszony! Nacsasszony! Levél! Nyílt az ajtó, és a korláton áthajolt a nő.

Rohant vissza az ablak alá. Kiráncigált egy kenyeret, és ugyanavval a mozdulattal, mint a Szigeten a csaposnőnek, fölmutatta a macskának. Ciii. A macska leugrott, ő eléje ejtette a kenyeret, a macska körbeszimatolta. Már jó előre kiszemelte magának azt a vaskos, ágtalan gallyat, amivel most lesújtott. Az

ütés pontosan ült, az állat meg sem nyikkant.

Szakmájának nehezen fölfogható elemeit is mindig higgadtan végezte, ekkor azonban éktelen indulat fogta el, s miközben mocskosul káromkodott, csépelni kezdte a tetemet. A véres, darabos pépet szinte beledöngölte a földbe. Hirtelen abbahagyta, hevenyészve összespárgázta a táskáját, és hosszú, sietős léptekkel a Váci út felé indult.

Amint meglátta a szélesen hömpölygő utat, középen a két sínpárral, lassított. Aktatáskáját ismét hátratette, két kézzel fogta, és a táska lépésenként újra ugyanazt az inat ütötte meg.

Három kocsmába tért be úgy, hogy azonnal a pulthoz ment, kért egy felest, mindháromszor a kasszához küldték, ő blokkot váltott, majd a pultra könyökölve lehajtotta a már odatett italt, viszlát, mondta, és kiment.

A negyedikben már több időt töltött, kikezdett a kasszásnővel, de legalábbis ráröhögött, aki bólintott egyet, és elküldte őt a fenébe. Ebből rövid úton verekedés támadt, adott is, kapott is.

Mielőtt fölment volna a lakásba, a fal mellett, ahová nem ért el az utcai lámpa fénye, vizelt. Fent elbotlott a küszöbben. Melegítsd fel, dörmögte a felesége. A tűzhely előtt terpeszben megállt, és belekukucskált a lábosba. Soha nem melegítette föl az ételt, a meghártyásodott vörös szaftot kenyérrel kitörülte, ha volt hús, külön megette. Levetkőzött. Az asszony érezve az idegen test közeledését, nehézkesen a fal felé csúszott. Szuszogott.

Lassan pirkad.

A zászló

Az ügy torzítatlan és sandaságtól mentes finomsága a zászlók szituációjából látható át a legkönnyebben. Nézzünk hát onnét.

Megvan bennem a részvét és tartózkodás kellő keveréke, mert (például) ugyan el-eltűnődöm, hogy számomra melyik zászlótartó a kedvezőbb, s rájöhetek (föltéve, hogy arccal az utca felé állok, egyébként bonyolódik a dolog), hogy a bal (vagy a jobb, nem tudom már) nekem tárgy szerint előnyösebb, hisz valamelyest szélesebb, azaz inkább öblösebb, tehát amikor belé ereszkedem, nem horzsolom a vasperemet, és nem pereg, mint súlyos eső, a rozsdás vaspermet lefelé, mindazonáltal (más részről) eszmefuttatásomat nem értékelem túl: kiszáradt fa a nyél, na zakson, ha kissé szűken van – alkalmas vagyok így a szóra.

Induljunk egy sarokból: ha ugyanis nem volt ünnep – és van, hogy nincs ünnep –, a sarokba állítottak, pontosan szólva, egy fal és egy szekrény pontatlan illeszkedésébe, ahol önnönmagamba göngyöltettem, s ez a processzus ugyancsak kétségessé tette zászlóságom: szakaszosan létezem tehát, de gondolom, ezzel így vagyunk mindannyian, bevallva, bevallatlanul. Formális logikai készségem meglehetős, így aznap, mikor kikerültem a sarokból, és nem volt ünnep, tudtam, hogy miről lesz szó, nem estem pánikba, megbízhatóan fakultam, porosodtam tovább abban a néhány ún. bizonytalan másodpercben.

Kint esett az eső. Vagy sütött a nap. Mindenesetre idő volt. Erzsébet asszony, a házmesternő kopogott, s kérte a zászlót. Én nem értek (nagyon) a nőkhöz, csupán azt ismételhetem, amit gazdámtól (henye szóhasználat, állami tulajdon vagyok) hallottam.

– Ej, micsoda izék!

A gazdám átnyújtott, hivalkodó mozdulattal, és úgy, hogy valamiféle jelkép lehettem, mert a gazdám felesége elpirult; Erzsébet asszony becsülettel elmarta a rudam, s nyilván láthattam volna szemtelen, vagány pillantását, amint gazdámra néz, és tekintetük érdektelenül összegubancolódik – magammal kellett törődnöm; durva tapintású, de jólesően meleg asszonykéz simult körém, s érezhettem, én sem vagyok számára közömbös, időnként egy-egy izom rándult meg izgatottan a tenyerén, ha elfogult lennék, azt mondanám, remegett, szálkáim megelégedetten simultak hozzám (miáltal nem is voltak szálkák).

Vittek mosni. Ide most beépítek, hatalmas robajjal, mintegy mellékesen, ám szántszándékkal egy szakadékot, hogy aztán tüstént aktuális dolgaink után nézzünk. Múltam tiszta: derekamat csak tiszta kezek markolták, hogy mégis nyomot hagy a nyelem, azt kizárólag egy rosszféle fafestéknek tulajdonítom. Fecsegek, tovább.

Talán a sok mosószer (egyébként árt a színemnek), talán a centrifuga kíméletlen pörgése tett oly révedezővé, hogy már csak arra a manőverre figyeltem föl, amellyel a zászlótartóba ügyeskedtek, és máris előrehajolhattam, szinte az utca fölé, büszkén, oltalmazón, rutinból. A kín, amely kísérte befészkelődésemet, jelezte, hogy mosáskor Erzsébet asszony elcserélt, s most a közös erkély bal oldalán lengedeztem (büszkén stb.). Jobbról, jelzem, társam helye üresen rozsdállott, (volt) gazdáim hangját hallhattam.

– Ha fene fenét eszik, akkor is a standard tojó kategóriában indulok.

– Jól van, jól van, ne izgasd föl magad. Te vagy a kerületben a legjobb galambos. Vízszintes nyolc. Goethe halt meg, német mindenes, 1832-ben?

– Szegény! **[Nyugodjék békében! (dr. Czakó G. Csaba szíves közlése.)]** – nyüszít föl erre gazdám, a galambász, és

dúltan az erkélyre siet. (Itt már látom, hogy dúlt.) Cinkosan rálobogok. Ettől piros lesz a feje: jól mutatunk így ketten.

– Te, anya! Ez maffia. Ezek ott a szövetségben engem ki akarnak csinálni. Nem engednek indulni a standard tojóban, és most még a vörös zászlót is elveszik tőlem.

– Dehogy vették. Az a lúd elcserélte. Egyébként is mit számít?

– Értesz is te a politikához. Nyilván a szomszéd az emberük.

És ezzel elkezdődött az, aminek nem szívesen lennék részletes tolmácsolója. (Lehetséges, hogy csak szélcsend van, de inkább a szomorúság az, ami kókaszt.)

Volt gazdám átront mostani gazdámhoz, és patáliát csap, hogy mostani gazdám mért lop, megértem, hogy erre mostani gazdám ezt kikéri magának, de a hangsúly és az a száraz öröm, ami szavai között bujkál (maga is szóként), sejteti, hogy régi viszály újul föl, amely egyébként (erre is bőven keríthetnénk szót) egy lábtörlő illegális fölcseréléséből eredeztethető – volt gazdám még nem említi föl a lábtörlőt, avval érvel, hogy ha jobbról jönnek az emberek, akkor először engem kell megpillantaniok, amire mostani gazdám joggal mondja, hogy balról is jönnek emberek, sőt minden bizonnyal azok jönnek, akik jobbról jöttek, lévén az utcánk zsákutca, és röhögni kezd, amire volt gazdám elveszti a fejét, és máris azt mondja, hogy a szomszéd úr fasiszta, már csak ezért sem való neki a vörös zászló, mér, a másik igen?, vág vissza a levegővétel adta szünetben mostani gazdám, sőt folytatja aztán volt gazdám, még a lábtörlőt is kicserélte.

Esetleg furcsállható, hogy ilyen érzékeny vagyok, de gondoljunk arra, hogy a zászló nem csupán színes szövet. Mit kerteljek, intelligens vagyok (ez csöppet sem tölt el büszkeséggel, volt rá időm, hogy azzá legyek), így a primér ostobaság első fokozatban bosszant, majd kedvetlenné tesz. (Ha dáma lennék,

öregecske, mondhatnám: nervóz leszek, és deprimált.)

A két feleség kiódalog a rozzant (közös) erkélyre, hogy méregessék egymást, de – miközben tekintetük zavartan végigfut a nyelemen, amitől érzem, nem vagyok hiábavaló – úgy döntenek, hogy ez a férfiak ügylete, és attól ők még nyugodtan. Nekidőlnek a rácsnak, a hasuk megfelelő részlete hiánytalanul kitölti a kovácsoltvas-cirádák öbleit, ez valamilyen okból nem gusztustalan, hanem kedves tény. A lenti ablakból Erzsébet asszony nehézkes kontya hajol ki.

– Látja, vár valakit.

– Pierót.

– *Pierót,* a vadkant? – És mind a ketten fölnevetnek. Na ez most gusztustalan. ((Egyébként micsoda sokat sejtetés! Talán a szerző is benne a buliban?))

Sajnálom, hogy éppen az ügyről szóltam oly keveset, azt is kétségbeesett hadarással. Talán érthető, miért. Pedig meglehet, nem lesz többé lehetőségem rá, mert ahogy hallom volt gazdám megcsukló hangját, hamar megütheti őt a guta, akkor meg úgyis fekete zászló kerül a helyemre.

Mindegy: most még a szél lobogtatja selymes pofám.

III. SPIONNOVELLA

Hallgatás

„Kuss."

(gróf Esterházy Mátyás) **[Szerzőt több ízben kérték (satöbbi), hogy változtassa meg az idézetet, mert az így félreérthető és idétlen, de ő erre hajlandó nem volt, röhögött a markába.]**

Afféle nyalka fickónak és kis besúgónak indultam, amelyből – mint hallom – tizenkettő egy tucat: ha tehát valaki úgy beszélt egy politikusról, mintha azt mondaná: „Elkurvult a házmester leánya", azt jelentettem, ha pedig a házmester leánya testét hitvány pénzért vagy más díjért *effektíve* áruba bocsátotta, szereztem hitvány pénzt vagy más díjat.

Esendő embernek tartom magamat. Mindezzel nem azt állítom, hogy a szerencsém tett azzá, amivé lettem, van bennem némi tehetség, azaz alázat és fogékonyság a jó szóra, de nem szeretném, ha esetem elveszítené a példaadás terhes lehetőségét, noha természetesen ellenemre volna, ha ezt valamiféle fondorlat segítségével érném el, következésképp emberi korlátosságomat sem azért említettem föl imént, hogy részvétet csikarjak ki, hanem hogy kitűnjék: nem vagyok semmiképpen se különös valaki – alkalmas tehát példaképnek; legföljebb a habitusom arányosabb, harmonikusabb az átlagnál, szép vagyok. Hosszú, kemény utat jártam be, míg fölötteseim, jószándékú segítségemmel, megtalálták szépségem hatékony foglalkoztatási módját.

A fölötteseimre, a dolog sajátos helyzeténél fogva, elég körülményes módon tettem szert, és még így utólag is nehézkes megtalálnom azon tetteimet, melyek végül *a figyelemre* méltattak,

még akkor is, ha most képes vagyok eligazítani bárki érdeklődőt afelől, hogy mit kell tennie, ha arra a figyelemre vágyik; de hát más az alkalmas akciókat kieszelni, és ismét más a zavaros és véletlenszerű tettekről értékelést adni. Például mily jelentősnek látszhatik az, hogy – koholt vádak alapján – följelentettem önmagam: az önzetlen lelkesedésnek ezek az apró, mégis megdönthetetlen jegyei számon tartatnak, mindazonáltal az ügy korántsem egyszerűsíthető le így: „a buzgóság elnyeri jutalmát – egy efféle parádé sokkal súlytalanabb, mintsem gondolni (függetlenül attól, hogy miként végződik a bejelentést követő szigorú, ám igazságos vizsgálat). Vagy fordítva: volt pillanat, amikor riadtan körbenézvén nem láthattam senkit, aki vadonatúj ballonkabátjában egy fatörzzsel vált volna eggyé, mégis éppen ez a pillanat, vagy egy másik, elegendőnek és megfelelőnek bizonyult arra, hogy belelépjek egy tócsába, s miután ott divatosan otromba cipőmmel hullámokat kavartam, miáltal a bágyadt, de még nem száraz, őszi falevelek megmoccantak, néhány vízcsepp mintegy begurult a levelek közepe felé, az erekhez, melyek mentén apró szőrszálak emelkedtek, és ugyan a víz nem tett kárt bennük, nem hivatkozhatom érzelgősségemre, egyiket-másikat, miközben kapkodva ismét körbenéztem, gyorsan a tenyeremre emeltem, és a pihéket borzolva azt mondtam: „No, no, nem szabad, na: édes kicsikém. – és mégis ehhez az inkább zagyva, mint rejtélyes tetthez gratulált, ahogy mondta: szívből, a Főnököm (mikor már volt).

„Nagyon szépen és vérszegényen ragadta meg az elmúlás finomságát. A lelkiismeret-furdalása pedig egyenesen fantasztikus volt.” Ekkor még magázódtunk, s bár lassan már érezhettem az átható szeretetet, amelyre igen-igen vágytam, bizonyos dolgokról nem volt illős tudnom. *Érdeklődő* arckifejezésemre folytatta így a Főnök: „Mondok egy példát, persze csak úgy általánosságban, az elmúlásra. X most kétszer annyi ideje van a börtönben, mint Y. ÉS EZ MÁR SOHA-SOHA TÖBBÉ NEM LESZ ÍGY! Kicsit

gondolkodnom kellett: „Dehogynem. A Főnök mosolyogva rázta a fejét: „Nemigen. Mindketten életfogytiglan… Ne sírjon. Elsőfokú egyenlet. „És ha kiengedik őket? „Ne komolytalankodjék. Szabódtam egy darabig, majd megmondtam: „Szerintem ez a pocsolya-levél história teljesen értékelhetetlen. A Főnök megszívta a fogát. (Negatív köpés.) „Lyukas. Az értékelést pedig hagyja ránk, szivi."

Nem kaptam semmi titkos jelet, sem levelet, sem véletlenül elejtett szót, nem hívott senki váratlanul kis beszélgetésre, se presszóba, se máshova, nem kaptam semmi közvetett utalást sem, nem vertek agyba-főbe (illetve egyszer, de akkor kifejezetten én voltam a hibás, olyan kihívóan, agresszívan nem csináltam semmit, hogy a fiúknak nem maradt más választásuk: rugdalni kezdtek, jól emlékszem az arcom felé közeledő spiccvasakra, melyek mozgása egyre lassúbbnak tetszett, végül egész derűs lett a dolog: mintha nagy, barátságos, lomha madarak repültek volna rám, és talán ezért követtem el még egy picurka hibát, és mondtam azt: „Srácok, hát spicli lennék magam is." Nyilván azt gondolhatták, *agent provocateur* vagyok, úgyhogy fölindultságukban szétrúgták gyönyörű fogazatomat, aminek később aztán bő hasznát láttam: kesze-kusza fogaim sajátos varázzsal ruháztak föl), fizetésemet nem csökkentették, sőt előírásszerűen emelték, elöljáróim nem hívattak magukhoz, és semmilyen más módon sem jelezték, hogy valamit külön is meg kellene értenem, nem fonódott körém több pletyka, mint akármikor, helyzetem sem a munkahelyen, sem a magánéletben nem vált lehetetlenné, és én sem léptem be semmilyen rangú, helyzetű és hatalmú szervezetbe, bohém és személytelen jelentéseim alkalmával soha nem ajánlottam magam bensőségesebb szolgálatra, semmi nem történt: nők jöttek, nők mentek – *mégis* lassan, ahogy a hideg egy elhamarkodott hajnali ásítás után, át-meg átjárta a testemet egyfajta biológiai magabiztosság, a rendnek és szervezettségnek (egyelőre még

ösztönös) tudása, a hit, hogy nem egyedül vagyok, hanem egy nagy közösségnek lehetek a tagja, örömöm, bánatom itt oldódhatik, szórathatik kegyesen széjjel, anélkül hogy a személyes kockázat csökkenne, és bármit lépek ezentúl, mint ilyen lépek, és a lépés figyelhető, figyelik, értékelhető, értékelik, következésképp felelősséggel tartozom erre-arra. És ez jó.

Fő területem a kéjnők lett, bár néhány más jellegű alapesetet továbbra is jelentenem kellett. Később, egy nagy, tanulságos ebéd vége felé, épp akkor, mikor a könnyű kis *auflauf*hoz láttunk hozzá, erről is esett szó. A Főnök szája csücskébe ragadt egy kevéske nyállal kevert hab, nyelvével ravaszul bekerítette: nem volt menekvés. „Gondolkodtál már azon, hogy minden megbízatásodhoz kerítettünk a magánszférádból egy megfelelő elemet? A gombák és a kertészkedésed. Legendás szépséged és a kisasszonykák. Hallgattam: azt a lezser éhséget éreztem, melyet csak az igazán jó ebédek után érezhetni, és amelynek következtében – majd végig a kávé alatt – azon kell tűnődni, hogy nem kellene-e mégis valami keveset még esetleg rendelni. Nem kell. (De jó tudni, hogy másnap is lesz ebéd.) Az auflaufot édesnek találtam: a kávéban bízhattam: az lesarabolja az ízeket. „Hallgatsz: szerény vagy: mert hisz ez adottság dolga. De van itt egy általánosabb mozzanat is. Valamiféle főhajtás, hogy a világ jó. „Jóvá tesszük, mondtam fiatalosan. „Jóvátesszük, nevetett a Főnök.

Feladatom a bűn virágaival szemben kettős volt. Egyrészt ki kellett alakítanom egy információs bázist, illetve a már meglevő csatornákat regularizálni (a megejtett puhatolás során megállapítást nyert forgalom mértéke és sokszínűsége reménnyel töltött el bennünket a szerezhető hírecskék értékét illetően), másrészt pedig, mivel a köz elvárja tőlünk, hogy testi és lelki jóléte gyámolítói, valamiképpen védői legyünk, így aki a „politia ilyetén kötelességei elé akadályt vagy akadályokat gördít, az „politiCai bűnt követvén el, vét a közérdek ellen („contre le bien public en très bonne police”,

ahogy a XV. század ordonnance-ai is mondják), ekképp tehát tűzzel-vassal irtanom kellett a mételyt, ami a szeméremérzet hiánya, az erkölcsi érzés gyöngesége miatt nem volt bizony könnyű. Mai napság ez általánosnak mondható nehézség, hisz még a szülők is, ahelyett hogy már a serdülők zsenge lelkébe csöpögtetnék a jó erkölcs elveit, túlságosan cicomázzák gyermekeiket, ezáltal növelik a cifrálkodásra való hajlamot, és nem nevelik őket a komoly munkára. Az ilyen környezetben élő emberek előtt a szemérem ismeretlen fogalom, az érintetlen leányra ujjal mutogatnak, és belerántják az elesésbe, s amíg a férj nappal a gyárban dolgozik, az éjjeli munkát végző albérlő a gyermekek szeme láttára cicázik a gyermekek anyjával, és vajon jobb-e a helyzet a magtalan családoknál.

Ha tapintatos és óvatos módon eszközölt utánjárásunk igazolta, hogy valaki megszűnt az lenni, ami volt, vagy aminek állította önmagát, vagy mi őt, akkor kérlelhetetlen szigorunk enyhült. Általánosságban kimondható, hogy nem nyomtuk el a szív szavát, tudtuk és alkalmaztuk, hogy ezek a szerencsétlenek is emberek végül is (egyáltalán: az emberek jó része *ilyen*), és ennek a föltételezésnek számos megható igazolásáról kaptunk hírt: Nápolyban az öreg dámák misét mondatnak, az orosz hölgyek húsvétkor gyónni mennek, s óriási lelki fájdalom gyötri őket, mert nem nyernek föloldozást, a rajnai hajóskéjnők pedig önként hajolnak a spanyolbakba, hogy végtagjaik így korbácsoltassanak. És bizony nem mindig az egyén a hibás, látni kell a környezet sekélyességét is. Hisz mily kevéssé tehet sorsának alakulásáról amaz kardalosnő, akitől némely direktor oly ruhatárat követel (tüllszoknya, tricot stb.), hogy azt a kifizetésből fedezni nem tudja; csoda-é, ha az iparszerű fajtalanság karjába (karjaiba) dőlni kényszerül.

Nem helytállóak azok a hasonlatok, amelyek azt állítják, hogy a bevezetett rendszerünk „egy csepp a tengerben, avagy annyi,

mintha „karddal akarnók keresztüldöfni a vizet, inkább sivár és cinikus formulázás ez. Mert ugyanis, ha valaki egy nap x emberre hoz bajt (ez az x nem azonos a Főnök példázatában szereplő börtönös x-szel), akkor egy esztendőben 365 x emberre hoz bajt; és ezen tétel helyességét semmiféle szőrszálhasogató, agyafúrt számítással nem lehet meghazudtolni, annál is kevésbé, mert bárki veszélyességi foka az általa űzött tekli-mekli mérvének négyzetével arányos.

Nem mondom, voltak és vannak kivételek, és ezek voltak és vannak többségben, *persze csak szám szerint,* odúk, ahol poloska terem, patkány nyüzsög, a penész ujjnyi vastagon fekszi meg a falakat, és a párok beosztják, ki mikor feküdjék a küszöbre, mert ott van levegő. Itt már nem segít az intézetünk nagystílűsége sem: a gálánsan odaajándékozott DESODOR és SAVANYÚCUKOR nem más, mint pusztába kiáltott szó. (Alig valamicskét kárpótolt az általuk fölvett hanganyag minősége.) Bevallom, néha már-már azt hittem: nincs más megoldás: a szervezetet, ebben a formában, föl kell számolni: azaz ki kell mondani, hogy nincs. Bár megjegyzem, hogy a kölyökpatkányok az egerekhez lévén hasonlók, inkább kedvesek, mint félelmetesek, bánatos „nyiff-nyiff" nyöszörgésük sajátos színfolt.

Az én pozíciómban rendkívül fontos volt, hogy tévedés nélkül fölismerjem a lányokat, ellenkező esetben az akciók egyike-másika magánüggyé töpörödött volna, ami – az akciók jellegénél fogva – megnöveli az irányomban mutatkozó támadási kedvet, és ez bizonyos demokratikus jelszavak lobogtatása mellett igen kellemetlenné válhatik; azonfelül az idő és képességeim kimért volta, a bizonylati fegyelem és jó hivatalnok természetem miatt amúgy is mindenféle redundancia kerülendő kellett volt legyen. És valóban, biztos érzékkel pécéztem ki az elhízásra való hajlamot, a tartózkodó, mégis kihívó viselkedést, a jellegzetesen durva, mély hangot (vox rauca), a tekintetem tüstént éber lett, és kedvem

elszánt, ha (a szokásosnál nagyobb százalékban!) ferde, benyomott nyeregorrot láttam, sajka alakú vagy túl rövid szájpadot, farkastorkot, kettős nyelvcsapot, nyúlajkat, Hutchinson-fogat vagy a fülkagyló különféle szokatlanságait: lenőtt, szabálytalan alakú és helyzetű fülkagylót, odanőtt fülcimpát, mert ezek az ismérvek – amint tudós társosztályunk kimutatta – téveszthetetlenül az én madárkáim jellemzői (nem úgy, mint a nyálkahártya-redőzet elsimulása, melyről eleddig ugyanezt hitték, és mely nagy volt az én meglepetésem, midőn alkalmam volt egy 26 éves ordas kéjnőnél a harántredőzet igen kifejezett voltát észlelni).

Ebben a beosztásomban még úgy élhettem, mint bárki más. (Többek közt ezért nehéz egy amatőrnek eligazodnia a világban: ha lát valakit, aki úgy él, mint bárki más, vajon mihez tartsa magát?) És mondhatom, nem csináltam rosszul a dolgom: a zsákba varrt testek puffanása sötét kutak mélyén, a viharos tengerbe lógatott (nem üres) vasketrecek jelezték, hogy erkölcsiségünk kemény, mint a vídia, és emellett a kialakult információs-rendszer rugalmas volt mind az adattárolást, mind a változtatást (törlést és fölvételt) tekintve, zavarokra minimális érzékenységet mutatott, és tartalmilag egyértelmű lett azok számára, akik felhasználásukra illetékesek, és elértük azt is, hogy a hír megfelelő pontosságú legyen (a túl precíz adat technikailag nehézkes, és olyan összefüggésekre is fényt derít – teszi őket létezővé –, melyekre az égadta világon semmi szükség); ezeket a követelményeket részben *hardware,* részben *software* eszközökkel elégítettük ki.

Újfajta szokásaim növelték személyes népszerűségemet, amelyet fizikai kvalitásaimmal alapoztam meg. Sikereim csak elenyésző részben zsarolás eredményei, inkább a titokzatosságom volt ellenállhatatlan. Milyen szeretetre méltó is vagyok, amint megtépázott alsónadrágban állok egy kicsiny, de ízléssel berendezett manzárdszobában, és mikor ábrándosan azt mondom: „Igen, igen: ez a delta fi…”, a lepedő széle alól kikukucskáló édes,

debella néger asszony (micsoda tűz, micsoda csín!, micsoda íz!) rekedten, halkan fölkacarászik. (Más kérdés, hogy *ekkor* valahol valami megváltozik, kerekek csikordulnak, az autólámpákból éles fények – mint a kések – pattannak elő, lábak dobognak, ajtó szakad szét, akár egy papírlap, gumibot suhan puhán, a kéz, mely markol, lehetne Karajané, valakit föltűnés nélkül követni kezdenek, valaki – mert erre kifejezetten kérik – föltűnés nélkül követni kezd, jégkocka döndül diadalmasan, závár kattan, televízióbeszéd formálódik, valahol valami végérvényes lesz.)

A kötetlen munkaidő és az egyéb szociális juttatások méltányosak voltak; engem mégis egyre ingerültebbé tett, ha suttogva hozzám hajolódott (órákig tapogattam a fülcimpám, hogy rúzsos-e), és a bujasenyv is soha nem remélt méretekben ütötte fel a tanyáját, elképzelhető, minő hatással volt rám ez a miliő.

Egy reggel kitartó dörömbölésre ébredtem.

– Kinyitni! Kinyitni! – Álmosan botorkáltam kifelé.

– Ki az? mi az?

– Az örvény nevében!

– Vagy úgy… – A kollégák voltak. Kinyitottam az ajtót, és a kezemen máris ott csörrent a bilincs. Ijedt pofimat látva nevetni kezdtek. A kollégák humora a másik osztályról – jó. Aztán egyikőjük, *kis idő múltán,* egy papírra mutatott, amit a többiek is megnéztek. Zavartan hümmögettek.

– Bocsánatodat kérjük. Tévedés történt.

– Semmiség. Csak az álmomat sajnálom. – Kibogoztak a vasból, csuklóm körül felhorzsolódott a bőr. Megöregedtem.

– A lejtőn, fölfelé, nincs megállás – kiabálták vidáman a lépcsőház aljáról.

Előbb-utóbb délelőtt lett, s nekiláthattam szokásos sétámnak;

sétapálcáim vidáman kavarogtak a járda felett, néha behunytam a szemem, hogy még inkább halljam a szoknyák suhogását, és néha kinyitottam: látni a vádlik remegését, a derekak bolondító homorúságát, s ha volt valaki, aki félelmében szűkölve a földre borult, megbocsátottam neki.

A jó hírű étterem belső termeinek egyikében találtam helyet, közel a zongorához. A félszemű zongorista nagyon invenciózusan játszott. A hátam mögött levő, a falat díszítő faburkolaton *fülbemászók* szaladgáltak. Ahogy egyszer odafordultam – mert a szomszéd asztalnál egy vékony, értelmiséginek tetsző asszony azt mondta: „Ravasz, mint okarina!”, és élesen, de nem jókedvűen fölnevetett –, orrommal majdnem összeütköztem eggyel (ha továbbfordulok, mert a fal mögött is sejtek valakit, akire kíváncsi kellene legyek, bizonyára orrhegyre tűzök egy ilyen kis bestiát). Azonnal átültem a szemben levő székre: így láttam a nő arcát, anélkül hogy bántó manőverekre kényszerültem volna. EZT NEVEZEM RENDNEK ÉS SZERVEZETTSÉGNEK. A nő sokat cigarettázott, a cigarettacsonkok erősen rúzsosak voltak. Úgynevezett konyhamester-tálat rendeltem, vegyes körettel. Amikor köretként rizst kaptam, (megint) ijedség fogott el, mindazonáltal megettem mindent. A pincért megkérdeztem, hogy miért rizst hozott, holott vegyes köret járt volna. Szó szerint azt kérdeztem:

– Mitől vegyes köret a rizs? – Amire ő azt válaszolta:

– Ha tetszett volna szólni, kicseréltem volna. Nyilván eltévesztette a szakács. – Az intelligens arcú nő kezében gyufa lobbant. Intettem a főpincérnek.

– Volt egy konyhamester-tál, de vegyesköret helyett csak rizst kaptam. – A pincér türelmetlenül hajolt fölém. – Ezt nem a pénz miatt mondom, hanem panaszkodásképp.

– Csak azt ne tessék gondolni, hogy valakinek ebből valami haszna van. – Egymásra néztünk.

– Természetesen én sem hiszem ezt… De azt sem hiszem, hogy ez jóindulatú tévedés lenne.

– Bocsánatát kérjük, uram.

Fizettem. Egyszer csak látom ám, hogy a sótartó teteje mozgásba jön, a lyukak, melyeket eddig a só eltömött, felnyíltak. A remegés átterjedt az asztalra is; kissé, mivel a kezemet a számlán tartottam, rám is. Azután, hopp, lebillent a műanyag fedél, s a sótartóból előmászott a Főnök. Lassan dagadt 1:1-re.

– A legújabb trükk a Technikai Osztályról. Fincsi, mi? – A nő mellettünk lecsapott egy ötvenest az asztalra, és öklendezve kirohant.

– Helyre fehérnép – csippentett a Főnök a szemével. Bólintottam.

– Biztosíthatlak, Főnök, hogy csókom radarosi pontossággal száll majd közepire ajkának. – Intettem a kis, öreg ruhatárosnéninek, aki észhez térítette a kifelé futó nőt. – A szemöldököd kicsit sós maradt – mondtam, és néhány segítőkész mozdulatot tettem.

– Kösz.

– Szóra sem érdemes. Hasonló helyzetben, tudom, te is ezt tennéd. – A Főnök mosolyogva nézte az étlapot, rendelt, majdan felém fordult.

– Te rosszhiszemű vagy, már-már éber.

– Mit válaszolhatnék erre, Főnök?

– Nézd. Annyiféle válasz van, és egyik érdekesebb, mint a másik.

– Ha kicsit is adok magamra, ezt nem fogadhatom el.

– Ez csak amolyan szóhasználat. Ne adj kicsit is magadra.

Barátom. – Kihozták a levest; egy hajtásra kiitta. Ez már döfi. – Mondd meg inkább, hogy tisztelsz.

– Tisztellek. Sőt továbbmegyek. Szeretlek, Főnök. Szeretlek téged *valahol* belül, ahol már csak a gyűlölet van. – A Főnök felső ajka elhúzódott a fogsorától: nevetett.

– Szellemes. Ezt szeretem. Ezt a hangot. Egy ideig.

Engesztelésül fölfejtettem a kalapom bélését, és kivettem a délelőtt készített dagerrotipeket.

– Gyöngén sikerültek. Nem hiszem, hogy használhatóak: nem lehet azonosítani a személyeket.

– Kivel, mókuci? Kivel? – csóválta a fejét a Főnök. – Azt gondolom, ideje elbeszélgetnünk erről-arról. Talán nem ártana, vagy ha igen, semmi közöd hozzá, ha a jelentésírásról éppen most esnék szó, hogy kihozták a második fogást. – Előétel nem volt: nem kért. – Tudod – és lassan fölemelte az evőeszközöket –, ha egy napot akarsz megidézni, vagy rövid tűnődés (és a tündöklés) után, belátván oktalan nagyravágyásodat, az egy napról való emlékeket fölidézni, akkor ez az egész természetellenes processzus felfogható, sőt megfelel annak, ahogy a mafla ebédelő…

– De Főnök – sopánkodtam.

– Kuss. Ahogy a mafla ebédelő a szaft bújócskáján ámul. Látod itt is: a szaft teng-leng, krumplihalmot kerül, zöldbab-hasáb alá kúszik, rizsszemeken küzdi át magát, tóvá terül, mártásba elegyedik, kakukkfüvet szaglász, körülhízelgi a húst, vagy betör az eresztékeibe, érintheti a saláta leveleit, visszarettenhet a cékla durvaságától, s bármikor mondható: MOST!

– Attól tartok.

– A bizonytalanságról beszélek. Arról, hogy a szöveged önmaga tartalmazza azokat a kétségeket, melyeket önmaga

támaszt, s melyek jó része magára a szövegre vonatkozik. Hm. A gesztus ismerős, kiérleltebb formában megpróbálkozik vele tanult kollégánk, Thomas Mann is. Sok minden írható a javára. De ne érzékenyüljünk el, hisz még nem említettem a tekintet szeszélyeit: az ebédelő ugyanis indulhat a tányér széléről, az ígéretes szójabab vagy (és) a szemérmetlenül szétnyílt, enyhén megnyomott zöldborsó nyomában, de már itt – hirtelenkedve elugorván egy *curry*vel locsolt kelbimbódombról, mert az bosszantóan szabályosnak találtatott – megbokrosodhatik a logika, s máris, mondjuk, a hús mozgásától megvadult, zsírosan fénylő szaft a préda, vagy ha a hús nyugodt, csöndes is már, akár egy flaszterdarab, akkor talán épp a szaft pocsolyás csillogása az, ami vonzza a tekintetet – és könnyen lehet, hogy az ebédelő nem a tányér széléről indul, indok van elég. Ha tehát a pontosságra való törekvés közben a bizonytalanság oly mértékű előretörésével kell számolnod, melyet óhatatlanul amolyan „fogásnak” tartasz már, akkor a helyzet bonyolódik, a révedező figyelem a színek és a sűrűség érzékeny változtatásával ezernyi új ebédre lel, és ekképp semmi sem marad az EGY NAP illúziójából, és noha ez kihúz a csávából, a homály oszlik (ami legszerényebb célkitűzésed lehet), de az ebédelő tekintélye némileg lejáratódik. – A Főnök izgatottan hadonászott, mind a késsel, mind a villával.

– Egyél, kihűl.

– Mindez nem baj, csak tudomásul kell venni, hogy nem veszélytelen egy *elmúlt* napot fölvonultatni.

– Fenyegetsz?

– Az elmondottakból sok minden következik, az elmondottak sok mindenből következnek: ilyen *a* hasonlat: állomás, közeledő, távolodó sínekkel. – Ezen a kissé irodalmias fordulaton fölbátorkodtam, és közbevakkantottam.

– Figyuzz… Hát azt mondja erre az állomásfőnök, keszeg,

nagy bajuszos férfi, miután nagyot harapott a kovászos uborkából: „Nem akképpen van az, Mancika! Van valami vonzó abban: *alulról* szagolni az ibolyát. Mancika fölvihog, figyelmetlenül húzogatja a szoknyáját. „Haláli szöveg. Elneveti erre már magát az állomásfőnök is. „Kell?, nyújtja az uborkát. „Csokor ibolya, mondja Mancika, de mást ért rajta. Nem szól a férfi semmit, hanem azt mondja: „Fékomadta kölyke.”

– Kezdetleges, mindazonáltal bájos epikus mag – bólintott a Főnök, és tűnődve büffentett egyet. – „No de – pödörint a bajuszán egyet az állomásfőnök – ezt hallgassa meg, Mancika, mit ki nem találnak a népek. De majd ne haragud*jon,* csak tréfálkozás lesz az egész. Illetve már most az. Na tehát. Én én vagyok, te te vagy. Úgy mondom, Mancika, mintha tegeződnénk, úgy jobban… kijön. Az állomásfőnök feljebb rángatja a nadrágját. „Pedig, ugye, nem is tegeződünk. Szóval. Erre feleljen. Én én vagyok, te te vagy. Ki a nagyobb szamár, én vagy te? „Hogyhogy ki a nagyobb szamár? „Ez a kérdés: hogy ki a nagyobb szamár. „Ezt én döntsem el, állomásfőnök úr? Most? „Nahát. Ne ijedjen már meg úgy. A férfi elmosolyintja magát, int a kapcsolótáblánál tébláboló fiatalembernek. „Tóni fiam. Pusmognak, majd Tóni vigyorogva odalép a lányhoz, aki időközben kibújt a papucsából, s most vakarja a vádliját. A kis szobácskát megtölti a harisnya igéző sercegése. „Figyelj, nyuszi. Én én vagyok, te te vagy, ki a nagyobb szamár, én vagy te? Mancika boldogan nyelvel. „Hát ki lenne!? Persze hogy te!” A két férfi tombol, Mancika csöndesebb, jókedve igazi.

Csönd telepedett közénk. Tisztelettel bámultam a Főnököt. Közben a köretet már megette, a hús egyedül árválkodott a nagy tányérban. Ha most ezt gyorsan – ahogy szoktuk – kék vagy zöld fénnyel megvilágítanám (egy mozdulat az egész!), csak lesne, hogy mi az a kék vagy zöld lepedék.

– Ne próbálkozz – mondta teli szájjal. – De iramodjunk

választott témánk után… Más lélekállapottal kell közelítenünk: mert hiába áll rendelkezésedre az események idősoros állománya, a kapacitások és terhelések viszonya (±5%), akármilyen rend és biztonság szerint haladsz is, ha komolyan veszed magad, szükségképpen jutsz összeférhetetlen *minőségekhez,* gondolj a krumplin landolt szelíd és a szájból nyál és egy darabka hús társaságában visszazuhant, a végső pillanatot is megjárt szaftpöttyre… Túlságosan élénk vagy, jelentéseidet valami fölös izgatottság jellemzi. Pedig elönthet a nyugodtság, mint ahogy a Mississippi az ő árterületét.

– Micsoda?

– Na ezt az arckifejezésedet szeretem. Persze ne hülye légy, a butaságodra építhetsz, nem a bambaságodra. Időnként villámgyorsnak kell lenned. Ha észreveszed például, hogy egy bizonyos helyen és időben tévedésből kapott pofonok száma megegyezik az adatfelvételkor bediktált lakóhelyed házszámával, akkor a következő alkalommal azt kell mondanod, hogy a 128/B-ben laksz, és ugyan a pofonokat nem kerülheted el, de semmi esetre sem kapsz 128-at, és ha mégis: a B-vel teljesen befürödnek. Ez példa.

– Az igazság megfogalmazása egész embert kíván.

– Kétségtelen. Ne provokálj. A köret, ha jó, ha tehát köret, és nem cugehőr, adalék, mert kevés a hús, és – mert – drága, egyenrangú társ, a tekintet azonban mégis aránytalanul többet időz a *húson,* aggódva keresi a zsírereket, félve gördül át egy sült almán, és csak látszólag a sznobság az, amely a sáfrány-és a gyömbérszálakat, a borókagömböket oly szeretettel övezi; és ha minden rendben találtatott, *ott* a hús tisztán (kissé… hm… véresen), a puszta létezés fenyegetésével, szálkás rostokkal vagy megbonthatatlan tömbként: ez az igazi kihívás.

– Úgy értsem, hogy…

– Úgy! – Falatozott kicsit, ez megnyugtatta. Nagyokat nyelt. – Szóval egészen más felfogással kell közelítened. Nem mondom, hogy ne fogjon el halk remegés, ha leülsz szembe a papírral, ezek olyan kedves nüanszok, kár lenne lemondani róluk, de azért valójában cseppet se izgulj: a jelentésírás nem más, mint egy zsák macska, amely – érted: amely – tudvalévő, úgyis a talpára esik. Itt jegyzem meg, hogy sokáig azért ne bámuld a fehér papírt, mert ahogy egyre inkább kirajzolódik a fejedben a jelentés, úgy mersz egyre kevésbé hozzáfogni az íráshoz, attól félvén, hogy magával az írással, hogy azt ne mondjam: a tintával, valami már végleges helyett csupán egy *megoldást* rögzítesz, amelynél, elvileg, van jobb, tehát rossz. Másrészt, ha azonnal támad egy JÓ ÖTLETED, akkor ugorj fel, és járkálj addig, míg el nem felejted.

Fölugrottam, és járkálni kezdtem. A Főnök folytatta:

– Hogy mi van a jelentésben, az másodlagos. A fontos a *van*. A van-ság. Talán hallottad már: Va*n* tyúk is talál szemet. Persze a nagystílűséget ne keverd össze a kitartás hiányával. Ahogy én látom, kissé hebehurgya vagy még. A *mi* elhanyagolása semmi könnyebbséget nem jelent. A témát meg kell fogni – mint floki a csontot –, he-he-he, és pápista türelemmel addig rázni, míg minden ki nem esik belőle, zúgva, prüntyögve – ahogy épp kell.

Ideges mozdulattal magához intette a pincért, hangja rikácsolva szökkent:

– Csináljon. Itt. Rendet. – Hátrébb toltuk a székünket. A pincér seprűvel kikergette a vendégeket. Hess. – Jó ujjgyakorlat, könnyű, mechanikus, mégis hatékony, ha fölcseréled az okot és az okozatot, vagy még előbb: egy mellérendelt mondatpár közé becsúsztatod: KÖVETKEZÉSKÉPP. Döntő lehet. Természetesen ilyenkor mindig újra kell gépelned az anyagot. A jellemzés elháríthatatlan hatású eszköze lehet, ha úgy szervezed a világot, hogy a jó emberek jól, a rossz emberek rosszul ragozzák az ikes

igéket, kihasználva eközben, hogy aki nem jó ember, az rossz ember. De itt ravaszkodhatsz is – tudod, mire gondolok –, rád bízzuk. *Ha nem tudod eldönteni, hogy valami nyelvtani baklövés vagy stílusbravúr, kurziváld.* – A pincér kevéske édességet hozott. A Főnök suttogóra fogta a hangját. – Engem nem érdekel, *most,* hogy mit gondolsz amúgy. De a jelentéseidben realista légy. Azaz ember-központú. És bízz a feletteseid olvasatában.

Szivarzsebéből teleszkópos mutatópálcát vett elő. Szórakozottan rágyújtott volna, az utolsó pillanatban tudtam kiverni a kezéből a gyufát.

– Oppálá… Úgy határoztunk, hogy fejlődésed érdekében valami nyugodt környezetre lenne szükséged.

– Élni akarok – mondtam higgadtan, mint egy férfi.

– Ne csacsiskodj. Arra gondoltunk, hogy kikerülnél az erdőre. Ott sokat tanulhatnál; az a tempó, amely egy fa virágbaborulását jellemzi, elősegítheti képességeid kibontakozását.

– Képességeim há-bo-rí-tat-lan birtokában vagyok.

– Ne legyen nagy a pofád.

– Félreértesz. Rossz hangot ütöttél meg.

– Ne vádaskodj. Ezt jegyzőkönyveztetem: nem ütöttem. Nyugodj meg: fölfelé buktál. És majd látni fogod, nem egyszerű az eszedet és az intelligenciádat meghatározott és egymással ellentétes irányba fejleszteni. Szép feladat. Főúr – csettintett az ujjával. – Főúr, kérem az 1. számú táblázatot.

– Máris, uram.

Futó pillantást vetvén az 1.-nek nevezett táblázatra, szemembe ötlött egy koordináta-rendszer, és ettől teljesen megpuhultam, bár annyira primitív még most sem vagyok, hogy azt gondoljam: én, az origó. A geometria hat rám. A Főnök hangját csak úgy távolból

hallottam, kezem végigsiklott néhány x-koordinátán, majd hasonló szeretettel néhány y-koordinátán.

– Kísérleteinket a *cserszömörcén* végeztük. Talán mond neked a név valamit. Megspéciztünk egy hazugságvizsgáló készüléket, s ez jelzi az élettani reakciókat. Például a grafikonon itt ez a csúcs a növény akkori izgalmát jelzi, mikoron eldöntöttem azt a módot, mellyel az ő jólétét fenyegettem. – Ujjhegyem végigszaladt a dudoron.

Folytonos, de nem differenciálható görbe volt: hepciás lehet ez a szömörce. – Ma már ott tartunk, hogy egy ilyen grafikont tökéletesen értelmezni tudunk; szakmailag közelítve: jól definiált jelrendszer épült ki, mely alapján a növények figyelhetők… A feladatod tehát nem változik. Holnap reggel kapsz műszereket, néhány dossziét, és uzsgyi!

A dinnye, melyet még kihoztak, lőrinces volt, így a Főnök javaslatára otthagytuk. Kicsit sajnáltam.

A hajnal már a vadonban talált. Hátizsákom ruganyos lépéseim ütemére dobálta magát. A kanyargó ösvényt hatalmas hangyabolyok szegélyezték. Erős, savanykás szaguk volt. Egyik mögül vénséges vén anyóka toppant elém. *Parabola*szerűen görbedő hátán hihetetlen nagy rőzseköteg terpeszkedett. Arcán annyi volt a ránc, hogy sok. Azt mondta, amit vártam.

– Szerencséd, hogy a ká anyádnak szólítottál.

Kezet ráztunk.

– Szóval te vagy az új erdőőr.

– Én. – És büszkén hozzátettem: – Erdőőr nem lehet akárki, az erdőőr nem lehet inaszakadt, és ösmernie kell a négy alapműveletet: a szorzást, az osztást, az összeadást, a kivonást. – Mivel nem tudtam, hogy beosztottam-e vagy főnököm, sebtiben búcsút vettem tőle. Reszketeg lépteitől még sokáig remegtek

mellettem a faóriások.

Egy régi vízmosás alját alkalmasnak találtam. Vízmosáson én olyan mély árkot értek, amiket a hegyekről és a dombokról lefolyó esővíz csinál magának többnyire olyan hegyek és dombok alatt, melynek talaja erős agyag vagy felülete kemény, letaposott legelő, melyeken át az esővíz nem képes a földbe szivárogni, hanem elfolyva patakká folyik össze, folyást vágva magának, megbontva és elsodorva a partok oldalait, azt mind nagyobbra és mélyebbre mossa ki. Kár szépíteni, ez a vízmosás.

Egy fa tövében gyülekeztem. Fölszereltem a készüléket, azután szorosan a fatörzs mellé ültem, homlokomra álcázásul ágat kötöztem, altestemet és lábamat avarral szórtam be, vigyázva, hogy gyönyörű, új bilgerimet kósza gally ne sértse föl. Elhelyezkedtem.

Napjaim egykedvű munkával teltek, földolgoztam a beérkezett anyagot, szűkszavú jelentéseket írtam, szótlanul vettem át és ettem meg a paprikás-szalámis szendvicseket, melyeket az öregasszony hozott naponként. Uborka nincs?

Azonban egyszer eleredt az eső. Kitartóan zuhogott, hol az egyik, hol másik grübedlim telt meg a hideg esővízzel. De semmi sem tart örökké: kisütött a nap: a vízmosásban szerteszéjjel gombák nőttek. (Ha manapság azt olvasom az esti lapban: „A házak gombamód szaporodnak”, bólintok.) A combom mellett is megmozdult az avar: apró *kékülő tinóru* verte föl a fejét; a szakkönyvek mint gyanús és különleges gombát említik.

Ennek ellenére kapcsolatunk teljesen civil volt. Azokban a napokban zajlott egy *jelentékeny* ügy (nagy apparátussal folyt a nyomozás: sármány pöntyögött, vakondokok túrtak, a mókusok nem akármit rágcsáltak, hanem diót(!), az őzek kidugták fejüket a csalitból, majd elinaltak, vaddisznók csörtettek, a lepényfa ága meghajolt, hasonlóképpen a zanótéhoz, és így tovább), ez kötötte le a figyelmemet. Már tudom, ha valami *ügy,* akkor nincs mód a

„jelentékeny és a „kevésbé jelentékeny ikercsillagára hárítani a személyes diadalt.

A fizikai közelség közösséget jelentett, combom legapróbb mozdulata is végzetes lett volna a számára, az innét származó önfegyelem, valamint annak a cél nélküli örömnek a kettőse, mely öröm elfog minden komoly embert bármiféle növekedés láttán, ősi érzés volt. Mint anya, már csak rutin megfigyelés alá helyeztem a kis tinórut, ez talán érthető: a vér szava erős, és szerintem az anyaszívet és az anyatejet soha semmi nem fogja pótolhatni.

– Félek – mondta egy nap. Elpirultam, és lesütöttem a szemem. De a kékülő tinóru – a grafikon tanúsága szerint – megismételte: – Félek. – Meg kellett kérdeznem:

– Mit tettél?

– Semmit.

– Mind ezt mondja.

– Segíts. – Amennyire tudtam, egymásra engedtem szemhéjaimat, ami nem volt egyszerű, mert a gyakori mosoly mély szarkalábakat sugarazott a szemem köré, melyek megtelvén jóféle televénnyel, elvesztették mobilitásukat.

– Jól van, ne félj: segítek: följelentelek. – A gomba lemezkéi megrezzentek. A perverzitás, mely ekkor az eszembe jutott, nem volt kártékonyabb, mint mikor egy anya túláradó örömmel mossa fia foltos gatyáit: lehetnék spóra is, itt és most: világszám: hát gyertek, szépfiúk! Folytattam:

– Mi mást gondoltál? Az emberek jó része, ahogy mondani szokták, nem követett el semmit. Ezeknek sorsa legyen a pusztulás? Mondhatom, szép! Az ő helyzetük nélkülünk reménytelen lenne, hisz nincs módjuk a védekezésre. „Ártatlan vagyok!”, mily szánalmas ez így! De nyugi! Én majd följelentelek, erre bíróság elé állítanak, az elítél, mi pedig előjövünk a farbával, és

föllebbezünk.

Örömünkben majd táncra perdültünk.

Hamar összeállítottam a per anyagát (jórészt ismert ügyekből ollóztam össze, megkönnyítve evvel is a fölöttes szervek munkáját), a keletkező csinos dosszié számára tíz körömmel kapartam lyukat. Már készen voltam, egy száraz ágacskával piszkáltam ki a körmöm alá jutott földet, amikor szűk látóterem szélén két friss, városi cipő tűnt fel. A Főnök.

– Ilyet többet ne írj.

– Mit értesz azon: ne írj? És azon: ilyet? És ha mindezt tisztáztuk: miért?

– Ne galoppírozd el magad. – A Főnök mosolygott. – Rendben. Nyertél.

Miközben egyik lábát *egész közel csúsztatta a combomhoz,* és erre a lábára téve át a testsúlyát, talpát kétszer ide-oda forgatta, szomorkásan azt mondta:

– Javaslom, ha esik az eső, gyűjts a szádba levegőt, ettől eltűnnek a grübedlik: egy gonddal kevesebb.

– Köszönöm.

– Szóra sem érdemes. Hasonló helyzetben, tudom, te is ezt tennéd… Erről jut eszembe: azt a Mancikát elkaptuk.

– Melyiket?

– Akiről múltkor, ebéd közben beszéltünk.

– Főnök, légy szíves, ne tégy lóvá. Azt az egész mancikás-sztorit ott rögtönöztük.

– Meglehet. De elkaptuk.

A kékülő tinóru megsegítésére írott anyag:

1. SZÁMÚ CSATOLVÁNY

Tanúk: xi i = 1, 2, 3, 4, 5; koronatanú: x6

x1, lakos: Csak látásból ismerem a vádlottat. Folyó év k. hónapjának j. napján szénért mentem Nagy Jánossal. A szénosztályozó előtt várakozott a vádlott is, és eközben összeszólalkozott a fürge postakocsissal. A postakocsis azt mondta, hogy vádlott nem fuvarozhat szenet, mert nem fürge. Erre vádlott azt mondta, hogy ha nem vagyok is fürge, eszem olyan kenyeret, mint maga. Ezután a fürge postakocsis eltávozott, s vádlott x2-vel beszélt tovább, azt mondta Goethe postakocsisra, hogy lesz ez még kisfiú is, és kezével a föld felé mutatott.

vádlott: Goethe nem is volt ott, akkor már rég lebukott.

tanú: Én úgy tudtam, hogy azt, aki ott volt postakocsis, Goethének hítták.

x3, lakos: Vádlott összeszólalkozott a fürge postakocsissal, és ezenközben azt a kijelentést tette, hogy megváltozik majd a helyzet, lesznek még ezek ilyen kicsinyek, s kezével lefelé mutatott. Flytoxról nem volt szó.

x4, fürge postakocsis: x2-nek mondtam, hogy a vádlott szívesen fizetné a fürgeségi díjat, de nem fizetheti, mire a vádlott azt kérdezte, miért, talán vargánya ő? Erre azt mondtam, hogy nem vargánya, hanem osztályidegen. Vádlott ekkor azt kérdezte: Hát én nem is fuvarozhatok? Erre én azt feleltem: Én azt nem mondtam, és távoztam.

x3: Úgy történt, ahogy xl mondta.

x4: Nekem senki sem említette, hogy vádlott kijelentést tett volna rám, akár távollétemben is. A fuvarozásról ismerem. Előttem Goethe volt a postakocsis.

x5, lakos: Lent a faluban azt a hírt hallottam, hogy a

gyógyszerész és az állatorvos behívót kapott. Tanakodtunk, hogy mér. Hogy a hírt ki terjesztette, nem tudom.

x6, lakos: Nem tud semmit, vádlottat nem ismeri.

x2: Elnök eléje tárja a vádbeli kijelentéseket. Ezeket nem hallottam. Azt hallottam, mikor a vádlott x4-gyel beszélt először. x4 engem kérdezett, hogy miért nem vagyok fürge. Vádlott bekapcsolódott a beszélgetésbe, hogy ő is szeretne fürge lenni. Mire x4 azt mondta, hogy ő nem lehet fürge.

x1: Ezen beszélgetés után, mikor x4 elment, vádlott x2-höz fordult, és azt mondta: Majd megváltozik a helyzet, lesz ez még kisfiú is. És eközben a távozó x4-re irányítva a kezét, kezével a föld felé mutatott.

x2: Vádlott ezen kijelentésére nem emlékszem. Antidemokráciaellenes beszédet nem hallottam.

x5: Ott álltam, de xl-et és x3-at nem láttam.

xl és x3 egybehangzóan kijelentik, hogy nem a mázsatartánynál, hanem a mázsától körülbelül 15 méternyire folyt le a beszélgetés.

Vádlott: Nem a mázsa sarkánál, hanem attól kb. 10 méternyire folyt a beszélgetés.

Ügyész: Azonfelül vádlott – 10 vagy 15 méternyire a tartánytól, hát nem mindegy a hétszentségit! – odahajolt egy Gregor Samsa nevezetű csótányhoz, és azt mondta: Zsáktérben a délutáni törpe flytox: jöhettek!

Vádlott: Az igaz, hogy többen álltak ott körül, de mindeniket névleg nem ismerem. Gregor Samsát nem ismerem. Ha látnám, tudnék nyilatkozni.

2. SZÁMÚ CSATOLVÁNY

Azt, hogy a vádlott a tényállásban megállapított kijelentésével

nem az államrend megváltozását helyezte kilátásba, hanem kizárólag egy olyan, esetleg a legközelebbi tánciskolával kapcsolatosan bekövetkezendő változásra célzott, amely csupán az akkori fürge postakocsis személyére lesz kedvezőtlen, akivel neki bizonyos összetűzése volt – megerősíti az, hogy a vádlott által használt szavakkal („Lesz ez még ilyen kisfiú is!”) kapcsolatos az az említett kicsiséget mutató kézmozdulat is, mely ilyen személyi változásra utal. Ha a vádlott valóban rendszerváltozásra gondolt volna, ez esetben az alapintézmények funkcionáriusainak sorsában bekövetkezendő változást nyilván nem a szokásos, kicsiséget jelző mozdulattal jelképezte volna, az ilyen kicsivé válás ugyanis távolról sem felel meg annak a sorsnak, ami ezekre az emberekre egy ilyen jellegű változás esetén várakoznék.

Ehhez képest a vád alaptalan, ezért elutasítom.

3. SZÁMÚ CSATOLVÁNY

Édes Mamikám!

A 22-i beszélő technikai okokból elhalasztódott. Majd pontosan megírom, hogy mikor lesz. A 2-i lapomon kért dolgokat *postán* kérem. A ruhafélékhez még vegyen, kérem, mamikám, egy nagyságomhoz mért tréningruhát, lehetőleg sötétkéket, és két csomag Trisót. Az élelmiszert *külön* adja fel, kérem, és a nagy csomagot *is külön*. Legjobb, ha valami zsákfélébe varrják be, és az apró holmikat is, nehogy szétpotyogjanak. Ceruzát nem kérek. Remélem, Mamikám, otthon mindenki jól van? A csomagot úgy adják fel, hogy lehetőleg a jövő héten mind a kettő befusson. Várom a 2-i lapomra a választ, a viszontlátásig sokszor csókolom, édes Mamikám:

Kihallgatás

„Árnyékom feltűnés nélkül követ.”

(Páskándi Géza)

Nincs kétségem afelől, hogy azért lehetek itt, mert szép vagyok. Szépségem módszer. Nincs kisebbségi érzésem: nem gondolok tehát fanyalogva arra, hogy eszem csak a szépségemig ér: tisztában vagyok fekete, erős hajam kékes fényű lobogásával, a fejem búbján (ott, ahol váratlanul, mégis természetesen szűnik meg a választék) fölmeredő, ide-oda lengő néhány hajszál jótékony, kisfiússágot keltő hatása már soha nem lehet újdonság számomra: egyáltalán: birtoklom a testem: a szempillák sűrű seprűjét, bonyolult tarkómat (fölnyírt hajam, a pusztaság elsőül visszatetszést okoz, de azután ellenállhatatlan!: nem az ómódiság megbízhatósága, hanem ahogy a koponyám domborulata elindul – az a megejtő), az állam szelíd, mégis férfias kanyarulatát, kulcscsontom egyszerű szépségét, a bordákat (a bordák: a nagy ötlet: mintha sovány lennék, szánalomra méltó; az ötlet nem triviális: a hátamon izomkötegek rafinált játéka), a lábak már-már ingerlő eleganciáját, és ami ezt az eddigvaló megszolgált bizalmon túl ellensúlyozza: a sípcsont suta szőrszálait, a bokák megnyerő jellegtelenségét.

A minap behívatott a Főnök. Úgy láttam, jól telt az éjszakája. Frissen borotvált tokája rácsurgott az inge nyakára, ezt a jelenséget nagyon szerettem: látszik, nem vagyok elfogult a klasszikus szépségek iránt. És pont azt az inget viselte, amely annyira a szívemhez nőtt: finom, ránctalan szövet és az a decens svejfolás (ami pedig épp elég kockázatot rejt magában!): biztatóan indult a nap. Az viszont tény, hogy cserepes volt az ajaka. A rózsás bőr egy helyütt fölnyílt, rés szakadt a fénylő felületbe: ha nem lenne illetlen, azt gondolnám: pikáns.

– 8TÉPÉ-nél van az anyag. Sürgős, K-dosszié. Derítsék fel az ügyet. – Rajtam felejtette a szemét: megnyugtató látvány vagyok. – Ó, te lótuszba foglalt ékesség! – mondta, s jelezte, hogy távozhatok. A Főnök szeret engem, és bizonyos vagyok benne, hogy nem a vele szemben tanúsított zavaromat lényegítem át, mint ahogy abban is bizonyos vagyok, hogy a zavarnak semmi köze a lehallgatósdinkhoz.

(Fontos a biztonság, erre megtanítottak. Ne bízzunk senkiben, nézzünk mindenki szemébe, de kissé hunyorogjunk: mintha napba néznénk, csak nyeglébben. Rendben van: megértettem. De a Főnök engem is lehallgattatott. Igaz: én is őt. Zöldfülű lévén, viccelődni kezdtem: humorérzékem elszabadult, s ez eltávolított minket szánalmas, ám szilárd játékunktól. Bizonyos dolgokkal szembe kellett nézni, és hunyorogni sem lehetett: ketten voltunk. Behívatott a szobájába, ahol bensőségesen egymásra tekintettünk. „Már nem vagy zöldfülű. Meghatottan hallgattam. „Akkor hát takarékoskodhatunk némileg a szalaggal. Abban a pillanatban, amikor a Főnök szája sarkában megmoccant egy vonal, amelyről jól tudtam, mindjárt szétszalad, magával rántva a szájat is, akkor szabadjára engedtem fogaimat: én nevettem elsőnek tehát, és noha ezt föl lehet – adott esetben – használni, nem számítás volt részemről ez, nem taktikai lépés, hanem biológiai reflex, szerénytelenebbül szólva, a tehetség megnyilatkozása. Persze továbbra is lehallgattatom. Igaz: ő is engem: most rendben.)

A Főnök tehát szeret: a lótuszos tréfát nem sokan érdemelték ki. Ami pedig a zavaromat illeti: az a Főnök vonzereje! Mindene csúf (a fül ellen nem emelhetünk szót, bár az a néhány pelyhes szőrszál, ami peches esetben, megcsillanhat a füle karimáján, ismét hiba); és mégis!… Nehéz ezt felfogni. Vonzódásom a tokák – és különösképp az ő tokája – iránt innét eredeztethető.

8TÉPÉ már az irodában várt. Hosszú, sápadt ujjaival az

irattartón dobolt, a középső és a mutatóujján a dohányzás okozta, barnába hajló folt föl-fölvillant. Ez az elszíneződés volt 8TÉPÉ legrokonszenvesebb részlete, egyébként inkább taszított: bőre mindig libabőrös, és ugyan konkrétan nem tudom, de le merem fogadni bármibe, hogy valahol szemölcse is van, ha éppenséggel nem is szőrszállal a közepén; magas, csontos fiatalember: mint egy kiéheztetett, roppant intelligens tehén. Jól megértettük egymást. Időnként a kisujját koppantotta az asztallaphoz.

Az iroda szobának volt álcázva; azt természetesen nem állíthatom, hogy a rejtezkedés olyannyira sikerült volna, hogy bárki is valaha fölemelt karokkal felém, sőt hozzám futott volna (miután a kényelmesnek látszó műbőr fotelok hevenyészett, a nem túlságosan érdekes, de nem is merev képek pedáns elrendezése egy személyes akarat megnyugtató szeszélyeiről adott számot), s könnyes szemmel halk, bensőséges „Édes Frédi bátyám-ot vagy ellenkezőleg, magából kikelve, de ugyanavval a családi elérzékenyüléssel „Te ganéj, mit tettél a lányommal!-t mondott volna. Nem. Ez így nem történt meg soha, az viszont már igen, hogy jelzésemre, amely a belépő arcizmainak észrevehető ellágyulását követte, 8TÉPÉ egészen mást kérdezett, vagy ugyanazt, ám ragadozóbb hangsúllyal, vagy már nem is kellett kérdeznie.

– Heló.

– Heló.

Nagyon is elkerülhetetlenül alakult ki – a mellérendelt viszonylatúak között – a köszönésnek ez a vértelen formája; a szükségszerűség góca az, hogy nem ismerjük egymás nevét (hisz a „Jó reggelt! úgy vonzza a „Janó-t, mint…). Biztonsági okokból mindahányunkat egy alfanumerikus sorozat jelöl, betűk és számok tetszőleges sorozata.

– Főnök – rontottam be hozzá annak idején –, álljon a jel a

polgári nevünk betűiből, sőt, a feltűnés elkerülése végett a betűk következzenek az ottani sorrendben. – Fölemelte a fejét, egy hajtincs belógott a homlokába: ej, az engedetlen.

– Kopogjon. – Érdeklődve vizsgálta az arcom, s ebbe belepirultam, mert tudni lehetett (tudtam is), hogy nem csodás arányaimat veszi szemügyre, amiket szavatolni tudok, hanem valami mást, és ez nem veszélytelen. – *Hiszen eddig volt így.*

Evvel meglehetősen kiszolgáltatta magát; hogy mennyire, arra jellemző a néhány nappal későbbi otrombaságom, amikor, többek előtt, ezt mondtam neki:

– Illetve, tudod, mit. Téged jelöljön a következő sorozat: RATATATATA. – Felkacagtam. Volt stílusérzéke, mert így vonult vissza:

– Nem „jelöljön”. Jelentsen.

Így megint egálban lettünk: jó példa arra, hogyan lehet pozíciós előnyt szójátékokba ölni. (Pedig akkorra már ragadt rám némi fogalmazási készség és szóhasználat: rutintalanságom sem mentett már.) Nyilván lenyomoztathattuk volna egymás nevét (így is tettünk): de csupán passzív szókincsünket növelendő, azért meg nem érdemes.

Tehát heló. Belevetettem magam a fotelba, avval a jóhiszeműséggel, amelyet feletteseim nagyra értékeltek, és igazat kell adnom nekik, mert a műbőr később kíméletlenül és az időjárástól függetlenül ragadni kezdett, az inget, a nadrág szövetét hozzám tapasztotta: a pórusok személyes kínja. Ez az ártatlanság munkaköri kötelességem, rendelkezem is a megkívánt adottságokkal: a bőröm ruganyos, regenerálódóképessége elsőrangú, mindazonáltal délutánonként, ha lejárt a munkaidő, és ott állok a zuhany alatt, kezem a melegvizes csapon, ha ekkor végigtekintek magamon, s köldökömben maszatos izzadság fénylik,

s hátamat is, mint utálatos kabát, nyirkosság borítja, akkor érzek valami iránytalan keserűséget: a felelőtlenség megbosszulja magát talán.

A kihallgatás egy későbbi, fontosnak tetsző pontján jobb lábamat átvetettem a másikon, miáltal a combomhoz és a fotelhoz tapadó szövet kellemetlen feszültséget okozott az ágyékom táján (konkrétan: a herezacskót terelte ide-oda, hintázó jobb lábam ritmusában). A nő, aki nem tudhatta, hogy gyanúsított, vádlott vagy tanú, ekkor omlott össze: nem látványosan, nem kezdte tollba mondani a vallomását, de én 8TÉPÉ-re néztem, s láttam, hogy hátradől, és fúj egyet.

A kihallgatás kezdetén a szerepem nem különbözik egy vázáétól. Most is: kecsesen domborodtam, csöndben és mozdulatlanul, nehogy a nő megriadjon: egy aktív váza igen félelmetesnek bizonyulhat.

Kis fészkünket sötét, zöld függönyök fogták körbe, az anyagukba metszett világosabb téglalapok az ablakokat jelezték. (Ugyan öltönynadrágom rendszerint gyűrött, hogy ne legyek olyan, mintha skatulyából húztak volna elő, arra azért ügyeltem, hogy a nyakkendőm színe ne üsse a függönyökét.) A parasztbarokk kávézóasztalnál ült a nő és 8TÉPÉ. Az asztalon kicsiny hangulatlámpa állt (hányszor kértem már a kovácsoltvas állólámpát!), a lámpaernyő, mint valami pökhendi szalmakalap, billegett az égőn: ezért tojás alakú fényfolt keletkezett; ott, ahol a tojás sárgája – ültek ők. 8TÉPÉ nem csinált titkot abból, hogy ő nyomozó tiszt. (Én sem állítottam magamról mást, de nem törtem le a másféle értelmezési kísérleteket.)

Az asszony idegesen kattogtatta retikülje zárját. Egy nagyvilági nő maszkját viselte, óriási kalapja alól kiszámítottan bújtak elő hajfürtjei (huncutka!), a rúzsozás láthatóan gonddal készült: egyenletesen takarta a massza az ajkakat, a ruha zárkózott,

konzervatív jellege is hivalkodó volt: én még ezt is vállalhatom!; de a keze elárulta: háziasszony. Passzív voltam, bár már időnként rávillantottam odaadó tekintetemet.

8TÉPÉ mindenfélét kérdezett, ádámcsutkája flegmán csúszkált a nyakán: mintha egy hibbant vakondok túrná permanensen a földet: ja igen: ez is értékelhető produkciója volt. A Főnöknek is van ádámcsutkája, ami nem kis teljesítmény akkora toka mellett, még ha ennek értékét csökkenti is az a tény, hogy csak nagy érzelmi fölindulásban födi fel magát: puhán megemelvén az áll alatti lagymatag bőrt, félelmetesen elhallgattatván az aktuális ordítást.

– Maga baro.

– M!

Ezt a fölfedezést közölte velem (akkor is), miután elolvasta az ügyről szóló jelentésünket.

(Eszembe jut első jelentéseim egyike; még súlyt kellett vetnem arra, hogy hülyébbnek látszódjam, mint valójában. – Azóta sikerült elérnem, hogy a saját nívómon vagyok ostoba, de úgy tűnik, mintha tenném magam. – Azt írtam: „Kérdésemre vádlott fejével igent intett, s azt mondta: nem! A Főnök itt közbeszólt: „Utánanézni esetleges bolgár kapcsolatoknak. Így folytattam, precízen: „Hangja háromféle csilingelésből tevődött össze: a félelem csilingeléséből, az árulás csilingeléséből és a csetneki csikós csikaja csengőjének a csilingeléséből. A Főnök föl sem nézett, ott állt mellettem a papírba merülve, úgy mondta: „Szórakozzék a kedves mamával. És megpaskolta a pofimat.)

JELENTÉS A FŐNÖKNEK

(belső használatra)

…asszony e hó …-án szürkületkor, férje társaságában, annak oldalán, kart karba öltve a tengerparton sétált. Szokásuk szerint a Hovanscsinából gyakoroltak egy részletet, az asszony többször is

tévesztett. „Az istállóját, kedvesem, mondta volna állítólag a férj, ám ezt alig tartjuk hihetőnek. Ekkor lépett eléjük a tündér, akiről nem sikerült használható személyleírást kapnunk (szereznünk), csakcsupán hanghordozásáról rendelkezünk valamelyes információval, amennyiben egy még taglalandó helyzetben hadarva mondta: „Nyugi. Amint azt már máshonnan is tudjuk, három kérés teljesítését helyezte előtérbe. A kéréseket a férfi diktálta.

1. Én, valamint nejem legyünk boldogok.

2. Kérünk egy kis pénzt is, *mert* a pénz nem boldogít, amennyit akarunk, annyit.

A férj ekkor megtorpant, de a tündér sziszegő hangon és kapkodva, valamint, az asszony állítása szerint, *kihívóan* azt mondta: „Nyugi." Kihallgatott rövid vonakodása után megtudtuk a harmadik kérést is.

3. Még három kérést kérünk.

Ennekutána a tündér eltűnt, a férfi meg beballagott a tengerbe. Az asszony, állítása szerint, ezt nem érzékelte: a Hovanscsinát énekelte, rá is fért, amint ezt szintúgy tőle tudjuk.

Részünkről a következő ellenőrizhető* kijelentések hangzottak el:

1. Kezét csókolom. Csak formaság.

2. Mondjon el mindent.

3. Az istállóját?

4. Mondja el a halált.

5. És a tündér? Az hogy?

6. Hagyjuk ezt a meghatódottságot, ezt le kell fejtenünk magunkról.

7. Azaz tehát nem hersegett?

8. És a harmadik?

9. És a harmadik.

10. Az anyád kurv

10. Köszönjük a segítséget, köszönjük.

* Erre vonatkozólag legyen szabad előadnunk a következőket: Az asszony elbeszélésében egy bizonyos helyen ez a kifejezés szerepel: „talpak alatt kirsegett a homok. Gondosan visszakérdeztünk: „Azaz tehát nem hersegett? Jóllehet mindezt, Főnök utólagos engedelmével, csakcsupán időhúzásnak szántuk, mégsem érezzük magunkat abban a helyzetben**, hogy a „talpak alatt kirsegett a homok" kifejezéssel egyetértsünk. Kérjük e szerint Főnök hozzájárulását az említett szövegrész és környezete törléséhez.

** A sajtó részére ezt így gondoltuk fogalmazni: (stb., stb., mint rendesen). Pedig nekünk az a kötelességünk, hogy az ellenőrzés úgy formailag, mint lényegileg kifogásolható ne legyen, ha ezt elérni nem tudjuk, úgy ajánljuk magunkat, de statiszták ne legyünk!

*

Sok jóra nem számíthattam, ez már olvasás közben kiderült, a Főnök csak úgy rohant a sorokon végig, egyáltalán nem pihent meg csemegézni itt-ott, nem vetette oda fölületesen, lekezelően, mégis megnyugtatóan: „Hát ez nudli, fiam!, kizárólag az információ érdekelte, a pucér hír. Nyugtalanságommal egyidejűleg örömmel láttam arcán a fáradtság jeleit, ezek intelligensebbé tették, s a kuszaságnak, zavartságnak olyan erőteljes hitelességet adtak, amit legegyszerűbb „szép-nek nevezni. A Főnök szép volt.

– Barom. Őslény. – Arca elsápadt, nagyon felizgatta magát. – A tündér a *mi* emberünk! Érti, a mienk!

Duzzogva húzogattam a vállam.

– Nagy szó! Én is az vagyok.

Fáradtan lehunyta a szemét, egy parányi kék ér lüktetését írhattam a javára: a ritmus efféle elsőrendű megnyilatkozása értékes.

– Menjen, édesem. Majd.

Ádámcsutkája legördült a nyakán, majd pihenő nélkül föl, vissza…

A metódus lassan nekilódult: egyre többet néztem a nőt, a statisztikai esélyeknél lényegesen méltányosabban. A térde mögötti hajlatokban kallódtam: a két erős ín megteremtette a szokott statikus nyugalmat; egy vonal már elszáguldott a combok felé! A nő összébb zárta a térdeit: elpirultam, kezemet az arcom elé akartam kapni.

Kezem oly vékony, csonttalan, lebegő, magam – ezekben a pillanatokban – oly esetlen, elesett, hogy a kihallgatottak, szinte kivétel nélkül, egyfajta elkeseredett, negatív logikával azt hiszik: én vagyok a pofozóember. (Sőt: alternáló logikával: ami elől nem menekülhet semmi sem.) Pedig nem én vagyok a pofozóember. Amint ez kiderül – legrosszabb esetben az első pofonnál –: megerősödnek bennem. Tűz és víz, kevesen állják. Persze akárki (aki nem ad pofont) ezt a kétségbeesett fordulatot nem váltja ki: a logika alakváltozásairól beszéltem, nem összevisszaságáról.

Férfiak dolgában is hatásosnak bizonyulok. A homokosok, az egyszerű ügy: egyszerűbb, mint a nők, cserébe visszataszítóbb; fegyelmezett vagyok. A helyzet azért nehézkes, mert ugyan nem erotikával dolgozom, de a szépség ilyen fokon, ahogy én birtoklom, nem nélkülözi a testiséget, noha ennek az ellenkezőjét szokás állítani. Légies szépség: badarság. És micsoda szemfényvesztés!

Tekintete most a tarkómon pihent. Igaza látszott lenni: elsőre veszélytelen terepnek tűnik. Elnevettem magam (fehér fogaim

szolidan csálék: nem vagyok reklámember), a manikűrkészletért nyúltam. A körömház rendben: a félholdak voltak. Tessék-lássék módon vagdosgattam a körmöm, az *ívekből* igazán szemrevaló ábrákat raktam ki. (Az asztal előnyösen fénylett.) Ekkor – végre! – fölemelhettem a ráspolyt, szeleburdin végigfutottam a körmök élén, aztán visszaejtettem. A koppanásra odanézett az asszony: kezemet a számhoz kaptam: a reszelés horzsolásait nyalogattam, olyasfajta önfeledt mozdulatokkal, amiket csak ha egymaga van az ember – valahol tökegyedül –, akkor tesz. Hogy ne legyen átlátszó a manőver, hogy a trükk színvonaláról megemeljem (ez utóbbit már csak magam miatt: szakmai jó hírem végett), jobb lábamat fölényesen átvetettem a másikon.

A nő orrcimpái megremegtek, 8TÉPÉ hátradőlt, fújt egyet. Igaza volt: a nő kisvártatva felröhögött (majdnem hisztérikusan: ezt nem voltunk hajlandók észlelni!). Intettem 8TÉPÉ-nek, mintha fölöttese lennék. Sietni kellett: a játszma korántsem volt megnyerve, illetőleg meg volt nyerve, de ennek megmutatása precíz végjátékot kívánt. (Nem szívesen gondolok erre, de eszembe jutott, hogy esetleg már minden eleve meg van nyerve itt házon belül; hogy ez számomra ne derüljön ki, az számomra létkérdés; ha ügyesen forgatom magam, van is esélyem a tudatlanságra: jó helyzetből indulok, hisz az egy hónapra esedékes kérdéseim és bizonyos jellegű közbeszólásaim száma, hivatalból, limitálva van: sokat az időjárásról, sokat!)

8TÉPÉ persze a legkevésbé sem *magunkra hagy:* italért ment, és sajtos roládért. 8TÉPÉ, akár egy háziasszony, sürgött-forgott: jó lesz ezt észben tartani: a fickó még szerezhet meglepetéseket. Ilyen csontozattal így kínálgatni! Teljesítmény.

– Ne keressétek magatokat! Azt a sajtost, igen, azt, remek, magam is ekképp vélem, még édesanyám receptje szerint. Whisky, cognac, vodka. Csin, csin.

– Csin, csin.

– Csin, csin. – A mélyzöld poharat a fény felé fordítottam, a jégkocka koccant.

– Igen, a jó kép, mint ahogyan a jó étel is, ugyanazokból a tényezőkből áll, mint a rossz: minden a művészen múlik. – Lehunytam a szemem. – Delacroix-tól olvastam.

– Nagy művész.

– Nagy.

– Mindenütt az ízlés nagy hiányát tapasztalom ebben a városban. – Az asszony belenézett a pohárba. Azt láthatta, amit én: hidegen csillanó vodkát. – Hol csináltatta ezt a remek öltönyt?

– Gyűrhetetlen. Nosza, térjünk vissza eredeti témánkhoz.

– Igen. Ha Párizzsal hasonlítjuk össze, akkor bizony szinte mindenütt ezt érezzük.

– Kicsit még a sajtosból.

– Nos. A parkban, a díszítőelemeken kívül, talpazatokon álló alakokat is láttam a medence körül. Ezeket egymástól megfelelő távolságra kellett volna felállítani. Így, ahogyan itt állanak, félszeg és bárgyú benyomást tesznek az emberre. Szinte csevegni lehet itt ezekkel a lábnyi magas talpazatra helyezett, de általában embermagasságon túl méretezett istenekkel és félistenekkel. Mindez csupa aránytalanság…

– És mit szól Karajanhoz?

– Eredeti. Rajta hagyja a személyiség nyomát.

– Szabad?

A zene eddig is szólt, 8TÉPÉ zökkenőmentesen végezte új dolgát. Kezem nem kalandozott, a derékon tartottam, a derékon, amelyet már feltöltött a (folyó) évek hordaléka. Előnyére szolgált.

Kezének tapintása nem volt sima, a kiszáradt, pikkelyes bőr szenvedélyes mosogatóra utalt.

8TÉPÉ szinte hangtalanul dünnyögte maga elé:

– A harmadik kérés.

A nő csillogó szemmel rám nézett.

– Igazán nem akarom megsérteni önt, asszonyom, éppen most, amikor megsértem, de ez nem igaz. – Hátraléptem, mintha új figurába kezdenék. Nem kell azt gondolni, hogy mondatom jeladás lett volna, mozdulatom pedig begyakorlás eredménye, nem: rutin és tehetség szép összhangja. 8TÉPÉ úgy szájon csapta a nőt, hogy orrán-száján folyt a vér. Elfordultam: a vért nem annyira szeretem, és ez a gyors foxtrott megviselte a vádlimat: keringőzni szinte órákig tudok, ezért kedvelem a dekadens kuncsaftokat, de ezek a hirtelen, erőszakos kitámasztások kicsinálnak. 8TÉPÉ összeszedte a poharakat.

Letérdeltem a nő mellé, nem törődve azzal, hogy mi lesz a nadrágom élével.

– No ne sírj, kedvesem, ne sírj, no, no, nem szabad, na: édes kicsikém.

Gatás

„akkor inkább

el

gat-getek

Rémületemben”

(Tandori Dezső: HORROR*)*

Igen: egy szép napon – ez óriási: még egyszer: egy szép napon – kinyílott a tubarózsa, kertem büszkesége. Amint kiléptem a verandára, tudtam mindent, a fölfutó vadszőlő dús zöldje semmi kilátást nem hagyott. Tekintetemet amúgy is a szőlőlevelek játéka kötötte le. A levelek éles kanyarulatai, öblei és a lenge szél okozta remegés pompás és követhető összhangban voltak, ami a reggeli nyitott hangulatban kellemesen hatott, akár egy kiadós lábfürdő. A finom, érzékeny rajzú árnyékok a veranda megingathatatlan kőlapjaira estek: a feszültség, amely ekképp keletkezett, ott, a szemem láttára, nem hiányzott.

Néhány napja fejeztem be egy határidős munkát, jól megérdemelt pihenőmet töltöttem. A sugárzó napfény valahogy kitágította a kertet, s ettől az az érzésem támadt, hogy mindenre van időm.

Arra mindig gondot fordítottam, hogy jelentéktelen konyhakerti növénnyel ne az utcának díszelegjek. Ahogy leértem a lépcsők aljára, pillantásom sietősen, mindazonáltal büszkén söpört végig a *tengeri-tatorján* palántáimon, a *pozdor* és a *nadálytő* soron és a *porcsin* sárga levelein. (A sárga porcsint ízletesebbnek mondják a zöldnél, én magam is jobban kedvelem, nincs annyi munka vele, a súlyos nyári napokon nem kell öntözni, miként a zöldet.) *Kertemben*

érik a leveles dohány.

A sziklakert előtt heverő terméskövеken gyíkok napoztak, mikor megjelentem ijesztő szemük látóterében, eliszkoltak. A kert közepén meggyfa virágzott, egy menyasszonyi csokor eleganciájával. Arcom pókhálóban akadt fenn, a kis pókocska csak úgy szedte a lábát. (Összeszorul a szívem néha, látván, mennyi pusztulást, senyvedést okozok.) Itt-ott gyermekláncfű sárgállott, még nem virágzott el, nem jelentek meg a pazar, fehér gömbök, a pinduri ejtőernyősök. Letéptem néhány szálat, örömmel láttam, hogy az üreges szár nem *fás,* hajlításkor nem repedezik el hosszanti irányban; csinos bilincset fűztem belőlük a csuklómra, majd – kalandos körülmények közepette – kiszabadultam. Jellemző a munkám minőségére, hogy a bilincs nem az összeillesztésnél szakadt el.

A tubarózsa illata mindent elborított, akár az árvíz. Egyik lépésemet érvénytelenítettem: visszahúztam a lábam: a lenyomott fűszálak pattogva emelkedtek, lent a földön, amint lejjebb hajoltam, hangyákat láttam. Szorgosan rótták útjukat. Aggódva jártam körbe körtefáimat. Vajon a fa levelein föllép-e ismét a *rozsda,* éspedig oly mértékben, hogy a termő rügyeknek képzését és a gyümölcsök kifejlődését nagyban hátráltatja? A legfőbb, amit tehetek, és ezt megtettem, hogy *búsfenyő*-bokrokat nem tűrök meg a közelben! Nem és nem.

Egy légynek kitéptem a lábait, és behajítottam egy ép pókhálóba. Elsőre túl erősen dobtam, a légymaradék áttört a hálón. Négykézlábra ereszkedve keresgéltem a fűben, kezem egy 100szorszépre tévedt: körben a fehér kis vitorlák megremegtek, s én hirtelen a Főnök hangját hallottam.

– No. Végre megvan az összeköttetés. Örülök, hogy kedvvel és haszonnal forgatod kiadványunkat, a KIS KERTÉSZ-t. *Társulati Esperes* körtédre már előre fenem a fogam. Persze, ha te is úgy gondolod, ha-ha-ha.

– Már megbocsáss, Főnök, de ezek az apró biomikrofonok nagyon torzítanak. Így a hangod roppant visszataszító.

– És?

– Elnézést.

– Várlak.

– Siessek?

– Ne siess. Hagyd abba. Végeztem.

A legyet nem találtam meg, fogtam egy újat, az már rendben fönnakadt. A pók nem mozdult, vártam egy ideig, majd besiettem a házba. Rosszkedvű voltam: a fehér pólóing, melynek lyukacsain átsejlik sima, barna bőröm, és a fehér sortnadrág a kert összetett, de sohasem harsogó hátterével, mondhatom, remek együttest alkotott, s átköltözéskor hiába gondoltam kifogástalan zakóimra, rám szállt a bú, mint a por az eperfákra, melyek közt száguldott nem sokkal később az értem küldött hivatali kocsi. Mikor egy szürke, nagy személyautó elénk vágott, olyan helyzetben, amikor mi csupán azért nem előztünk, mert nem volt kit, illetve mert önmagunkat nem előzhettük meg, akkor én, mivel az ilyet fölháborítónak tartom, azt mondtam: „A rohadék!, mire a sofőr hozzáfűzte: „Lehet, hogy siet.

Amikor beléptem az irodába, a Főnök elmélyülten forgatott egy magazint. A FŐN ELM FORG EG MAG – így forgatta a magazint. Csodálattal adóztam neki, amiért ezt a kis műsorát, önmagát és engem nem kímélve, időtlen idők óta eljátssza, és nemcsak hogy nem tántorítja el az, hogy már réges-rég nem titok előttem, s ez őelőtte sem titok, az ügymenet furfangja, hanem ezt észrevéve, tovább finomította az eljárást: egyre kevésbé ügyelt a játéka hitelességére, szándékoltan slendrián és fegyelmezetlen: legyek tisztában a helyzetemmel (is). Tudjam, merre hány centi. Tudtam, könnyedén.

– Hívattál. – Fölkapta a fejét.

– Ó, ezer bocs és anyamedve. – Kitartóan néztük egymást. – Hát mért nem szóltál, öregem, hogy már itt vagy? – Én erre természetszerűleg nem válaszoltam, mégis a rövid csönd után, amely elháríthatatlanul bekövetkezett, a kérdésre már mint valódi szemrehányásra gondoltam, és tudtam, ő is így áll evvel. – Igen, igen – oldotta föl kegyesen a hangulatot, de erre a jelenetre *már majd lehet még* hivatkozni.

Zavaromban azt mondtam:

– Nagy tisztelőd és szeretőd vagyok.

– Nem vagy a szeretőm. És ne tégy úgy, mintha zavarban lennél. – Mindig ügyeltünk arra, hogy a tömjénezés ne menjen gördülékenyen. Azt igazán nem lehet mondani, hogy az eszem vág, mint a borotva, de néha rátalálok egy mondat vagy mozdulat helyes és kíméletlen ritmusára. Hétrét görnyedtem, és miközben kezemet összekulcsolva dörzsölgettem, valami elomló, szlávos bánattól reszketegen azt mondottam:

– Alázatos tiszteletem, főnök úr! – Úgy látszhatott, azt reméltem, hogy evvel minden *múlt és jövendő* gerinctelenségem érvényét vesztve idézőjelbe („) „hull; az elismerő nevetés jelezte, hogy ez ismét a beosztott tréfája volt (amint azt jól tudtam előre).

– Most, hogy kicsit elhíztál és lesoványodtál, van benned valami gyerekes… hogyismondjam… báj. Istenuccse, remek. – A Főnök sósropit tartott a kezében, akár egy elegáns, sudár cigarettát. Az ajkak formája mutatta az igyekezetét, hogy füstkarikákat akar fújni (eregetni). Szép, hosszú körmével egy sószemcsét feszegetett aggályos gonddal; amikor az levált, földobta a levegőbe, és a szájával elkapta. Aláállt a szájával.

– No, rendben, kedvesem. Elértél egy szintet.

– Köszönöm – mondtam alig hallhatóan. A torkomban dobogott

a szívem; próbált volna nem, vagy másutt!

– De. – Ez valahogy így hangzott: – D. E. – Mint két külön mondat. A Főnök rendelkezett egy sajátos hanghordozással, amelyet különleges alkalmakra tartogatott (mint valami *csemegét*); ilyenkor nem lehet kideríteni, mire gondol, nem mintha a legcsekélyebb mértékben homályos lenne, amit mond (pontatlanul fogalmazni, az nem egy nagy kunszt, tessék), mindenkor világos a szándék és eredmény, de két ilyen tiszta pillanat közt semminemű kapocs nincs, hacsak az nem, hogy a pillanatok ellenségesen állanak egymással szemben. Mindig megtalálta azokat a billenékeny szavakat, amelyek hajlandók voltak e megtisztelő föladat elvégzésére. Az egészben az a fortély, hogy a hallgató bizonytalansága – egy idő után – lelkiismeret-furdalássá bicsaklik, mert hiszen a hallgató maga az, aki *szóról szóra* mást gondol a hallottakról.

– Amikor rólad beszélek, rólam is szó van. Ettől most tekintsünk el. Nem vagy már akárki. Ami azt jelenti: a rád bízottak sem akárkik. Felelősséged és föladataid megnőttek. Értesz engem. – Az ablak felé fordultam, kettős hatás végett: legyen a jobbik profilom a tekintet prédája, valamint azt reméltem a fényviszonyok megváltozásától, hogy felszikráznak az orrtőm pikáns pihéi. – Figyelj, édes. Most már mindenről tudnod kell, nem érhet meglepetés. Semmiféle önáltatás nem vezethet sikerre, csak a makacs hit, hogy bízunk benned a végsőkig. Bízunk benned. Nézd, munkád megkövetel bizonyos… bizonyos játékosságot, és ez esetleg megtéveszthet, azt gondolod, fújhatsz egy nagyot alkonyattájt: DE NEHÉZ NAP VOLT. Hát nem! Le kell számolnod az efféle pózokkal: ahová eljutottál, mert eljuttattunk, ott nem élhetsz kettős életet. Nem némely szakmai fogás *tünékenységéről* beszélek, hanem az alapállásról. Mert nagyon is előfordulhat, hogy mikor egyszer késő este, holtfáradtan vetődöl haza, s ledőlve a nagy, sárga fotelodba… apropó: múltkorjában az a hír járta,

miszerint málnaszörppel öntötted volna le, kijött-e a folt vajon? Ja, kijött: ez a hír is járta… whiskyt kortyolgatsz jég nélkül, mert képtelen vagy a frizsiderig elvergődni, a szomszédban halkan duruzsol a tv, valaki fölnevet, cipődet már lerúgtad, s épp a lábujjaidat tornásztatod, amikor – *a jelentős sötétség ellenére* – észreveszed, hogy lyukas a zoknid, és ettől egyszerre kiborulsz.

– Magánügy.

– Hohó, barátocskám! De ha ekkor megjelenik valaki, aki ezt az állapotot ki akarja használni, az ki tudja használni, te pedig csak lesel a szélben lebegő bő malaclopója után, és ekkor a világból nem érdekel más, csak az, hogy az ajkadra folydogáló nyálból tudsz-e gömböt fújni, viszonylag nagyot! – Lehajtottam a fejem. A Főnök kettétört egy sósrudacskát. – Nos, hogy világosabb legyek: tudod-e szavatolni a múltadat?

– Nem értelek. Nyilván rendelkezésetekre áll minden adat rólam, és azokkal meg lehetsz elégedve.

– Nyilván. – A Főnök megszívta az egyik félropit. – Mi elégedettek vagyunk. – Rám nézett. – De te elégedett vagy-e? Rólad van szó, szivi, csakis. Arról, hogy képes légy vállalni magadat. És persze minket. Mert egyek vagyunk: és pontosan ezért fontos tudnod: ki vagy. Továbbmegyek: hogy ki legyél, visszamenőleg is. – Meleg, szelíd lett a hangja: – Azt szeretnénk, ha fölépítenéd a múltad.

– De hát, Főnök, én *vagyok,* íme – körbeforogtam a székkel, mint egy próbakisasszony –, van a VALÓDI életem, amely épp elég hajlékony volt ahhoz, hogy minden szempontból megfelelő legyen.

A Főnök szemében, mint valami drágakő, könny csillant.

– Fiam. – Hosszan maga elé nézett. Midőn fölemelte a fejét, a szemét már résnyire összehúzta. – Ennyire talán mégsem kellene ártatlannak mutatnod magad. – Amúgy szerelmesen súgta felém: –

Mária. – Az r hosszan repült, akár egy lusta motor. Rögtön értettem: a *mária-effektus!* A kezdeti, tanulóévek alatt történt, hogy behoztak *néhány* embert, s a Főnök személyesen föltett *néhány* kérdést, én pedig tanultam. Egy ilyen alkalommal, mikor már mindannyian borostásak voltunk, az alvatlanságtól viszketett a szemünk, s mert dörzsöltük, piros lett, és rossz volt a kedvünk, a Főnök azt kérdezte valakitől: „Biztos, hogy nem így volt? „Biztos. A Főnök megmarkolta az asztal sarkát; amikor a kezét elvette, láttam, ahogy a fa (a gyönyörű, vörhenyes paliszanderfa-berakással egyetemben) összegyűrődött, mint a papír. Az én erős Főnököm. „Ne legyen olyan biztos. A dolgában. Anekdotázó lagymatagsággal folytatta: „Mert itt van az a szó, hogy mária. No, most mondja ön utánam: mária. Ne nekem, utánam. Az utolsó szavaknál átnézett hozzám, arcomon a klasszikus, mosolyba hajló figyelem időzött. Az ember, akihez a Főnök beszélt, már túl volt azon, hogy valamin csodálkozzék. „Mária." „Én most önbe beleköthetnék, annak minden következményével együtt, mert én azt kértem öntől, azt mondja: *mária,* és ön azt mondta: *Mária.* De figyelembe veszem a magány éveit, valamint azt, hogy kísérletem szempontjából ez fegyelmezetlenség, amit azért kétséget kizáróan *tanúsít,* érdektelen. És most mondja így: már*j*a. „Márja." „Namármost, ha megfigyeli, bárhogy is lett légyen a szó mondva, ön – és bárki más – ezt úgy hallja, ahogy akarja. Azaz és tehát: mondjon bár máriát, hall már*j*át, és viszont és fordítva vagy ugyanúgy!" Itt már szinte üvöltött, de amint a férfi maga elé dünnyögte: mária, márja, márja – lecsöndesedett. A Főnök most a forma szerint reám pirított; noha, látható, az egész effektust jól ismerem, de némiképp hidegen hagy, nem vettem birtokba: a szeretet mohóságát csupán egy részlet iránt érzem: az ÖN ÉS BÁRKI MÁS-ra gondolok. Ez az andalító szófűzés, amúgy félvállról, mellékesen! Romba dönthet akárkit.

– Azért ez szép, szivi, amit így mondasz: a valódi életed. – Ízlelgette a szavakat, kedvére való voltam. – Láthatod,

szerényebben kell nekifogni a dolgoknak. Amely bonyolult. Gondolkodj! – Kis hatásszünetet tartott, mint akinek éppen most jut eszébe valami, amiről jó oka van föltenni: zseniális.

– Pontosabban, mert hisz számolnunk kell a lehetőségeiddel: *mélázz.*

– Úgy értsem, hogy be kell számolnom a gondolataimról?

– No nem, avval ne törődj. Technikai részletkérdés. A lényeg itt *te* vagy. Ha nem veted meg egy tapasztalt, öreg róka tanácsát, elemről elemre haladj. Elébb a tárgyak között igazodj el. Legyen bizalmad irántuk és egyre több minden iránt: mindezek téged erősítenek, amire könnyen szükséged lehet. Betűk, szavak, azután mondatok, kisebb történetfoszlányok, apróságok. Igen fontosak az apróságok, ezeket gonddal dolgozd ki. Viccesen azt mondhatnám: abban az életben aztán nem lesz hiba! De nem valamiféle VONALAS ÖSSZEFOGLALÁS-ra gondoltunk, kreatúránk van elég. Dehogyis valami belső ellenőrzésről van szó! Éppen, de legalábbis valamiképpen ellenkezőleg. Mindent szabad. Bármit elgondolhatsz, és újragondolhatsz, hogy tisztán állj magad előtt, hogy tudj mindenről számot adni – magadnak. Koránt sincs részemről valami bújtatott kíméletességről szó, hogy talán a gondolkodás*módodat* szeretnénk tisztázni, ha már annak eredményeivel elégedettek lehetünk. Hidd el, és örülj, nem okozhatsz nekünk meglepetést. Ám nem szeretnénk elveszíteni sem. Mert eszedbe juthat egy erős, feldolgozatlan emlék, ami figyelmetlenné tesz, olyankor is, amikor az végzetes lehet. De ha például a kedves mamát, annak idején, a jobb hangzás miatt MAMMA helyett FÜLOLAJ-nak szólítottad, akkor ez fölbecsülhetetlen érték, mert olyan eltéveszthetetlen, hercig kis ötlet, amely a legválságosabb pillanatokban is – reájuk felkészülnöd nemcsak célszerű, hanem kötelességed is – segíteni fog.

– Maminak neveztem őt.

– Nem baj, nem baj – lelkesedett. – A gondolat számít, és

mindent szabad. Tehát: fölépíteni, szavatolni. –

Felállt. Követtem a példáját. – Ismét hangsúlyozom: ne érts félre. Várj csak, ezt könnyen meg tudod jegyezni: elérted a szintet, köteles vagy elérteni minket. – Kezet ráztunk. – Főként magadra támaszkodj, de – tán mondanom se kell – feleséged hű társ. Bízz benne, miképpen mi is bízunk őbenne. – Jó hangulatban váltunk el.

Feleségem a kertkapuban várt rám, már messziről integetett egy nagy, fehér zsebkendővel.

– Nézd csak, anyukám – fogtam meg a helyzet humorosabb végét –, úgy jövök, mint aki megy.

– Tudok mindent – simogatta meg a fejem. Egymásról (valóban) tudtunk mindent, s ezt időnként *tudattuk* is, nem mintha ez nélkülünk *nem lett volna tudva,* de egyrészt *örülve volt* a lelkesedésünknek, másrészt mi megnyugodtunk ettől, hiába tudtuk, amit tudtunk. Egy szó mint száz: a feleségemmel kimondottan rokonszenvezem: szép, akár jómagam, bár az ő arcán kiüt a határozott erkölcsi tartás, ami csúfít: ekképp nincsenek illúzióim önmagamról. – Készítettem egy ütemtervet. – Rám nevetett. – Ceruzával.

– Köszönöm. – Részletes táblázatom volt a radírozhatóság szempontjából optimális papír–ceruza–radír hármasokkal, ha bármikor felsodort a szél egy papírfecnit, rá se néztem, csak, mint a vakok, megérintettem, s már tudtam: FAMENTES BANKPOSTA, B-s ceruza, BLACKSUN 6751 (sőt már a toalettpapírt is a radírozhatóság alapján értékeltem); az adatok így fölszívódhatnak, anélkül hogy a papír elégetésével sokkolnánk avagy elrejtésével fárasztanánk magunkat, s ezek jó és elrettentő példák, mert hiszen hiába „finomítjuk" módszereinket: kevés dolog utálatosabb és megalázóbb, mint az idők végezetéig egy penge kaparászásának szemrehányó nyomait vállalni; inkább: PAUSZ, 3B, T. C. HÜKÜMETI, teszem azt.

Komoly munka kezdődött. A napok szigorú beosztása természetelvű volt, azaz a külsőségek (megfigyelhetőségek) alig változtak (erre a Főnök külön, bár mellesleg megkért); a komoly munka a belső keménységet jelentette, a rendszeres, a napi 5–6 óra mélázást, ily módon az *egyik nap olyan volt, mint a másik,* ami remek mellékterméknek bizonyult, mert nem lévén (aktív) jelen idő, a „teremtés és „törlés szabad folyamata, amelyet nevezzünk emlékezésnek, zavartalanul működhetett: nyugodtan mérlegelhettem, hogy mit tartsak meg magamból, vagy mimet mivé fejlesszem.

– Hogy mimet mivé fejlesszem – morfondíroztam egy zajos nap végén.

– Azt meg tudnám mondani – szólalt meg a feleségem, és tendenciózusan az ágyba bújt. Nekirugaszkodván, az arcomat a melle közé temettem, és suttogtam mindenfélét (mint rendesen). Akkor ő kissé eltartott magáról, s rámutatott a mellbimbójára. – EBBE BESZÉLJ. – Lihegésünk miért csökkent volna.

Feleségem tájékozottsága igazán tiszteletet parancsoló volt, mindig tudta, hogy hol tartok az önépítésben, s időről időre egy-egy vaskos jelenettel rögzítette az eredményt, illetve az irányt; ez nemcsak a kötelező önellenőrzést jelentette, hanem biztosítékot a jövőre nézve, hogy majd sose okozzon fejtörést, mit minősítsünk *förtelmes hazugságnak,* ha később valami súly alatt azt igaznak állítanánk, és mit a *képzelet virágának.*

Lassan és céltudatosan haladtunk. Hosszú sétákat tettem a kertben, más, rámenősebb és felelősségteljesebb tekintettel mértem föl mindent, a gyermekláncfű kopasz fejét, amely olyan volt, mint egy tűpárna, a hámló kérgű körtefát, a vakondtúrások porhanyós, félelmetes dombjait, a pókhálók foglyait, a sziklakert mélyedéseit, amelyek lehettek a levegő nyúlványai is, egy pálmafa mulatságosan hosszú törzsét, a kerítés *szabályait,* és

hátrakanyarodván a sufnihoz, a biciklit, főleg a küllők biztatását, a kis fogaskereket, a nagy fogaskereket, egy agyontaposott, félrenyomorgatott spiccvasat (a vasszemcsék szinte külön-külön láthatók, nemigen érteni, mi az, ami egybetartja; talán a lyukak), egy célszerűtlenségében megkapó együttest: a falnak támasztott óriáscsavart, rajta szorosan az anyát.

Akkor helyben talán nem is tudtam, hogy mily nagyot léptünk, amikor egy vacsora után – erre *emlékszem* (a továbbiakban: emlékszem), mert parizerrel folytattam ádáz küzdelmet, elfelejtkezvén a héját előzőleg leszedni, a félig megrágott húsrögök és a fogaim közül kellett kibányásznom a szívós bőrkét, amely végül félig-meddig maga is hús, és ez minduntalan elbizonytalanított, a művelet örömét vette el, s mindenik győzelem keserű volt: hátha színhús, amit eldobok – feleségem karon fogott, a kovácsoltvas lámpához húzott, s tagoltan azt mondta:

– Lám-pa. Lámpa, látod? – Le-majd fölkapcsolta, a fényre (és a sötétségre) odafordítottam a fejem. – Úgy. Most már ezt is tudod: lámpa. – A kezével jelezte, hogy végzett, csinálhatok, amit akarok.

– A kutyaúristállát!! – akartam. – Gyere, büdös kölök! – ragadtam meg a csuklómat. A lámpához cipeltem magam. Kattintgatni kezdtem én is a kapcsolót. – Nézd! Szecska-vá-gó! – A fény villózására kacagtam, hangom csilingelve töltötte meg a tért. – Íme, ennyit ér – mondtam a feleségemnek. Ő már elmenőfélben nézte végig a példázatomat, az átmenetiségnek ez a kifejeződése nem várt felelőtlenséggel ruházta fel a szavait.

– Mit akarsz? Így legalább a szecskavágót is tudod.

Épülésem egy későbbi fázisában jöttem rá, hogy mily fontosak számomra a bizonyos értelemben lényegtelen szavak. Emlékszem, a Főnök beszélt egyszer valami politikai trükkről, és, hogy jobban értsem, elképzelt, valóságos helyszínt rajzolt elém, ahol a nagy, fekete szénporhegy előtt gubbasztott egy hófehér, bánatos hattyú,

mert a hattyú éltető eleme a víz. Satöbbi. Aktív tudásom e politikai trükköt illetően azóta is ennyi: a hattyú ÉLTETŐ ELEME a víz. Igaz: ennek örülök. Vagy egy pikáns hírt az Intézeti Híradóban kizárólag – leszámítva a pozíciós harcok megkövetelte érdeklődést –, kizárólag azért olvasok el, mert benne ezt találom: „Csárli, MAJD Todorovics IS erőszakot tett rajta.” Majd, is: kincsek. Vonzódásom a töltelékszavakhoz szerencsére nem föltűnési vágy a részemről, mert az hamar eltűnik egy lefüggönyzött szobában, ahol mordak az odavalósiak, hanem út a belső biztonsághoz: decensen vagyok buta.

Az idő – konkrétan – telt. Beérett a *nyári esperes.* Az alkonyi csöndnek nevezett lehetőségben robbanásnak hatott az a néhány lusta tottyanás, amely után illő és kötelező leszedni a termést (és ha leszedtük, akár két hétig is *simán* elál); arra gondoltam, hogy a második robbanás után, amikor még nem tudhattam: bombáznak-e, vagy a természet végzi ősi dolgát, kimegyek a kertbe, ezért, azért (a helyzetnek megfelelően), de nem mentem ki. Persze mért is bombáztak volna, butuskaság, semmi értelme. Amiben biztos lehetek, az a hajam korpásodása. A fürdőszoba tükre előtt álltam, tenyerem alatt sistergett a borosta. Örömmel látom, dicsértem magamat, hogy két szőrszál *között* jól borotvált vagyok. Ekkor – tehát jókor – lépett mögém a feleségem:

– Sipirc a kádba. – Asszonykám a hátamat mosta, és halkan, szépen dudorászott:

Liszt Ferenc fürdik

fekete jóban,

anyjához készül

Lengyelországba.

Amint a szappanhoz nyúltam, rávert a kezemre.

– Pfuj, nem szabad. Nem ennivaló. – A szappan a vízbe esett,

de most nem kerekedett pajzán bújócska, illetőleg fogócska. Ha nem volt is annyira ünnepélyes az első mondat megjelenése, mint az a megjelenítés görcséből talán tűnik, feleségem komoly arckifejezése nehezen tagadható.

– Itt a tó – mondta. – Itató. – Fölemeltem a karom, hogy a hónaljamat is mossa meg, s lassan beszélni kezdtem.

– Ottó ütött, talált ötöt.

– Megszűntek hát a nyelvi gátak – kiáltott föl feleségem kicsit ripacskodva. Föllelkesültem.

– Te genny, te fekély, te orbánc, te gyermekparalízises csoda! – évődtem. A munka után jöhet a szórakozás: komámasszony, hol a szappan?

Jól haladtunk, kerítettünk árnyalt édesanyát, mozgalmas konyhát (ahol egyszer 54 léggyel megnyerődött a légyfogóverseny), szigorú, de igazságos apát, kockás ingben, törött szemüvegben, és kemény középiskolás éveket; az újabb időkre nézve célszerűnek látszott – bizonyos bürokratikus lépések elkerülése érdekében – az Intézeti Személynyilvántartó adatait irányadóknak tekinteni.

A hosszú, meghitt beszélgetések ideje volt ez.

– Ó, ahogy anya áll a kaptár előtt, kezében a VAJAS-MÉZES kenyér, s kipirult arca felett, akár a boglya…

– Ez világos. – Feleségem pattintott az ujjával. – Hagyjuk. Legyünk életrevalóbbak. Tudod – simogatott a csuklómon egy szépséges kék eret –, tudod, valami olyasmire gondolok, hogy ha egy rejtélyes, pofon egyszerű oknál fogva agyba-főbe vernek vagy hízelegnek, s te elernyedvén, a homlokodat a porba ejted, amelyet hűsnek érzel és biztonságosnak, akkor ne legyen üres az agyad, tudj arra gondolni: ha ezek még egyszer ÓBRISKODNAK, a bátyád úgy, de úgy kicsinálja őket!… Tudom: mondhatnád erre: nincs *bátyád,* és főként: nincs *még egyszer*. Nem csodákról beszélünk,

hanem lehetőségekről. Kérsz még?

– Kérek. És egy kevés cukrot is.

– Tessék.

– Köszönöm. – Belekortyoltam a sötét, erős teába. – Látod, *szép, szelíd* fogaim? Én meg arra gondoltam, hogy miért kéne nekem némely éjszakán izzadságban fürödve, kiáltozva ébrednem: ne, ne, ne a spiccvassal!

– Igaz, mért kéne.

– Az úgy volt – engedtem feleségem fenti unszolásának –, hogy a fonnyadt öregasszony, akihez németórára járatott az édesanyám és nemkülönben az édesapám, ha meghallotta kézfején az általunk realizált kézcsókot, márpedig valami halk cuppanás mindenfajta csókhoz hozzáképzelhető, nos, akkor csontos kézfejét fölkapta, és így – hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem – a fogaim lassan összekuszálódtak. Nos, namármost egy ízben igen elpirult a szent nő, mert egy utazási hirdetésben előforduló „kurvenreiche Strecke kifejezést „kurvákban gazdag útszakasz-nak fordítottam.

– Kitűnő, kitűnő.

– És ami érdekes: később megdicsért az „útszakasz” szóválasztásért. Ezekben a régivágású pedagógusokban még megvolt az a gevissze etvasz.

– Meg.

Önfeledt beszélgetéseink egyikén nejem felugrott, folytasd csak, mondta, csak a családi érzéseidet teszem plasztikussá, s azzal egy viszonylag értékes képet forgatott el a titkos kémlelőfülkéről (amelyben hajdanán ücsörögtem eleget, figyelemmel tartva az akkori tulajdonosokat, akik igazi EARL GREY-vel álcázták tevékenységüket), ímhol apósod, kiáltotta, s apuka

eztán nap mint nap belegázolt a jelenidőnkbe – amely jelenidő iránt mi, érthetően, érzéketlenek voltunk –, hozott egy szakajtó tojást, időnként retket, bár mondtam, hogy terem nálam is szépen, hát ha terem, adjál, fiam, háztartásunkban a retek nagy szerepet játszhatik, megigazította a terítőt az asztalon, és belevette magát kedvenc fotelomba, onnét tájékoztatott a család ügyes-bajos dolgairól, vagy szivarzsebéből csavarhúzót kotort elő, és szerelni kezdett valamit, ami vagy rossz volt, vagy véleménye szerint éppen ráfért egy szakértő kéz figyelme; büdös cigarettára gyújtott, és emlékezni vélt édesanyámra, akivel talán együtt volt a fogságban, valamelyik számmal jelölt világégés után, bár, mondta, a hasonlóságon túl egyéb eltérések is vannak, de az a hideg, fiam, az hideg volt, boldogult Lexi öcsém, láthattad talán a fotót, nagyapa is rajta még, nohát akkora volt a bajsza ott is, aztán, hogy állunk a sorban a reggeliért, a konyhalány szemet vetett Lexire, az meg, amúgy snájdig fiú, láthattad a képen, pödrinti a bajuszát, a lány meg nevetteti magát éktelenül, bizony a bajusz ott maradt a Lexi kezében, letört, olyan hideg volt, később persze a Lexi kikapta a lányt a sűrűből, mert hát nem a bajusz számít, volt is plusz kenyér, alig győztük dugdosni, de hát hideg volt, amolyan farkasordító, a szingalézek meg jöttek, mint az oroszok, plusz a tetvek, még ma is fölriadok anyósod mellől, és látom, ahogy vonulnak lassan a szobában, és rendesen viszket is, talán valami ekcéma, a Lexi persze nem kapott ekcémát, mert a konyhalány elbújtatta magánál, csak hát visszajött a régi parancsnok, akinek szintúgy szívügye volt a lány, aztán pont rájuk nyitott, mérges lett, ez, ugye, érthető is, el is zavarta a Lexit, ez még nem lett volna baj, mert ismered a mondást, ugye: ön rövidesen elhuny, de ez önt ne aggassza, kedvese hű, nahát ez volt ott is az ábra, csak hát mivel a lány jóban volt a raktárossal, szerzett pálinkát, aztán a Lexi így kapatosan azt találta mondani a parancsnoknak, hogy „A zilber medália is szépen csillog, főnököm!, mire az lelőtte, pedig hát jó fiú volt a Lexi, én meg

megszöktem, sokat segítettek az öreg Pedró szavai, aki ott halt meg a kezeim közt, mert lelőttem, ilyen kegyetlen a háború, de hát vagy én, vagy egyikőnk se, mert akkor még így ment, mi még tudtuk, ha egy parasztház ajtaját ágydeszkának használtuk, akkor vissza is kell akasztanunk az ajtót a helyére, mielőtt elhagynánk a falut, nem ám dugipénz, hanem igen és nem, nem is haragudott így igazán rám a kedves öreg, nohát ő mondta: „Jegyezze meg, fiam; bárhol áll a honvéd, előtte van észak!, meg is jöttem, a csajkám mai napig megvan, az életemet mentette meg, a hazaérkezésem évfordulóikor ma is ott áll az asztalon, ételt már nem lehet enni belőle, mert a golyó átütötte, de a süteményféléket abban tartjuk, ha jöttök, lesz sajtos rolád is, amit úgy szeretsz; amikor szedelődzködni kezdett, minden alkalommal szemrehányással illette az ország vezetőit és a nejemet, előbbieket, mert *bagóért* adták el az országot, utóbbit, hogy locsolja végre meg a pandánusz vejcsit, s már az ajtót is kinyitotta, amikor valami reménytelen kedvességgel azt kérdezte tőlem: „Mondd, te sem tudod, hogy hol az Elek bácsi *ulánus* nacija?”

Ma délelőtt, amikor a kardona-palántákat ellenőriztem, az Elek bácsi ulánus nadrágja szöget ütött a fejembe. Ezek a kardona-palánták igénylik a jó termőerőben levő és erősen trágyázott földet! És minél többet öntözzük, annál húsosabb és ízletesebb szárakat nyerünk! Most épp a levelek halványításának ideje jött el. Olyképp halványítok, hogy a leveleket összekötöm, szalmával bészórom, hogy csak a szár hegye álljon ki. Azon is ráértem tűnődni, melyek legyenek levágandók elhasználásra, és melyek tétetnek a pincébe, melegágyba, jó szorosan egymás mellé.

Az említett dolog még délután is foglalkoztatott, amikor pedig már minden figyelmemet az ünnepség megszervezésére kellett fordítanom. Miután ugyanis a feleségem jelentette, hogy az ütemterv szerint végeztünk, a Főnök azt indítványozta – az aktuális telefonbeszélgetést kénytelen voltam lehallgatni, mert nem lehettem

ott a szobában; a sufniban csináltam rendet, természetszerűleg ától cettig –, azt indítványozta, hogy dobjunk össze egy amolyan kis átkozott születésnapi bulit az új mester tiszteletére, az enyémre tudniillik.

Hét órakor szinte rajtaütésszerűen vettük észre, hogy jócskán késésben vagyunk. Szerencsénkre vendégeink sem voltak pontosak, amint nevetve mesélték, néhány kollégát kellett lerázniok, és mivel azok őket akarták lerázni, a dolog elhúzódott. „De fő, hogy itt vagyunk!" Noha tehát nem álltunk jól az idővel (amelyet az órák mutattak), mégse az utolsó simításokra ügyeltem a jó házigazda nagystílűségét ötvöző kukacoskodásával, hanem megszólítottam a nejem, kezemben tartva az előre megkötött nyakkendőmet, akár egy mikrofont. (Hasonlat, nem *vívmány.*)

– Tényleg, te. Hol az Elek bácsi ulánus nadrágja? A múltkor a Casinóban még rajta láttam. Nevettünk is volt a Stefivel.

– Ne hülyéskedj. Húzd fel inkább a villámzárat. – Felhúztam. – Már rég meghalt, mikor te születtél.

– Nade – mondtam félénken. – És a gondolat szabadsága, amiről a Főnök beszélt? – Feleségem ingerülten felém fordult. A hivatali, kódolt nevemen szólított.

– 1H1M1! Szedje össze magát!

Ekkor érkeztek meg a fiúk. Meglehetősen kellemetlenül indult a parti. Valamelyik ostoba fickó a másik osztályról álkulccsal (vagy valódival, de egy ún. *másikkal*) kinyitotta az ajtót, ott tolongtak mindahányan a küszöbön, s intettek, hogy menjek oda.

– Csitt. Tudja, jóember, ez a FÖLDSZINT 24., mert itt a tábla: FÖLDSZINT 24. – Mielőtt szólhattam volna, betódultak. – Jóestét, cimbora – veregették a hátam. Ekkor sorba az emberekhez léptem, és azt mondtam, azt értem, hogy itt az áll a táblán FÖLDSZINT 24., de honnan a francból, mindig ezt a kifejezést használtam, honnan a

francból tudjátok, hogy valóban ez a FÖLDSZINT 24.? Hiába volt kezemben a pezsgőspohár, és hiába volt hanglejtésem kifogástalan társalgási, a harmadik, negyedik dialóg már föltűnt. Egyik kiváló emberünk az osztályról nem is állta meg szó nélkül. Róla olvastam egy Bizalmasban, hogy egyszer bezárkózott a szobájába egy székkel, és egy erős, nagy teljesítményű lámpa segítségével mindent kiszedett belőle. Igaz, hogy a szűk határidők miatt nem sok választási lehetősége volt, én ezt kicsit mégis túlzásnak tartottam. Azt mondta most:

– Öregem. *Eleve* nincsen semmi. – Körbenézett. – De hagyjuk a munkahelyi gondokat. – Nevettünk. – A gondnokságnak pedig szabad joga eldönteni, hogy melyik táblát hova akassza.

– A szabadság csak értelmi súly és erkölcsi felsőség, nem pedig valamiféle erkölcsi nekirugaszkodás által érhető el – kiáltottam.

– Úgy van, úgy van – zúgták. – Mit iszunk?

Ittunk rendesen, 8TÉPÉ cicerélte a kis gépírólányt, akiről nem mindenki tudta, hogy kolléga, én összetegeződtem a hivatalsegéddel, akit nyilván a Főnök demokratikus hajlandóságának kiélésére hívott el a Főnök, s aki bizalmasan megsúgta: „Az EGYHEGYMEGY úr nyugodtan elkéshet, no nem sokat, de 8–10 percet bármikor, mert én az ön atyjának vagyok a kondása.” A Főnök, aki eddig nagy odaadással pusztította a hagymás, libazsíros kenyereket, s evvel mintegy a háttérben maradt, igazi Főnök módjára, most fölemelkedett, és rövid beszédet tartott:

– Halljuk az ünnepeltet.

Elfogódottan álltam fel az öreg kondás mellől, éreztem a felelősség súlyát. Halkan, de érthetően beszéltem.

– Már régen készülök végrendeletemet megcsinálni. Néhány

nem ismeretlen halál megdöbbentő intésül szolgált arra, hogy a Mindenható minden percben és váratlanul is magához szólíthat, és így nem akarok többé készületlenül lenni. Már jó ideje sok lelki kínt és aggodalmat álltam ki egy nyelvemen támadt fekély miatt, mely különböző fázisokon hol jobban, hol rosszabbul lévén, sokszor a kétségbeesésig kínoz. Most mondok köszönetet feleségemnek, az Ég fizesse meg néki azon boldogságot, mellyel engem utolsó leheletemig elhalmoz, adjon néki hosszúságos életet, és óvja meg őtet a lelki gyötrelmektől. Találja örömét gyermekei, unokái és dédunokái virágba szökkenő életében, és kérem őtet, legyen istápja jó tanácsaival a családnak, melynek szeretetébe őtet ezúttal is ajánlom. Temetésem egyszerű legyen. Nem kívánok sem szekíroztatni, sem bebalzsamoztatni. Lelkem üdvéért imádkoztassék.

– Szép volt, öregem – szakított félbe a Főnök. A többiek az első néhány mondatom után visszahanyatlottak az üvegek és a nők szájára. Úgy értve ezt, hogy egyik erre, másik arra, és nem pediglen úgy, hogy egyszerre ezt is, azt is, ami nem csak képtelen ötlet, de azt sem hinném, hogy igazán jó, vagy akár csak kéjes volna is. – Jómagam is gondoltam effélékre az ilyes összegező pillanatokban. Ám biztosíthatlak, gondolataink természetesen függetlenek egymástól, akár Goyáéi és Lobacsevszkijéi. – Végigmustrált, majd a feleségemet. Láttam, elidőz szépen gondozott keblein. – Hát igen. Szabadság, szerelem…

Ahogy most itt ülök a nagy, sárga karosszékben, körülöttem döbbent csend, nehezen tudom ennek okait fölidézni. Igen, most, hogy alkalmam van megfigyelni, hogy szinte mindenki az írógépemet nézi, nevezetesen azt a két billentyűkart, amely összeragadván, a henger fölé hajolva olyan, akár egy kíváncsi pár, s magamon érezhetem a Főnök őszintén érdeklődő és ily módon alig elviselhető pillantását, most, igen, rémlik, hogy belefojtottam a Főnökbe a szót, ököllel a mellettem lévő asztalon lévő írógépen

lévő billentyűkre csaptam, és elbődültem: „ABCUG FERENC JÓSKA!”

A lábammal a szőnyeget turkálom. A Főnök finom tapintattal megeszik még egy hagymás, zsíros kenyeret, legalábbis beléharap. Teli szájjal mondja:

– Pihenj, szivi. Holnap keress meg. – A fiúk is eltűnnek, mint a kámfor.

Sokáig aludtam, és nem érzem, hogy másnapos lennék. És ki cipelt az én ágyacskámba? Mindmegannyi kérdés, de a csillagok némák.

A Főnök nincs a szobájában, míg keresem, eszembe jutnak a méhek! Új anyatörzset kell szereznem, s ez nem kis gond. Azonkívül most kell sebtiben, tavasszal drágább is, nehezebben is szokik az új helyhez. Csak aztán vigyázzak: nehogy anyátlan vagy hereköltő népet vegyek. Talán csak fölismerem: az anyátlan méhek bágyadtabbak, a hereköltő nép pedig a lépeken elszórva található púpos fiasításról ismerhető meg. Persze: nem lehessen tudni ezeknél a méheknél!

A Főnök javaslatára sakkozunk. Most majd, mondja ő, elered a nyelvünk. A kettős (porosz) huszárjáték mellett kötöttem ki. Hopp, egy prosznyák. Ha szereti, hadd vigye. A kinti őszi délutánban minden halvány, tompa és fontos, akár egy röntgenfölvétel. A kis rimóczi nyúl. A hajszálfinom huszár f6-omat már hamizza.

Megfogom a bábu fejét, emelem fölfelé, hogy majd elérve egy magasságot, hirtelen lezuhanjon a kezem, a bábu csattanjon az f6-on. De most, ott fenn, elfogy a mozgás, ahogy hosszú emelkedőn a levegő. Van csönd. Ujjaim görcsösen markolják a bábut, az erőlködéstől fehér és vörös sávok váltják egymást, gondolom, mindez kapcsolatos lehet a vérrel. Kezem visszafordul: eltűnik a kézfej csontos külseje, a puha tenyér látszik a *ló* takarásában.

A bábu alján zöld filc. Apró szálak kunkorodnak itt is, ott is elő.

Ezek filc-e?

És ha igen, és ha nem: meddig tart a filc?

Körömmel megpöcögtetem: finom por szálldos.

A filc: ennyi *állítható*.

A Főnök, mint hallom, magából kikelve, egyre inkább ordít:

– Mit csinálsz? Azonnal lépj! – Hangosan zihál. Pfuj. – Ne kényszeríts!… Lépj. Az isten szerelmére, lépj bármit, csak lépj! – Most látom, hogy – ejnye – az alsó félkaréj teljesen lekopott, nem fényes, de egyértelműen elütő színű. Nézzük csak. Hol a határ? – Mit nézel, az *áldóját,* léépj!

Egyszer már hallottam őt ennyire üvölteni. Valami mintapéldát kellett kidolgoznom akkoriban, s mikor bejött ellenőrizni, én éppen a vádlottakkal kártyáztam. „Látom, dolgozik – mondta gúnyosan. – Nos, milyen vádakat csiholt a bűnösségükre? „Nem hiszem, hogy nagyon avagy túlságosan törni kellene magamat, válaszoltam könnyedén. „Az üres halmazra ugyanis majd minden állítás igaz. Itt kezdett éktelen bömbölésbe: „Mi nem igaz?! Egyet mondjon, egyetlenegyet, arcátlan! – ám látszott a vonásain, hogy korántsem mérges, sőt inkább büszke rám, és csak azért ez az egész, hogy ne bízzam el magam.